

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Ústav Blízkého východu a Afriky

Dějiny a kultura islámských zemí

BAKALÁRSKA PRÁCA

Zuzana Kováčiková

Wahhábistická / saláfistická rétorika v oblasti severního Kavkazu

Wahhábistická / salafitská rétorika v oblasti severního Kavkazu

Wahhabi / Salafi rhetoric in the northern part of the Caucasus region

V Praze 2015

Vedúci práce: Mgr. Pavel Ťupek, Ph.D.

Pod'akovanie

Na tomto mieste by som rada pod'akovala vedúcemu práce Mgr. Pavlovi Ťupkovi, Ph.D. za odborné vedenie, cenné rady, inšpiratívne podnety a všetok čas, ktorý venoval mojej práci.

Prehlásenie

Prehlasujem, že som túto bakalársku prácu vypracovala samostatne a výhradne s použitím citovaných prameňov, literatúry a ďalších odborných zdrojov. Práca nebola využitá v rámci iného vysokoškolského štúdia či na získanie iného alebo rovnakého titulu.

V Prahe dňa 18.8.2015

podpis

Abstrakt

Saláfizmus je považovaný za mobilizačnú ideológiu mnohých islamských teroristických hnutí. Inak tomu nie je ani v prípade organizácie Kaukazský emirát, ktorá operuje v horách ruského severného Kaukazu. Táto práca analyzuje myšlienkové trendy severokaukazského saláfizmu, ktorým sa bežne vo väčšine vedeckých prác venuje iba málo pozornosti. V práci ide predovšetkým o analýzu hlavných tém, ktorými sa saláfistická propaganda Kaukazského emirátu zaoberá, no značný priestor je venovaný i o náboženským autoritám, ktoré týmto myšlienkam prepožičiavajú legitimitu. Pozornosť je pritom venovaná ako arabským, tak i kaukazským islamským učencom. Záver práce mapuje značné posuny rétoriky, ktoré nastali kvôli konfliktu Kaukazského emirátu s organizáciou Islamský štát. Analýza rétoriky vychádza z poznatkov dosiaľ uverejnených akademických zdrojov, no z veľkej časti čerpá i z autentických internetových materiálov, akými sú džihádistické webstránky a videá v ruskom jazyku. Tieto dokazujú, že rétorika severokaukazských saláfistov je vo všeobecnosti podobná ako u iných džihádistických hnutí, avšak zároveň je značne rozporuplná, pretože svoje myšlienky čerpá z od mnohých náboženských autorít, ktoré miestami propagujú protichodné postoje. Zároveň možno sledovať i mnohé rozpory, ktoré Kaukazským emirátom i al-Qá'idou rezonujú vzťahu ku Islamskému štátu.

Kľúčové slová

Saláfizmus; wahhábizmus; Kaukazský emirát; al-Qá'ida; džihád; severný Kaukaz; Dagestan; ideológia; rétorika

Abstract

Salafism is considered a powerful mobilising ideology used by many Islamist and terrorist movements worldwide. This ideology was also adopted by the Caucasus Emirate, a once influential terrorist organisation that used to operate in the mountains of Russian Northern Caucasus. This paper thoroughly analyses religious ideas and trends behind North-Caucasian Salafism, as the body of academic sources concerning this issue is quite limited up to now. The analysis deals with main topics and narratives of the Caucasus Emirate Salafist propaganda, but also considers religious authorities that grant theological legitimacy to these ideological concepts. Both Arab and North-Caucasian spiritual leaders and ideologues are under scrutiny of this analysis. Concluding part of this paper outlines shifts in the rhetoric, which are caused by the conflict between the Caucasus Emirate and the so-called Islamic State of Iraq and Levant. Analysis of the rhetoric draws conclusions using previously published academic work as well as the authentic internet sources, i.e. jihadist websites and videos in the Russian language. The paper suggests that the rhetoric of North-Caucasian Salafists is generally similar to the rhetoric of any other jihadist movement, but at the same time it contains number of inconsistencies as it relies on ideologues whose ideas are often conflicting or contradictory. Simultaneously, we can observe conflicts and ideological rifts that define the attitude of Caucasus Emirate and al-Qaeda towards the Islamic State of Iraq and Levant.

Keywords

Salafism; Wahhabism; Caucasus Emirate; al-Qaeda; jihad; North Caucasus; Dagestan; ideology; rhetoric

OBSAH

Úvod, metodológia práce a rozbor zdrojov	7
1. Fenomén saláfizmu na severnom Kaukaze	12
1.1 Umiernené začiatky – saláfizmus po rozpade ZSSR a počas Prvej čečenskej vojny.....	12
1.2 Zmena rétoriky – medzivojnové obdobie a Druhá čečenská vojna	16
1.3 Kaukazský emirát	20
2. Saláfistická rétorika na severnom Kaukaze	24
2.1 Čo zaujíma severokaukazských saláfistov – hlavné témy v rámci džihádistickej propagandy.....	24
2.2 Kým sa Kaukazský emirát inšpiruje a skrz koho hlása <i>daʿwu</i> – domáce i zahraničné náboženské autority	34
3. Konflikt al-Qáʿidy a Islamského štátu – možný koniec Kaukazského emirátu?	41
Záver	45
Bibliografia	
Monografie	47
Odborné články.....	48
Internetové zdroje	50

ÚVOD, METODOLÓGIA PRÁCE A ROZBOR ZDROJOV

Konflikt prebiehajúci na Kaukaze sa dostal do pozornosti médií začiatkom 90. rokov po vypuknutí Prvej čečenskej vojny. Bohužiaľ, je nutné konštatovať, že od tejto udalosti sa Severný Kaukaz stal bojiskom, ktoré zažilo mier a pokoj iba v krátkych prestávkach medzi bojmi jednotlivých znepriatelených skupín, pričom konflikt dosiaľ živí nekonzistentná protiteroristická politika Moskvy, náboženský fanatizmus, princíp krvnej pomsty a s ním súvisiace násilie, klanové rozdelenie spoločnosti, bezprávie, nefunkčnosť štátnych inštitúcií a bezbrehá korupcia vládnucich elít jednotlivých severokaukazských republík. Konflikt na Kaukaze bol spočiatku etnického rázu, avšak časom nadobudol náboženský charakter, čo je, ako poznamenáva de la Corte Ibáñez v publikácii *Logika terorizmu*, príznak typický pre ťažko riešiteľné konflikty tiahnuce sa po dlhé roky. Postupne sa tak z boja za nezávislosť Čečenska stal džihád severokaukazských moslimov proti Rusku a eventuálne proti celému neislamskému svetu vrátane Západu. Náboženská stránka konfliktu sa v súčasnosti manifestuje napríklad odchodom mnohých severokaukazanov na územie takzvaného Islamského štátu (IŠ).

Na úvod tejto práce je nutné povedať, že sa u čitateľa predpokladá základná znalosť dvoch zásadných tematických okruhov, nakoľko rozsah práce nedovoľuje zaoberať sa podrobnými vysvetleniami. Prvý okruh sa týka saláfizmu, jeho špecifik, ďalších delení a základných pojmov, z ktorými táto náboženská ideológia pracuje. Pri získavaní podrobnejších informácií o saláfizme a wahhábizme možno vychádzať zo značného množstva publikácií od odborníkov na islam a Blízky východ, medzi nimi napríklad *Salafitský islam* (Ťupek 2015), *The Wahhabi Mission and Saudi Arabia* (Commins 2006) alebo *Global Salafism: Islam's New Religious Movement* (ed. Meijer 2009). Všetky tieto diela poskytujú viac než dostatočný kontext pre pochopenie doktrín saláfizmu a jeho duchovných autorít, čo sú záležitosti, ktorými sa zaoberá druhá kapitola tejto práce. Pre zmenu perspektívy možno použiť publikáciu *Muhammad ibn 'Abd al-Wahhab: The Man and His Works* (al-'Uthaymin 2009), ktorej autorom je profesor z Univerzity kráľa Sa'úda v Rijáde a ktorá tak ponúka jedinečný pohľad na wahhábistické doktríny v podobe, v akej ich presadzuje Saudské kráľovstvo. Zaujímavý pohľad ponúka i publikácia *Wahhabism* (Subhani 2014) od ší'itskeho ajatolláha, ktorý sa za pomoci citácií z Koránu a hadíthov snaží vyvrátiť správnosť a oprávnenosť wahhábistických doktrín. Historické diela o saláfizme a wahhábizme sa týkajú zakladateľa saláfistického prúdu Ibn Tajmíju, konkrétne jeho myšlienok zhrnutých v publikácii *Wásitské vyznání* (prel. Ťupek 2013), prípadne ešte voľne dostupného diela *Kitáb*

at-tawhíd od samotného zakladateľa wahhábizmu Muhammada ibn ʿAbd al-Wahhába. Predovšetkým Ibn Tajmíja predstavuje (nielen) pre severokaukazských saláfistov veľký zdroj poučenia a inšpirácie.

Druhý okruh sa týka dejín Kaukazu predovšetkým po rozpade Sovietskeho zväzu, špecifik kaukazskej spoločnosti a problematiky príčin radikalizácie, ktorých dôsledkom je práve vzostup saláfistickej a džihádistickej rétoriky. Týmto témam sa venujú bezpečnostní analytici, sociológovia, kultúrni antropológovia, politológovia, rusisti a taktiež žurnalisti, ktorí sa špecializujú na oblasť východnej Európy a Kaukazu. Zameranie týchto odborníkov tým pádom určuje, na čo sa sústredia a taktiež naznačuje, že náboženským témam venujú iba obmedzený priestor. Títo odborníci sú neraz autormi súborných publikácií, ktoré pojednávajú súbežne o rôznych stránkach konfliktu, či už ide o bezpečnostné hľadisko súvisiace s terorizmom, politickú rovinu konfliktu prepojenú s vonkajšou i vnútornou politikou Moskvy alebo kultúrne a etnické aspekty severného Kaukazu. Neoceniteľným pomocníkom v tomto ohľade je podrobná súhrnná publikácia *Konflikt v Čečensku: Minulosť, súčasnosť, perspektívy* (Souleimanov 2011). Bezpečnostnou a politologickou problematikou sa zaoberá monografia *Russia's Homegrown Insurgency: Jihad in the North Caucasus* (ed. Blank 2012). Zaujímavá je aj nedávno vydaná publikácia *The Caucasus Emirate Mujahedin* (Hahn 2014), ktorá poskytla mnoho dosiaľ nikde nepublikovaných informácií vychádzajúcich z internetových zdrojov.¹ Kultúrnymi aspektami kaukazskej spoločnosti sa zaoberajú publikácie *Chechnya: Life in th War-torn Society* (Tishkov 2004) a *Daghestan: Tradition and Survival* (Chenciner 1997). Dejinám a politickému vývoju v Dagestane sa venuje *Dagestan: Russian Hegemony and Islamic Resistance in the North Caucasus* (Kisriev, Ware 2010). Taktiež je nutné upriamiť pozornosť aj na množstvo odborných článkov, ktoré o islamizácii, radikalizácii a saláfizme na severnom Kaukaze pojednávajú do väčšej hĺbky ako uvedené publikácie. Témam súvisiacim s islamom venujú o poznanie viac priestoru a preto sú pre túto prácu jedným zo zásadných zdrojov informácií (Knysh 2012, Moore 2008, Sagramoso 2012, Shterin a Yarlykapov 2011, Souleimanov a Ditarych 2008, Souleimanov a Ratelle 2015, Šmíd 2013, Vergani a Zuev 2015, Wilhelmsen 2005 a mnoho ďalších). Zaujímavým čítaním, ktoré dokresľuje celkové detaily udalostí a nálad počas čečenských vojen, sú taktiež rôzne memoáre a osobné príbehy, ktoré prezentujú z rôznych uhlov pohľadu napríklad čečenský lekár Hasan Bajev alebo ruský vojak Arkadij Babčenko.

¹ Ako je však tomu pri všetkých publikáciách od Gordona Hahna, treba mať na zreteli autorovo horlivé zdôrazňovanie tézy, že Kaukazský emirát sa skrze al-Qá'ídu nielen ideologicky, ale i prakticky aktívne zapája do globálneho džihádu, zatiaľ čo Souleimanov a rada iných autorov v mnohých prácach túto tézu vyvracajú. Predkladajú dôkazy toho, že zapojenie do džihádistickej hnutia má iné príčiny a KE sa nikdy nestal tak významným, aby dokázal operovať celosvetovo v rámci globálneho džihádu.

Texty odborníkov na Kaukaz sa poväčšinou zhodujú v názore, že tamojší konflikt je dôsledkom výbušného mixu mnohých faktorov, medzi ktorými zohráva určitú – nie však nutne najdôležitejšiu – úlohu i radikálny islam. Z tohto dôvodu, ako som už spomenula, odborná literatúra častokrát pojednáva o otázke náboženstva iba povrchno, pričom sa zameriava predovšetkým na základné objasnenie toho, čo je to wahhábizmus, resp. saláfizmus, kde má táto ideológia korene a akým spôsobom došlo ku radikalizácii a prepojeniu kaukazských povstalcov s teroristickou organizáciou al-Qá'ida. V takejto literatúre zvyčajne zohrávajú vojenský veliteľia a politickí vodcovia dôležitejšiu úlohu než náboženský ideológovia. Všetko toto má za následok, že hoci je literatúry o severnom Kaukaze dostatok, častokrát je v otázke náboženstva repetitívna. Pre odborníka na politické záležitosti Kaukazu síce môže byť stručné pojednanie o saláfizme, resp. wahhábizme viac než postačujúce, avšak odborníkovi zaoberajúcemu sa úlohou islamu v tomto konflikte už takáto literatúra neprináša nič nové, okrem už dávno známych definícií, príčin a s tým súvisiacich záverov. Preto môj záujem vzbudila otázka toho, či je možné sa podrobnejšie zaoberať tým, kde má severokaukazský saláfizmus ideové korene, ktoré témy sú preň aktuálne, akými domácimi i zahraničnými náboženskými autoritami sa zaštituje, z akých zdrojov čerpá, do akej miery je jeho náboženská rétorika konzistentná a ako veľmi sa blíži rétorike al-Qá'idy. Z toho dôvodu sa domnievam, že viac ako pre odborníka na problematiku kaukazského konfliktu bude táto práca prínosná a zaujímavá pre islamológa.

Za účelom objasnenia týchto otázok práca pozostáva z troch kapitol. Prvá kapitola slúži ako stručný úvod do severokaukazského saláfizmu. Pojednáva o jeho rozšírení zhruba do roku 2010, keďže práve okolo tohto dáta mnohí z hlavných šíriteľov radikálnych myšlienok zomreli v dôsledku ruských protiteroristických operácií a represálií. Pozornosť je okrem hlavných faktorov šírenia saláfizmu venovaná aj saláfistickým ideológom, menovite Anzorovi Astemirovovi, Movladimu Udugovovi a Saidovi Burjatskému. V tomto období zohrávali v radikalizácii a rozmachu saláfizmu zásadnú úlohu obe čečenské vojny, rovnako ako politická, socio-ekonomická a spoločenská situácia v republikách. Keďže obdobie do roku 2010 je dobre vedecky prebádané, v tejto kapitole bolo možné vychádzať z množstva dostupných vedeckých článkov i monografií, ktoré pojednávajú o postavení saláfizmu a radikalizácii autorít radiacich sa predtým skôr ku umiernenému prúdu.

Druhá kapitola práce sa sústreďí na zodpovedanie vyššie uvedených konkrétnych otázok ohľadom severokaukazského saláfizmu. Pozornosť je venovaná hlavným témam a problémom, ktorými sa Kaukazský emirát (KE) zaoberá v rámci náboženstva, a taktiež náboženským autoritám, o ktoré KE opiera svoje myšlienkové posolstvá. Keďže ku tejto téme

existuje minimum literatúry, bolo nutné pracovať s tým, ako svoj pohľad na islam a salafiju prezentuje samotný KE. Z toho dôvodu som sa rozhodla vychádzať predovšetkým z ruskej mutácie jeho oficiálnej stránky Kavkazcenter.com a z niekoľkých málo ďalších stránok. Internet je v súčasnosti používaný ako hlavné médium džihádistickej propagandy na Kaukaze, keďže ku iným médiám a komunikačným kanálom tamojší džihádisti zväčša nemajú prístup z dôvodu ostrých represii zo strany ruských bezpečnostných zložiek. Na margo toho výstižne konštatujú Vergani a Zuev, že „veľká časť komunikácie sa už neodohráva v mešitách, ale neformálnymi spôsobmi a online.“² Stránka Kavkazcenter sa javí ako najspôhlivejší spomedzi internetových zdrojov, pretože je to oficiálny hlavný tlačový orgán KE, ktorý funguje kontinuálne už od roku 1999, takže na ňom možno sledovať postupné nenápadné zmeny rétoriky počas doby uplynulých rokov. Navyše táto stránka netrpí tým, že by bola opakovane rušená, dočasne nedostupná alebo málo aktualizovaná. Tieto neduhy, ktorými inak trpí drvivá väčšina ostatných kaukazských džihádistických webov, spôsobujú, že už po dobe niekoľkých týždňov môžu byť niektoré zo zdrojov nenávratne odstránené a nie je možné ich dohľadať ani pomocou nástroja Webarchives.³ Ak možno metodológiu pri spracovaní tejto kapitoly ku niečomu prirovnať, tak je podobná tej, ktorú použil Knysh v článku *Islam and Arabic as the Rhetoric of Insurgency: The Case of Caucasus Emirate*, prípadne tej, s ktorou operujú Zuev a Vergani v článku *Neojihadist Visual Politics: Comparing YouTube Videos of North Caucasus and Uyghur Militants*. Oba tieto články sú založené na analýze džihádistických webstránok. Hahn v publikácii *The Caucasus Emirate Mujahedin* taktiež hojne využíva podobné internetové zdroje.

Tretia záverečná kapitola sa zameriava náčrt súčasnej situácie KE, v ktorej začína hrať čoraz významnejšiu úlohu konkurenčná teroristická organizácia Islamský štát. Táto téma sa stala aktuálnou zhruba v polovici roku 2013, po tom, ako značné množstvo mudžáhidov KE v Sýrii prebehlo ku IŠ, čím KE prišiel o časť svojich bojovníkov a následne musel nevyhnutne zaujať voči IŠ určité stanovisko. Toto stanovisko sa nieslo v negatívnom duchu, čo viedlo ku konfliktu, ktorý má nielen praktickú, ale i teologickú a ideologickú rovinu. V ňom na jednom póle stojí al-Qá'ida spolu s KE a na druhom IŠ. Nakoľko táto téma je ešte príliš aktuálna a situácia ohľadom nej sa mení doslova každú chvíľu, neexistujú ku nej žiadne iné zdroje ako analýzy webov zameraných na bezpečnosť a terorizmus (Jamestown Foundation, Jihadology) a články analytikov (J. Parasczuk, M. Vatchagaev), ktorí sa danej téme venujú dlhodobo už od jej počiatku. Všetky uvedené zdroje zväčša zakladajú svoje

² Vergani a Zuev, "Neojihadist Visual Politics," 2.

³ Ostatne, aj táto práca mala pôvodne vychádzať z viacerých webstránok, ale práve ich náhle zrušenie zhruba mesiac pred dokončením rozhodlo o tom, že je lepšie zamerať sa na stabilné zdroje.

tvrdenia na oficiálnych vyhláseniach a videách dostupných na weboch a sociálnych sieťach IŠ, KE a ďalších pridružených džihádistických organizácii ako sú Džabhat an-nusra a Džajš al-muhádžirín wa al-ansár. Treba mať samozrejme na zreteli, že tieto informácie je nutné vnímať kriticky s ohľadom na ich pôvod, aktuálnosť a prebiehajúci vývoj súčasnej situácie, aby sme sa vyhli senzačným a nepodloženým záverom. Každopádne sa však domnievam, že pri skúmaní podobných tém sú práve materiály od teroristických organizácii samotných jedným z prvých zdrojov, pri ktorých sa začína výskum.

Najzásadnejší problém tejto práce, ako už môže byť patrné z uvedeného, je nedostatok odbornej literatúry ku problematike saláfizmu na Kaukaze v nedávnej minulosti, ktorá by nebola obmedzená iba na základné fakty nepostačujúce pre toho, kto sa chce týmto fenoménom zaoberať hlbšie. Mnohé z prác sústrediacich sa na islam na Kaukaze častokrát poukazujú na wahhábizmus ako na cudzí prvok v kontexte kaukazskej kultúry a porovnávajú ho s tzv. tarikatismom, prípadne sú to práce staršieho dáta, ktoré nereflektujú vývoj posledných piatich rokov a sústredia sa iba na obdobie vzniku KE a jeho „najväčšej slávy,“ ktorá vrcholila okolo rokov 2008-2011. Z toho dôvodu sa táto práca snaží pojednať o severokaukazskom saláfizme z trochu iného hľadiska a pokúša sa tým zaplniť určitú medzeru, na ktorú som narazila práve počas prehľadávania zdrojov týkajúcich sa severného Kaukazu.

JAZYKOVÁ POZNÁMKA

Pre účely tejto práce používam poväčšinou termín „saláfizmus“ a jeho odvodeniny namiesto tradične zaužívaného výrazu „wahhábizmus“. Hoci miestami používam i termín „wahhábizmus,“ je treba pamätať na to, že ide o nepresný termín, ktorý v kontexte severného Kaukazu označuje prakticky akýchkoľvek islamských fundamentalistov, bez ohľadu na to, že ich ideológia nie je vždy ukotvená iba vo wahhábizme saudského typu. Tento termín (rus. *vachhabizm*) je hojne používaný predovšetkým ruskou verejnosťou, bezpečnostnými zložkami a politikmi. Z hľadiska debaty o náboženstve je oproti tomu saláfizmus presnejší pojem, ktorý lepšie vystihuje podstatu náboženskej ideológie, akú propaguje KE.

V práci používam zjednodušený prepis z arabčiny a z ruštiny. Keďže niektoré ruské termíny vychádzajú priamo z arabčiny, mohlo by dôjsť ku zámene – v zátvorke je preto uvedené, z ktorého jazyka daný termín pochádza. Taktiež mená ruských saláfistov vychádzajú z arabčiny, no v práci sa nachádza ich prepis z ruštiny.

V bibliografii i poznámkovom aparáte bol použitý americký systém citácii podľa Chicago Manual of Style s hornými úvodzovkami na začiatku.

1. FENOMÉN SALÁFIZMU NA SEVERNOM KAUKAZE

Prvá kapitola tejto práce má za úlohu poukázať na rozmach saláfizmu a wahhábizmu na severnom Kaukaze. Islamizácia a radikalizácia je výsledkom mnohých súbežne pôsobiacich faktorov, no okrem týchto je sčasti taktiež dielom niekoľkých osobností, ktoré sa angažovali zároveň v ozbrojených konfliktoch i v miestnych náboženských hnutiach – džamaatoch. Spomedzi mnohých iných upriamujem pozornosť postupne na Anzora Astemirova, Movladiho Udugova a Saida Burjatského, ktorí sa angažovali v islamskej *da'we*. Ich hlavné úlohy v rámci čečenského povstalenckého hnutia a neskôr v rámci Kaukazského emirátu súviseli s náboženskou propagandou a šírením myšlienok džihádistickeho saláfizmu. Tieto myšlienky hlásali skrz mnohé komunikačné kanály, medzi ktorými zastávala prominentnú úlohu práve stránka Kavkazcenter. Ako ukazujú niektoré ich pamflety, inšpiráciu čerpali z rôznych kaukazských i nekaukazských historických postáv a duchovných autorít, no venovali sa i vlastnej tvorbe. Táto sa značne líši od typickej náboženskej produkcie, ktorá začala byť uverejňovaná od roku 2010 a ktorá je podrobne popísaná v druhej kapitole tejto práce. Môže to mať súvis s tým, že v roku 2010 boli Astemirov a Burjatskij zabití, a práve táto udalosť môže byť dôvodom zmeny charakteru propagandy na stránkach Kavkazcentra.

1.1 UMIERNENÉ ZAČIATKY

SALÁFIZMUS PO ROZPADE ZSSR A POČAS PRVEJ ČEČENSKEJ VOJNY

Prvé náznaky zmeny náboženského kurzu smerom ku saláfizmu sa objavili v Dagestane už v 70. rokoch. Takýto vývoj má historické korene, pretože Dagestan bol prvou oblasťou severného Kaukazu, ktorá prijala islam, kvôli čomu je považovaný za „kolísku islamu v regióne.“⁴ Boom v oživení islamu nastal na severnom Kaukaze v období perestrojky a glasnosti.⁵ Na severnom Kaukaze existovalo isté ideové a hodnotové náboženské vákuum, ktoré súfijské autority nedokázali včas a dostatočne zaplniť, čím sa postupne dostal k slovu práve saláfizmus.⁶ Za prvé saláfistické autority možno považovať Dagestancov Achmada-Kadi Ahtajeva⁷ a bratov Bagautdina a Abbasa Kebedovovcov,⁸ ktorí napriek svojej

⁴ Souleimanov, „Upsurge of Islamist Violence,“ 119.

⁵ Akayev, „Conflict between Traditional Islam,“ 77.

⁶ Knysh, „Clear and Present Danger,“ 4.

⁷ Hahn ho označuje za „produkt saláfistickej proselytizácie,“ ale keďže dostupné životopisné údaje Ahtajeva sa nerozpisujú o tom, kde získal vzdelanie, je ťažké súdiť, nakoľko je toto tvrdenie založené na pravde. Ahtajev každopádne ostal umierneným saláfistom až do smrti v roku 1998.

príslušnosti ku tariqam Qádiríja a Naqšbandíja⁹ prevzali niektoré idey saláfizmu a skrz umiernenú islamizáciu a proselytizáciu spoločnosti dúfali v postupnú islamizáciu celého štátu.¹⁰ Táto ich myšlienka je pomerne blízka postojom šejcha al-Albáního („očistenie a výchova“ – *at-tasfija wa at-tarbija*), avšak tam sa táto podobnosť končí, keďže kaukazskí saláfisti boli v tejto dobe vzdialení pojatiu islamu, aké mali saláfisti z Blízkeho východu – to je totiž značne nekompatibilné s kaukazskými tradíciami a spôsobom života a veľkú podporu by im v tej dobe nezískalo. Kaukazania dávali prednosť súfijským bratstvám práve preto, lebo umožňovali zosúladiť šari‘u s adatom omnoho lepšie ako saláfizmus, ktorý tu bol v podstate cudzím prvkom importovaným zo zahraničia.¹¹ Rétoriku Achtajeva a Kebedovovcov onedlho prebrali aj vodcovia novozaložených saláfistických hnutí po celom severnom Kaukaze. Terčom kritiky raných saláfistov sa stali súfijské praktiky (*zijára*, klaňanie sa svätým, *dhikr*, oslavy sviatkov a pod.), ktoré považovali za *bid‘u*. Zamerali sa tiež na kritiku oficiálnych duchovných zdiskreditovaných napojením na skorumpované elity. Reputácií týchto duchovných ublížila aj ich relatívna nevzdelanosť v oblasti islamu, pretože za čias ZSSR títo prosto nemali kde študovať. Starší imámovia tak napríklad nedokázali argumentovať a debatovať spôsobom, ako to robili ich noví mladší kolegovia, ktorí vyštudovali v Zálive.¹² V rokoch 1990-94 sa saláfisti združovali v Strane islamskej obrody (rus. *Partija islamskogo vozraždenija*), ktorá sprostredkovávala kontakty s Blízkym východom a umiernenou ideológiou sa viazala na Moslimské bratsvo.

Je známou skutočnosťou, že po rozpade ZSSR územie severného Kaukazu naviazalo styky so štátmi Blízkeho východu, čo v konečnom dôsledku značne pomohlo islamizácii i radikalizácii.¹³ Za čias ZSSR bola izolácia Kaukazu od Blízkeho východu a ostatného islamského sveta takmer úplná,¹⁴ čo viedlo ku pretrhaniu spoločných väzieb a taktiež ku deformácii náboženského cítenia. Hneď po roku 1990 začala do regiónu prúdiť rozvojová pomoc, ktorá sa spájala najmä so zálivovými monarchiami. Často skloňovanou v súvisi so šírením wahhábizmu bola organizácia *al-Haramajn* so sídlom v Saudskej Arábii, ktorá pôvodne pôsobila v Afganistane.¹⁵ Prvé saláfitské džamaaty a madrasy založené

⁸ Zatiaľ čo mladší Abbas sa nikdy neradikalizoval, starší Bagautdin sa účastnil prvej čečenskej vojny, stal sa wahhábistickým ideológom a v roku 1999 podporoval inváziu wahhábistov do Dagestanu, kvôli čomu bol nútený odísť z krajiny. Dodnes nie je známe miesto jeho pobytu.

⁹ Wiktor-Mach, “Competing Islamic Traditions,” 69. Kvôli tomu, že v prvopočiatoch na Kaukaze prevládal akýsi „mix“ súfijských tariq a salafije, býva v niektorých zdrojoch uvádzané, že tunajšie džihádistské organizácie majú súfijský pôvod. Taktiež treba pamätať na to, že v minulosti to boli práve súfijské bratstvá, ktoré vyhlasovali džihád proti ruskej nadvláde a usilovali sa o presadenie šari‘y.

¹⁰ Sagramoso, “Radicalisation of Islamic Salafi *Jamaats*,” 568.

¹¹ Wilhelmsen, “Islamisation of Chechen Separatist Movement,” 42.

¹² Sagramoso a Yemelianova, “Islam and Ethno-Nationalism,” 123.

¹³ Šmíd, “Emirát Kavkaz: Základní analýza,” 54.

¹⁴ Fagan, “Word of Justice,” 30.

¹⁵ Ditrých a Souleimanov, “Internationalisation of Russian-Chechen Conflict,” 1206.

v kaukazských republikách sa zameriavali predovšetkým na vzdelávanie v oblasti islamu a v obmedzenej miere aj na sociálnu pomoc, pričom rozhodne odmietali násilnosti v mene náboženstva.¹⁶ V tom čase nebol týmto organizáciám prikladaný nijak zvláštny význam a boli bez problémov tolerované.¹⁷ Potenciálu saláfizmu ako mobilizačnej ideológie v postsovietskom Rusku plnom iných problémov nikto príliš nevenoval pozornosť. Na čele džamaatu stál emír, ktorý bol zároveň duchovným aj svetským vodcom, čo je systém, ktorý v džamaatoch funguje dodnes. Spojenie funkcií môže byť dôsledkom tradičnej severokaukazskej kultúry a etického kódexu, podľa ktorého by každý muž bez ohľadu na povolanie mal byť zároveň ochrancom a bojovníkom.¹⁸ Z toho dôvodu je väčšina radikálnych ideológov vzdelaná v oblasti islamu a zároveň majú praktickú skúsenosť s ozbrojeným bojom.

Spolu s Achtajevom a Kebedovovcami mali saláfitské džamaaty svojich zástupcov aj v ostatných kaukazských republikách. V Kabardsko-Balkarsku pôsobili Musa Mukožev a Anzor Astemirov. Ako bolo spomenuté v úvode, Astemirov je obzvlášť dôležitou figúrou, keďže sa okolo roku 2004 radikalizoval a prijal meno Sajfulláh. Neskôr v roku 2006 to bol práve on, kto naliehal na Dokku Umarova, aby vyhlásil Kaukazský emirát,¹⁹ pretože džihád nemožno viesť za idey nacionalizmu, ale výlučne za idey tawhídu.²⁰ Astemirov spolu s Mukoževom študovali najprv v Jordánsku a potom na Islamskej Univerzite Muhammada ibn Sa'úda v Rijáde.²¹ Jeho premena na radikála je zaujímavá hlavne preto, lebo pred rokom 2004 sa akademička L. Solovjeva vyjadrila, že vyvláda dojem „nábožného človeka, skromného, intelektuála s dobrým vzdelaním“²² ktorý nepôsobil ako radikál bažiaci po džiháde proti neveriacim. Takýto obraz však bol narušený Babičovým pozorovaním mladých moslimov Kabardsko-Balkarského džamaatu (neskôr zvaný *Džamaat Jarmuk*), ktorí mali „pozitívny pohľad na džihád“ mimo iného i vďaka lekciám ‘Abdulláha ‘Azzáma nahraným na videu.²³ Ako hovorí Malašenko, „Astemirov sa spočiatku dlho snažil nájsť spoločnú reč s [ruskými] úradmi, strániac sa extrémnych foriem opozície,“²⁴ avšak trpezlivosť mu po čase zjavne došla. Koncom roku 2006 verejne vystúpil s džihádistickou rétorikou, keď zásadne odsúdil západnú kultúru. Vyhlásil, že „ľudské práva, medzinárodné právo, referendum, sloboda prejavu a vierovyznania sú nekompatibilné s našim náboženstvom a nemajú nič dočinenia

¹⁶ Sagramoso, “Radicalisation of Islamic Salafi *Jamaats*,” 568.

¹⁷ Souleimanov a Šmíd, “Islám a islamismus,” 27. „V teologických zvláštnostiach sa vyznal málokto.“

¹⁸ S tým súvisí aj značne militaristické nastavenie kaukazskej spoločnosti, v ktorej sa už malí chlapi učia narábať so zbraňami a muži často pózujú so zbraňami pri bežných aj slávnostných udalostiach (napr. pri svadbe) bez toho, aby to bolo považované za niečo neobvyklé – podobných fotografií sa napríklad na sociálnej sieti VKontakte dá nájsť množstvo.

¹⁹ Sagramoso a Yemeljanova, “Islam and Ethno-Nationalism,” 130.

²⁰ “Amir Seifulla o pocesse podgotovki k provozglaščeniju Kavkazskogo emirata.”

²¹ Shterin a Yarlykapov, “Reconsidering Radicalisation and Terrorism,” 311.

²² Fagan, “Word of Justice,” 33.

²³ Babich a Solovjeva, *Islam i pravo v Rossii: Materialy naučno-praktičeskogo seminaru*, 102.

²⁴ Malašenko, *Islam dlja Rossii*, 36.

s kaukazskými mudžáhidmi.“²⁵ Viac ako proti Západu však brojil proti Rusku a proti tomu, čo páchalo na severnom Kaukaze. „Dnes ľudia žijú v obrovskej nevedomosti. Nepoznajú základy svojho náboženstva. Okupanti im mútia rozum klamlivými predstavami ako patriotizmus, tolerancia, demokracia [...], a tých, ktorí neveria všetkým týmto nezmyslom, zastrášujú. Vyvolávajú dojem, že samotná myšlienka boja proti Rusku sa rovná samovražde.“²⁶ Takáto kritika a odsudzovanie morálky tvoria väčšinu z jeho vyhlásení. Vinu za neduhy spoločnosti pripisuje i Kabardincom samotným, ktorí sú pod vplyvom ruskej okupácie a „kultúrnej a ideologickej expanzie.“ Neváha taktiež kritizovať miestnych politikov ako nepriateľov islamu.²⁷ Táto kritika môže mať pôvod aj v tom, že Kabardsko-Balkarsko bolo republikou značne sekularizovanou, kde po rozpade ZSSR prežívali už iba posledné zvyšky islamských inštitúcií i viery samotnej.²⁸ Po vyhlásení KE v roku 2007 bol Astemirov menovaný hlavným sudcom šaríatského súdu. Vo svojich odporúčaniach sa potom venoval predovšetkým tomu, ako by mal správny moslim viesť svoj každodenný život. V jeho textoch možno pozorovať, že to bol človek s dobrým islamským vzdelaním, ktorý chápal, aké argumenty platia na potenciálnych mudžáhidov na Kaukaze a vedel, ako vytvoriť údernú rétoriku – svoje texty nezakladal na siahodlhých citáciách z náboženských kníh,²⁹ ale uvádzal napríklad skutočné príklady z každodennej reality povojnového úpadku, korupcie a skazených mravov. Nielen preto bol občas označovaný za „politika“ alebo „lídra novej generácie.“³⁰ Jeho vážnosť navyše zvyšoval aj fakt, že v dobe, kedy začal verejne vystupovať, nemal vďaka svojmu vzdelaniu medzi Kaukazanmi nijak veľkú konkurenciu, a tak si dokázal vybudovať v hierarchii KE pevnú pozíciu. Svoje názory prezentoval na sporadicky fungujúcej stránke Islamdin.com, odkiaľ ich preberal aj Kavkazcenter. Čo sa týka kabardských saláfistov, tí sa hlásili ku princípu *at-takfír wa al-hidžra*³¹ a snažili sa čo najviac izolovať od „hriešnej“ spoločnosti. Ich heslom bolo „Poďme bojovať proti Rusom a ich bábkam – práve oni sú našimi skutočnými nepriateľmi, pretože my všetci sme moslimovia a etnicita by nás nemala zaujímať.“³²

S príchodom Prvej čečenskej vojny začalo ruským orgánom prekážať šírenie moslimského náboženského cítenia, kvôli čomu boli umiernení saláfisti zahnaní do podzemia

²⁵ “Amir Seifulla o pocesse podgotovki k provozglaščeniju Kavkazskogo emirata.”

²⁶ “Sajfullach Anzor, otnositeľno poňatija ‘aslu-l-iman’.”

²⁷ “Otvety na voprosy kadija Imarata Kavkaz, Amira Objedinennogo vilajata KBK Sajfullach.”

²⁸ Shterin a Yarlykapov, “Reconsidering Radicalisation and Terrorism,” 311.

²⁹ Je však taktiež autorom niekoľkých náboženských textov, viď. “Sajfullach Anzor, otnositeľno poňatija ‘aslu-l-iman’.” alebo “Amir Sajfullach: barakat šachidov.”

³⁰ “Exclusive Interview with Anzor Astemirov, March 2009.”

³¹ Shterin a Yarlykapov, “Reconsidering Radicalisation and Terrorism,” 317.

³² Souleimanov, “Upsurge of Islamist Violence,” 123.

a svoje aktivity začali vykonávať ilegálne.³³ Takýto postup štátnych orgánov má neraz práve opačný efekt než sa očakáva, čo bol aj prípad severného Kaukazu – saláfistické aktivity sa zastaviť nepodarilo, ba naopak – niektorí z umiernených saláfistov sa radikalizovali a monitorovanie ich utajenej činnosti sa stalo ešte zložitejším. Radikalizácia však niesla skôr črty džihádu proti „ruským okupantom“ po vzore boja imáma Šámila,³⁴ než džihádu za vytvorenie chalifátu a teokracie. Nemožno však opomenúť, že už v tejto dobe sa inšpirovali zmesou myšlienok Sajjida Qutba, ʿAbdulláha ʿAzzáma, Moslimského bratstva, Mawlána Mawdúdího, Hasana at-Turábího, Rašída Ghannúšího a iných. Spoločným menovateľom týchto ideológov je každopádne to, že vnímajú islam ako jediný možný a správny systém vlády, pričom rozdiely sú iba v tom, akou cestou ku tomuto cieľu možno dospieť. Potichu sa tak začínalo schyľovať ku volaniu po vytvorení islamského štátu aj inými prostriedkami ako iba skrze „očistu a výchovu.“ Tieto nálady ešte viac vyhrotila vojna a následné medzivojnové obdobie plné chaosu a násilností.

Radikalizácii nahrával aj fakt, že v období do polovice 90-tych rokov sa vyskytli prvé kontakty kaukazských saláfistov s organizáciou al-Qáʿida, a to v prvom rade skrze Sauda menom Thámir Sálíh ʿAbdalláh as-Suwajlim, známeho pod prezývkou emír ibn al-Chattáb. Chattáb bol viac vojenský veliteľ než ideológ a jeho víziou bolo, že islamský štát na Kaukaze možno založiť skrze džihád tak, že najprv by sa ním stalo iba menšie územie, z ktorého by potom bolo možné expandovať do širšieho okolia, až by sa nakoniec islamským štátom stal celý severný Kaukaz.³⁵ Preto zakladal v Čečensku tajné výcvikové tábory, v ktorých po začiatku prvej čečenskej vojny podstupovali vojenský aj ideový výcvik muži zapojení do aktivít saláfistických džamaatov.

1.2 ZMENA RÉTORIKY

MEDZIVOJNOVÉ OBDOBIE A DRUHÁ ČEČENSKÁ VOJNA

Obdobie „čečenskej nezávislosti“ po prvej vojne sa nieslo v duchu anarchie, bojov všetkých proti všetkým a vybavovania si účtov medzi znepriatelenými klanmi a tejpami. Chaos poskytol výživné prostredie pre postupujúcu radikalizáciu, ktorej napomohol Zelimchan Jandarbijev, niekdajší imám, ktorý sa ako dočasný prezident Čečenskej republiky Ičkerija zasadzoval o zavedenie šaríʿatských trestov po vzore Sudánu. Saláfisti a ich

³³ Kurbanov, „Information jihad,“ 155-6.

³⁴ Wiktor-Mach, „Competing Islamic Traditions,“ 67-8. Šámilova doba bola na Kaukaze označovaná ako „zlatá doba islamu“ alebo „prvé islamské oživenie“, pretože aj Šámil presadzoval používanie šaríʿy namiesto adatu, aby prekonal medziklanové rozdiely a rozpory.

³⁵ Moore a Tumelty, „Foreign Fighters,“ 419.

sympatizanti vrátane arabských mudžáhidov sa usadili v čečenských mestách Urus-Martan, Seržen-Jurt, Ačkoj-Martan a Gudermes. Zakladali šaríatské súdy, v ktorých neraz pôsobili ako sudcovia práve Arabi, pretože mali najlepšie islamské vzdelanie. Viedli aj výcvikové tábory a všemožne sa snažili presadzovať na svojom území wahhábistickú ideológiu a spôsob života. To má súvis aj s dovtedy nevídaným zahaľovaním žien a iným spôsobom odievania mužov. Všeobecne sa má za to, že bežní obyvatelia wahhábizmus odmietali, pretože zavádzal na územie dovtedy neobvyklé zvyky a sociálnu hierarchiu, ktorá bola v rozpore s ich zvykmi a adatom.³⁶ O spojenie s nimi stáli najmä čečenský vojenský velitelia, pretože im prinášalo finančné, materiálne i ľudské zdroje.

Začali sa objavovať prvé pankaukazské projekty, ktoré navrhovali zjednotenie celého severného Kaukazu ako islamského štátu. To bolo predzvesťou invázie čečenských wahhábistov do Dagestanu v roku 1999, kedy obsadili región Kadar a po ozbrojených potýčkach začali zavádzať *šarí'u* v plnom rozsahu. Táto invázia, ktorá sa stala zámienkou pre Druhú čečenskú vojnu, však ukázala, že radikáli sú v Dagestane v menšine a ich podpora medzi miestnymi bola mizivá, keďže Dagestanci sa proti nim spojili s ruskou armádou. Inváziu si interpretovali ako snahu Čečencov okupovať Dagestan a preto ju úplne odmietli.³⁷ Toto odmietanie však trvalo iba krátko a po čase tam taktiež prevládli radikálne nálady. Dôležitou organizáciou združujúcu dagestanských wahhábistov sa stal *Džamaat Šariat* pod vedením Rasula Makašaripova, v roku 2007 premenovaný na *Vilájat Dagestan*, pričom centrum wahhábizmu bolo v meste Bujnask.

Treba mať na pamäti, že v podpora saláfizmu bola pôvodne v severokaukazských republikách s výnimkou Čečenska malá a všeobecne prevládal relatívne umiernený kurz. Viditeľný zlom nastal po roku 1999 a po vypuknutí Druhej čečenskej vojny. Ruské úrady sa k potlačeniu náboženských nálad postavili ešte radikálnejšie ako predtým³⁸ a začala sa perzekúcia kohokoľvek, u koho bolo i sebemenšie neopodstatnené podozrenie na spojenie s wahhábistami, na čo, ako inak, najviac doplatili obyčajní praktikujujúci veriaci. Tento postup ruských bezpečnostných zložiek si vyslúžil veľkú kritiku, pretože bol maximálne neadresný a namiesto aby krajinu radikálov zbavil, mal presne opačný efekt.³⁹

Počas Druhej čečenskej vojny sa znásobil prílev zahraničných financií a bojovníkov z arabských štátov a celá vojna nadobudla étos džihádu proti neveriacim, do ktorého sa

³⁶ Tishkov, *Life in War-Torn Society*, 172-3. „Pre vojnu nikto o wahhábistoch nevedel ani nepočul; ľuďom z čečenských miest a dedín spočiatku pripomínali cirkus, s tým, aké mali brady, dlhé vlasy a zvláštne oblečenie.“

³⁷ Souleimanov, *Konflikt v Čečensku*, 180-181.

³⁸ Ratelle a Souleimanov, „Retaliation in Rebellion,“ 10. Krutostiam páchaným na moslimoch počas týchto perzekúcií sa v vo väčšej či menšej miere venuje takmer každá publikácia zaoberajúca sa konfliktom na Severnom Kaukaze. Výstižne to ilustruje výpoveď bývalého mudžáhida : „Nemôžem a nechcem hovoriť o ponížení a bití, ktoré som tam [vo väzení] zažil. Rozumiem, prečo sa po ňom ľudia rozhodnú pridať ku džihádu.“

³⁹ Sagramoso, „Radicalisation of Islamic Salafi *Jamaats*,“ 576.

zapojili nielen Čečenci, ale i bojovníci z celého regiónu severného Kaukazu.⁴⁰ Vnímaniu vojny ako džihádu nemálo pomohla aj propaganda al-Qá'ídy a iných džihádistických skupín na Blízkom východe, ktoré napriek značnému kultúrnemu rozdielu nazývali Kaukazanov „naši.“⁴¹ Bojovníkov verbovali v mešitách aj európski imámovia. Propagačnú kampaň však nemožno zamieňať so skutočnou podporou – hoci financii na Kaukaz pritekalo dostatok, počet dobre pripravených nekaukazských bojovníkov bol nevalný. Čečenský prezident Maschadov potom povolil zavedenie šari'ie v celom Čečensku, čím automaticky rozpustil parlament. V očiach ruskej i svetovej verejnosti tento vývoj vyvolal dojem, že čečenskú vládu i ľud reprezentuje skupina islamských fanatikov.

Pod Chattábovým velením sa zoskupovali bojovníci a nižší velitelia nekaukazského pôvodu, ktorí však mali väčšinou jedno spoločné – prešli bojmi v Afganistane, Tadžikistane alebo Bosne. Väčšina z nich dorazila do Čečenska niekedy v polovici 90. rokov,⁴² pričom ich hlavnou motiváciou bola hlavne „bratská pomoc moslimom na Kaukaze.“⁴³ Týchto bojovníkov bolo málo, no väčšinou zastávali dôležité funkcie v hierarchii Kaukazského emirátu.⁴⁴ Chattáb v spolupráci s Movladim Udugovom tiež rozbehol kampaň „džihádu cez médiá,“ ktorá nadobudla veľkú dôležitosť s rozmachom internetu.⁴⁵ Pôsobenie Arabov však podľa Souleimanova muselo byť nutne okresané tým, že nevedeli dobre rusky, nepoznali miestne prostredie a boli nápadní vzhľadom, čo ich robilo ľahkým cieľom pre Rusov. K ich obľúbenosti neprispievalo ani to, že Kaukazanov neraz pohrdavo vnímali ako menej vzdelaných v oblasti islamu,⁴⁶ a tiež ani to, že zneužívali svoj dohľad nad financiami, ktoré cez nich prúdili na Kaukaz. Počet zahraničných bojovníkov ale nebol nijak vysoký⁴⁷ a začal sa znižovať, keď vypukli vojny v Afganistane v roku 2001 a v Iraku v roku 2003. Džihádisti arabského pôvodu sa tak stali predovšetkým fenoménom Druhej čečenskej vojny. Po jej skončení sa presunuli na miesta nových konfliktov, pretože dospeli k presvedčeniu, že ich pomoc je tam viac potrebná, viac efektívna a samozrejme tam boli viac doma aj kultúrne a jazykovo.⁴⁸

⁴⁰ Kurbanov, „Information jihad,“ 155-6.

⁴¹ Wilhelmssen, „Islamisation of Chechen Separatist Movement,“ 45.

⁴² Wright, *The Looming Tower*, 249. Severný Kaukaz dokonca navštívil aj sám Ajman az-Zawáhiri v roku 1996, kedy jeho aktivity ešte nepútali toľko pozornosti ako dnes. V tej dobe sa preslávil vyrokom o tom, že islamský štát sa bude tiahnuť od Čečenska cez Kaspik až do Afganistanu.

⁴³ Ditych a Souleimanov, „Internationalisation of Russian-Chechen Conflict,“ 1206.

⁴⁴ Hahn, *The Caucasus Emirate Mujahedin*, kapitola „The Global-Caucasus Jihadi Connection and the Chechen Republic of Ichkeriya.“

⁴⁵ Moore a Tumelty, „Foreign Fighters,“ 417.

⁴⁶ Arabi mali pomerne veľký náboženský vplyv, čo sa odrážalo aj na ich prístupe ku miestnym. Ako spomína vo svojich memoároch čečenský lekár Hasan Bajev, Arabi sa správali spôsobom, akoby prišli Čečencov učiť nové mravy a nové náboženstvo. To, že hrdých Kaukazanov takýto prístup urážal, snáď ani netreba zdôrazňovať.

⁴⁷ Wilhelmssen, „Islamisation of Chechen Separatist Movement,“ 42.

⁴⁸ Souleimanov, *Konflikt v Čečensku*, 362.

Po konci druhej čečenskej vojny v roku 2001, ktorá oficiálne skončila porážkou odboja, sa radikáli uchýlili ku teroristickým útokom namiereným proti ruským civilným i vojenským cieľom, ako na Kaukaze, tak i v iných častiach Ruska. V týchto útokoch je po prvýkrát viditeľná okrem nacionalistickej aj náboženská motivácia a využívanie dovtedy nevidanej džihádistickej rétoriky a symboliky⁴⁹ (čiernie vlajky, atentátničky-čiernie vdovy odené v niqábe, používanie arabských výrazov vo vyhláseniach a pod.) Je zrejmé, že v tomto období už, hoci stále prítomná, nacionalistická motivácia vojnou vyčerpaných Čečencov postupne strácala dych a postupne ju začali nahradzovať pankaukazské projekty boja proti ruskej nadvláde ideologicky zaštitené saláfistickou rétorikou. Tento vývoj je pomerne logický a očakávateľný, pretože zdecimované čečenské wahhábistické hnutie by nebolo pravdepodobne schopné fungovať bez materiálnych a ľudských zdrojov ostatných republík.⁵⁰ Zhruba do rokov 2005-2006 potom na severnom Kaukaze prevládli radikálne nálady nad umiernenými.

Zásadnou osobnosťou v tomto období bol Movladi Udugov, hlavný wahhábistický ideológ a propagandista, autor stránky Kavkazcenter, o ktorej bude reč v nasledujúcej kapitole. Tento človek, ktorý nemá vôbec žiadne islamské vzdelanie (pôvodne vyštudoval ekonómiu a žurnalistiku), stál za myšlienkou invázie do Dagestanu v roku 1999, viedol čečenské propagandistické kampane počas oboch vojen, kandidoval na post prezidenta a údajne bol aj autorom oficiálneho vyhlásenia ustanovujúceho Kaukazský Emirát,⁵¹ i keď iné zdroje túto informáciu vyvracajú a hovoria, že na vyhlásení KE sa podieľal iba Astemirov a Umarov.⁵² Udugov rezolútne odmietol akúkoľvek diplomaciu a jednanie so Západom i s Ruskom („je smiešne hľadať legitimitu u našich nepriateľov“) a džihád vnímal globálne, ako vojnu islamu proti všetkému neislamskému, čím sa líšil od niektorých zo svojich súčasníkov, ktorí džihád vnímali predovšetkým ako boj proti Rusku. Nie je preto nijak prekvapivý jeho odmietavý postoj ku čomukoľvek západnému i ruskému, čo potvrdzuje niekoľko citácií z jeho ideologického manifestu Úvahy mudžáhida,⁵³ v ktorom sa venuje tematike založenia islamského štátu v Čečensku a jeho ideovým koreňom. „Neexistuje veľký počet náboženstiev, ale iba dve – islam a pohanstvo. Taktiež neexistuje veľký počet štátov, ale iba dva druhy – štát, ktorý je založený na vláde Boha (*hákimija*), a štát, ktorý je založený na vláde *tághúta*. Všetky iné mená a názvy, ktoré nám nanucujú *káfirovia*, majú za úlohu skryť túto prostú pravdu a naviesť nás na krivé chodníčky.“ Ako tichá výzva k džihádu zasa

⁴⁹ Souleimanov, *Konflikt v Čečensku*, 307-8. „Televízne kamery zachytili až gýčovito využívanú islamskú symboliku, bežnú u mnohých islamistických organizácií na Blízkom východe.“

⁵⁰ Souleimanov, „Genealogy of Islamist Insurgency,“ 162.

⁵¹ „Zakaev's Attempts to Persuade Dokka Umarov Are in Vain.“

⁵² „Amir Imarata Kavkaz Dokku Abu Usman: otvety na voprosy.“

⁵³ „Razmyšlenija modžacheda.“

pôsobí iné vyhlásenie: „Myšlienka, že džáhilijský štátny systém sa môže v určitej etape transformovať na šari'atský systém sa zdá byť mylná. Príklad postupného zavedenia šari'ca sa nenachádza v Prorokovej (nech mu dá Boh pokoj) praxi, ani v neskorších dobách, ani v novšej histórii. Hoci takýchto pokusov bolo v dvadsiatom storočí mnoho, dokázali, že podobná premena nie je reálna.“ Zaujímavé na Úvahách mudžáhida je to, že na rozdiel od produkcie niektorých kaukazských i nekaukazských saláfistických ideológov a duchovných neskoršej doby len do malej miery cituje Korán. Ako uvidíme v nasledujúcej kapitole, ich prejavy sú neraz pretkané citáciami z Koránu a hadíthov až do takej miery, že miestami začína unikať podstatná myšlienka, na ktorú chcel autor poukázať. Udugovov manifest, hoci je z neho zreteľná džihádistická rétorika, obsahuje iba niekoľko citátov a naopak mnoho z jeho myšlienok a postojov formulovaných jednoduchým štýlom a jazykom. Domnievam sa, že aj v tomto možno vidieť dôvod, prečo mal ako propagandista a ideológ taký úspech. Z Udugovových postojov tiež nie je prekvapivé, že bol najzarytejším odporcom Maschadova v jeho politike dialógu s Ruskom. Neskôr, po Druhej čečenskej vojne, sa sa vo wahhábistickom hnutí angažoval najmä v dôležitých funkciách súvisiacich s propagandou a informáciami, ako bol napríklad post ministra informácií a tlače v Sajdulajevovej vláde.⁵⁴ Od roku 2000 bol hľadaný ruskými úradmi, kvôli čomu ušiel do zahraničia a do dnešných dní sa nevie nič o mieste jeho pobytu,⁵⁵ čo však nezabránilo tomu, aby naďalej publikoval na stránke Kavkazcenter a angažoval sa v hnutí. Existujú indicie, podľa ktorých bol Udugov jedným z hlavných advokátov saudského wahhábizmu v Čečensku, čo bolo potvrdené aj množstvom peňazí, ktoré od Saudov dostal na svoju prezidentskú kampaň v roku 1997.⁵⁶ Túto teóriu podporuje aj fakt, že po svojom úteku z Ruska sa uchýlil práve do Saudskej Arábie a potom do Egypta. Z informácií o Udugovovi je však zjavné, že jeho premena na správneho moslima nebola nijak povrchná, ale bral ju skutočne vážne a doprevádzala ju aj zmena osobného postoja.⁵⁷

1.3 KAUKAZSKÝ EMIRÁT

V roku 2005 stal prezidentom Abdul Chalim Sajdulajev, imám z mesta Argun, ktorý študoval islamské vedy u súfijských autorít na Kaukaze, bojoval v Prvej čečenskej vojne a za

⁵⁴ Hahn, *The Caucasus Emirate Mujahedin*, kapitola “The Global-Caucasus Jihadi Connection and the Chechen Republic of Ichkeriya.”

⁵⁵ “Zrja umorili Umarova.” Jedna z teórií hovorí, že Udugov dokonca istý čas žil v ČR.

⁵⁶ Johnston, “Resistant Cultures,” 250.

⁵⁷ Karny, *Highlanders*, 255.

vlády Maschadova mu bol zverený dohľad nad zavedením šari'ce v krajine.⁵⁸ Podarilo sa mu zjednotiť umiernených i radikálov do jednotného odporu proti Rusku a zároveň presvedčiť Basajeva, aby upustil od útokov na civilistov a sústredil sa iba na ozbrojené zložky. Sadulajev síce nikdy nevyjadril príslušnosť ku wahhábizmu, ale vyzýval k zavedeniu šari'atských súdov a vytvoreniu islamského štátu, za čo si vyslúžil prezývku „wahhábovský emír.“⁵⁹ Jeho nekrológ hovorí, že ovládal taktiež arabčinu a viac ako publikačnej činnosti sa venoval výuke islamských vied a kázniam v televízii i v mešitách.⁶⁰ Absolvoval tiež púť do Mekky. Vyhlásil, že problémy republiky pramenia zo systému, ktorý je „východo-západný hybrid.“⁶¹ Pod jeho vedením bol vytvorený Kaukazský front, ktorý ideologicky spájal džihádistské hnutia celého severného Kaukazu, čo možno považovať za významný krok ku zjednoteniu a lepšej kooperácii. Počas doby, kedy bol prezidentom Sajdulajev, nastala „transformácia väčšiny, ak nie rovno všetkých, severokaukazských saláfitských džamaatov na bojové jednotky.“⁶²

Sajdulajev bol v roku 2006 zabitý a post prezidenta na krátku dobu zaujal vojenský vodca Dokku Umarov. Ako sa uvádza v jeho životopise, spočiatku neprejavoval prílišné sympatie k wahhábizmu a z jeho rétoriky bola jasne čitateľná hlavne nacionalistická motivácia.⁶³ Tá sa však začala postupne meniť smerom k islamskému radikalizmu predovšetkým za účelom získavania nových členov pre hnutie, avšak ako poukazuje Umarovov životopis, Umarov sám nikdy priveľmi zbožný nebol a je možné, že väčšina jeho zanietených vyhlásení ohľadom islamu je prasto iba rétorická figúra. Zásadná zmena v organizácii nastala zhruba pol roka po Umarovovom menovaní za prezidenta – 21. novembra 2007 – kedy Umarov na naliehanie Astemirova vyhlásil založenie Kaukazského Emirátu a prijal funkciu „Emíra mudžáhidov Kaukazského emirátu.“⁶⁴ Založenie KE bolo akýmsi vyvrcholením islamizačných snáh v regióne a v zásade znamenalo založenie islamských správnych inštitúcií v súlade so šari'cou a zjednotenie wahhábistov celého severného Kaukazu. V najvyšších funkciách emirátu sa začali objavovať príslušníci iných etník a saláfizmu sa podarilo preklenúť etnonacionalistické nálady. Veliteľom ozbrojených síl KE sa napríklad stal Inguš Ali Tazijev (emír Magas); Astemirova nahradil po roku 2010 Dagestanec Sajfulláh Gubdenskij a Udugova po jeho úteku do zahraničia Rus Said Burjatskij.

Doku Umarov začal po založení KE zdôrazňovať jeho zapojenie do globálneho džihádu, čo znamenalo, že nepriateľom nebolo už iba Rusko, ale celý Západ, a vôbec vlastne

⁵⁸ „Profile: Chechen Rebel Saydullayev.”

⁵⁹ „Maschadov oholodal, odičal i odrjachlel.”

⁶⁰ „Prezident ČRI šejch Abdul-Chalim stal šachidom (inša Allah)!”

⁶¹ „Obraščenije prezidenta ČRI A-CH Sadulajeva k čečenskomu narodu.”

⁶² Sagramoso, „Radicalisation of Islamic Salafi *Jamaats*,“ 576.

⁶³ Leahy, „From Racketeer to Emir,“ 266.

⁶⁴ „Oficial'nyj reliz zajavlenija amira Dokki Umarova o provozglašenii Kavkazskogo emirata.”

„všetci, ktorí vedú vojnu proti islamu a Moslimom.“⁶⁵ KE síce vyjadril podporu moslimom bojujúcim po celom svete,⁶⁶ z praktického hľadiska však treba vnímať jeho skutočné schopnosti a zdroje, ktoré globálne angažovanie nedovoľovali. Ďalej Umarov vo vyhlásení deklaroval odmietnutie „všetkého, čo súvisí s tághútom“⁶⁷ vrátane zákonov, medzinárodných organizácií a geografických pomenovaní.

Pokiaľ opomenieme Umarova, Supjana Abdullajeva, Aliho Tazijeva a Sajfulláha Gubdenského, čo boli najdôležitejší velitelia obdobia po založení KE, podstatnou postavou bol Said Burjatskij (Said Abu Saad, civilným menom Alexander Tichomirov). Rus, ktorého matka bola kresťanka a otec budhista, údajne konvertoval na islam, keď mal 15 rokov a následne študoval na islamskom inštitúte v Orenburgu. V štúdiu pokračoval v rokoch 2002-2005 v Kuvajte, Káhire a Saudskej Arábii. Burjatskij bol výborným príkladom spojenia vojaka, wahhábigického kazateľa a ideológa v jednej osobe. Údajne neúnavne pracoval, stále sa vzdelával a svoju znalosť dokazoval tým, že bol schopný spamäti citovať Korán.⁶⁸ Preslávil sa tým, že obnovil činnosť Basajevovej mučeníckej brigády Rijád as-sálihin (rus. *Rijadus salichin*), známej najmä vďaka samovražedným atentátom tzv. „čiernych vdov.“ Aj z toho dôvodu sa Burjatského kázne sa sústredili predovšetkým na otázku ospravedlňovania džihádu⁶⁹ a *istišhádu*, pričom priznáva, že sa „sám priamo podieľal na príprave týchto operácií.“⁷⁰ Jeho vystúpenia boli cielené na získanie čo najviac mladých ľudí pre svoju vec, pričom je nutné povedať, že sa mu to aj úspešne darilo. Istišhád vyzdvihuje ako najťažšiu a zároveň najpotrebnejšiu úlohu, vyhradenú len pre tých najoddanejších.⁷¹ Je taktiež fascinujúce, ako sa miestami Burjatskij rozhovoril o duševnom rozpoložení samovraždených atentátnikov, z ktorých mnohých na istišhád pripravoval práve on sám.⁷² Poprel, že by užívali drogy alebo sebou nechali manipulovať: „Kvôli ich vlastnej [Kadyrovovej a Jevkurovovej] tvrdohlavosti nechcú prijať fakt, že proti nim vystupujú ľudia s triezvym a chladným úsudkom, nie potácajúce sa zombie.“⁷³ Burjatského najznámejším pamfletom sa stal „Pohľad na džihád zvnútra – hrdinovia pravdy a lži“ uverejnený postupne v troch častiach. Tento pamflet je zaujímavým náhľadom do zmýšľania Burjatského a rovnako ako u Udugova ukazuje, prečo mal ako propagandista taký úspech. Ide tu v podstate o akési zápisky zbožného

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ Ibid.

⁶⁷ Knysh, „Islam and Arabic,“ 317. V tomto prípade sa domnievam, že použitie výrazu *tághút* vo význame idolatrie, tak ako to robí Knysh, je nesprávny. V saláfistickom kontexte je *tághút* používaný ako označenie svetskej moci (v tomto prípade Ruska), ktorá si uzurpuje právomoci náležiacie len Bohu. Túto tézu potvrdzuje aj ďalšia veta z vyhlásenia: „odmietam všetky zákony, ktoré káfirovia ustanovili na celom svete [...] a na Kaukaze.“

⁶⁸ Hahn, *The Caucasus Emirate Mujahedin*, kapitola „Sheikh Buryatskii and the Rise and Fall of the Ingush Mujahedin.“

⁶⁹ „Džichad daže kamňami...“

⁷⁰ „Istišhad: medzi pravdou i ložou.“

⁷¹ Ibid.

⁷² Ibid.

⁷³ Ibid.

mudžáhida, čo je inak žáner veľmi obľúbený, no zároveň nemá zaužívanú podobu, ktorá pojednáva iba o tom, kto kedy podnikol bojovú operáciu, ako ju vykonal a koľkí z mudžáhihov zomreli. Bojové príbehy pretkáva svojimi vlastnými úvahami o Bohu, potrebe džihádu, poukazuje na rôzne motivácie, morálne ponaučenia a konflikty.⁷⁴ Miestami dokonca odkazuje na západných filozofov a príklady z európskych dejín, čo je nezvyčajné v tom ohľade, že saláfistické pamflety väčšinou vyberajú príklady iba z islamskej histórie. Jazyk pamfletu je úderný, nie príliš zložitý, citácie z Koránu sú používané striedmo a zmysluplne, vďaka čomu celý text nepôsobí ako siahodlhý moralistický náboženský traktát, napriek tomu, že islamský zápal je jeho ústrednou myšlienkou.

Vidíme teda, že uvedení traja ideológovia významnou mierou prispeli k popularite saláfizmu na severnom Kaukaze a napomohli jeho rozšíreniu. Z ich jazyka a štylistiky možno badať, akoby sa snažili náboženské postuláty a doktríny „prekladať“ do reči bežných ľudí bez hlbšieho islamského vzdelania. Takýmto spôsobom sa im snažili priblížiť, čo sa im aj úspešne darilo.

---

⁷⁴ „Šejch Said Burjatskij: Geroi istiny i lži. Časť 1.“ „Odkry históriu akejkoľvek civilizácie a štátu, a vždy uvidíš, ako sa vládcovia snažili poddaným vštepiť patriotizmus a príslušnosť ku svojej vlasti. Kvôli čomu? Kvôli tomu, aby posilnili ‚plávajúci‘ [v zmysle postavený na vode] základ svojej vlády, ba i samotnej štátnosti.“

2. SALÁFISTICKÁ RÉTORIKA NA SEVERNOM KAUKAZE

Ako už bolo spomenuté v úvode, druhá kapitola tejto práce vychádza z mapovania stránky Kavkazcenter.com, pričom miestami sa odvolávam aj na iné stránky, ktoré obsahujú saláfistickú propagandu. Čo sa týka samotného Kavkazcentra, je to počín ideológa Movladiho Udugova, ktorý stránku založil po tom, ako vyvstala potreba komunikovať s narastajúcim počtom sympatizantov, oboznamovať ich s úspechmi KE a šíriť svoju propagandu v rámci „elektronického džihádu,“ na čo už bežné komunikačné kanály buď nepostačovali, alebo prestali byť bezpečné. Založenie vlastnej webstránky kráčalo ruka v ruke s trendom, ktorý sa celosvetovo rozšíril po 11.septembri 2001 a nadobudol veľkú popularitu v rámci konfliktov v Palestíne, Čečensku, Afganistane alebo Iraku. V e-džiháde ide nielen o hackerské aktivity, organizovanie útokov a získavanie informácií, ale i o tzv. „e-da^{cu}wu,“⁷⁵ teda šírenie myšlienok radikálneho islamu medzi ľuďmi, ku ktorým by sa inak dostali iba ťažko. E-da^{cu}wa zahŕňa nielen kázne s náboženskou tematikou, ale i videá a elektronické poradne v oblasti islamského práva, kam môžu veriaci adresovať svoje otázky. Odpovede sú, samozrejme, určované tým, ako islam interpretuje tá-ktorá autorita. Presun islamu na internet je tak v istom zmysle revolučný počín, ktorý však zároveň znamená, že kontrola nad šírením radikálnych myšlienok sa stala ešte obtiažnejšou. Stránka Kavkazcenter bola v dobe svojho založenia významným a jedinečným médiom, avšak jeho úloha a popularita sa zjavne postupne znižuje, čo je viditeľné na postupnom rušení ostatných jazykových mutácií (anglická, turecká, arabská) a nezáživnej grafickej úprave stránky, ktorá v súčasnosti ťažko drží krok s modernou a prítiažlivou propagandou v podaní IŠ. V istom zmysle sa tak častokrát natíska myšlienka, že Kavkazcenter kopíruje skutočnú popularitu a vplyv Kaukazského emirátu samotného, ktorý, ako o tom pojednám v nasledujúcej kapitole, v súčasnosti zažíva krízu.

2.1 ČO ZAUJÍMA SEVEROKAUKAZSKÝCH SALÁFISTOV HLAVNÉ TÉMY V RÁMCI DŽIHÁDISTICKEJ PROPAGANDY

Pre účely tejto práce boli použité v drvivej väčšine iba texty, ktoré sa nejakým spôsobom dotýkajú náboženstva – stránka Kavkazcenter totiž poskytuje aj informácie o politickom a spoločenskom dianí v Rusku, na Západe a na Blízkom východe. Všetky tieto informácie sú zafarbené propagandou, ktorá sa odzrkadľuje na neobjektívnych a nekritických postojoch a tiež na jazykovej štylistike. Zatiaľ čo však protiruská a protizápadná propaganda

---

⁷⁵ Bunt, *Islam in Digital age*, 26.

je dnes podobná, ako bola i v dobe založenia stránky, náboženské postoje sa postupne a nenápadne menia.

Do roku 2007 na stránke prevládajú verše a články s nacionalisticko-náboženskou tematikou, neraz pojednávajúce o rôznych ľudových hrdinoch vrátane imáma Šámila,⁷⁶ ale i o prezidentoch a iných významných národných dejateľoch. Je zaujímavé, že pomerne veľkú časť zaberajú básne (rus. *stichy-našidy*) a umelecká tvorba od mnohých autorov, spomedzi ktorých sa najčastejšie objavuje meno Bilala Alkanova, „básnika džihádu,“⁷⁷ ktorý sa sám účastnil vojny.⁷⁸ Možno tu taktiež nájsť texty s nacionalistickou tematikou, písané v ruštine i čečencine, ktoré burcujú do boja. Občas sa vyskytujú príbehy vojakov-mudžáhidov a šahídov, pričom táto tendencia silnie po roku 2007, kedy bol vyhlásený Kaukazský emirát.

Po tomto roku sa v súlade s novými doktrínami striktne založenými na šari'cy vytratila nacionalistická rétorika a nahradili ju vo veľkej miere výpovede a príbehy zbožných mučeníkov⁷⁹ – mužov i žien, čo do národnosti Čečencov, Dagestancov, Kabardincov, Tatarstancov, etnických Rusov a konvertitov. Objavili sa sentimentálne texty a básne o pozemskom a posmrtnom živote v raji (rus. *achirat, džannat*),⁸⁰ mučeníckej smrti (rus. *istišhad*; samovražední atentátnici sa nazývajú *smertniki*), ale taktiež i revolucionárske a buričské básne vyzývajúce mudžáhidov do boja⁸¹ a ospevujúce ich kvality, morálnu nadradenosť a zavrhujúce zbabelosť a skazenosť káfirov a ich „bábiek.“⁸² Vyskytuje sa tu výrazná protiruská propaganda sústredená na démonizáciu nielen ruskej vlády a Vladimira Putina,⁸³ ale aj ruského obyvateľstva celkovo.⁸⁴ Tematika mučeníctva je v tomto období veľmi rozšírená a zahŕňa rôzne texty a kázne doplnené hadíthami a citáciami z Koránu, poukazujúce na mučeníctvo a džihád ako na najdôležitejšie aspekty islamu. Tieto texty neraz obhajujú samovražedné útoky, pretože v tomto prípade ide o obranný džihád, v ktorom je tým pádom moslimom povolená obrana akýmikoľvek prostriedkami.⁸⁵ Priestor sa venuje i objasneniam toho, prečo nie sú z náboženského hľadiska samovražedné atentáty považované za samovraždu, pričom hlavným argumentom je to, že takýto útok prinesie umme viac úžitku ako škody a atentátnik ho navyše nepácha z dôvodu vlastnej morálnej slabosti, ale z dôvodu

⁷⁶ „Duch Šamiľ.“

⁷⁷ „Liš v džichade dľa Čečni spaseňje...“

⁷⁸ „Poemy o ‘Nord-Oste’.“ Vo veršoch pojednáva napríklad o teroristickom útoku v Dubrovke.

⁷⁹ „Kak ulybajetsja šachid?“

⁸⁰ „Modžached umirajet, čtoby žit!“

⁸¹ „Voinom stať Imarata Kavkaz!“

⁸² „Bábkami“ sa myslia prezidenti jednotlivých republík, ktorí sú označovaní za spojencov Moskvy. Obzvlášť veľkú zášť pestujú wahhábiisti voči čečenskému prezidentovi Kadyrovovi, ktorého v mnohých textoch nazývajú posmešne „Kafirov.“

⁸³ „Smert' jevrazijskomu kaganu!“

⁸⁴ „O russkom charaktere. Putešestvije v Moskoviju.“

⁸⁵ „Fetvy šejcha Sulejmana aľ-Uľvana o šachidskich operacijach v Čečne i Palestine.“ „Šahidske operácie vykonávané v Čečensku, Palestíne a mnohých ďalších moslimských krajinách predstavujú spôsob zákonného džihádu a jednu z rôznorodých metód boja s nepriateľom a páchania škôd [na jeho životoch a majetku].“

najväčšieho možného odhodlania na ceste k Bohu. Tematiku džihádu Kavkazcenter vníma podobným spôsobom ako ʿAbdulláh ʿAzzám, keď na viacerých miestach zdôrazňuje, že ozbrojený džihád je najdôležitejšou povinnosťou moslima. Každý by sa preto mal „pridať ku karaváne,“ pretože „vojna proti terorizmu nie je vojnou proti al-Qáʿide, ale proti všetkým moslimom.“⁸⁶ Džihád ako povinnosť má prednosť napríklad aj pred hadždžom⁸⁷ a pokiaľ je vnímaný ako *fard ʿajn* (čo je aj prípad severného Kaukazu), tak sa moslim do boja môže vypraviť bez dovolenia rodiča alebo veriteľa.⁸⁸ Mudžáhidovia sú taktiež tí, ktorí budú Bohom považovaní za *al-firqa an-nádžija* – vybranú sektu – a budú uchránení od pekla. Značný priestor sa venuje tematike Ramadánu, ktorý je vnímaný ako mesiac očisty telesnej i duchovnej, pričom táto očista má slúžiť ako príprava na džihád.⁸⁹

Spolu s týmito témami sa objavujú rôzne historické príbehy, v ktorých hrajú hlavnú úlohu zbožné postavy z islamských dejín; obľúbení sú menovite Hasan al-Basrí a najväčšej obľube sa teší postava chalífu ʿUmara ibn al-Chattáb. Vyskytujú sa tu miestami taktiež rôzne „manuály“ popisujúce ako byť správnym moslimom, čo je vhodné a nevhodné robiť – správny moslim sa napríklad neklania hrobom,⁹⁰ odsudzuje praktiky súfijských šejchov,⁹¹ a neslávi narodeniny Proroka, pretože tento sviatok je neislamský.⁹² Ďalej je rozoberané, ako sa správne modliť, aké sú charakteristiky „čistého“ islamu, ako byť správnym mudžáhidom a moslimom a nie iba pokrytcom (rus. *munafik, licemer*). Stránky obsahujú aj praktické rady typu ako prestať fajčiť a prečo je dobré uskromniť sa, alebo moralizujúce kázania o tom, podľa čoho treba posudzovať, či je človek dobrý alebo zlý a pod. Niektoré z textov sa zaoberajú aj postavením ženy a nutnosťou viac sa zahaľovať, pričom najčastejším argumentom je to, že „žena je ako perla, ktorá má ostať skrytá.“ Úlohou a zároveň najväčším džihádom ženy v islamskej spoločnosti má byť výchova zbožných moslimov a mudžáhidov do vojny. Podstatnú časť tvoria i texty, ktoré popisujú boj mudžáhidov proti Rusku.⁹³ Tieto obsahujú neraz podrobné popisy bojovej taktiky, stratégie a manévrov, verne opisujú miesta bojov a ľútosť konštatujú, koľkí z „bratov“ sa stali šahídmi. Niektoré z textov píše manželky a deti mudžáhidov, ktoré formou akýchsi „nekrológov“ spomínajú na činy a vlastnosti mŕtvych manželov, otcov, prípadne iných príbuzných. Zaujímavosťou je, že po

⁸⁶ Ibid.

⁸⁷ „Ibn Tajmija: glava o džichade.“

⁸⁸ Ibid.

⁸⁹ „Šejch Abu Muchammad al-Makdisi: Ramadan – mesiac pobeď i peremen.“ „Každý človek viazaný islamom musí v tento veľký mesiac prejavovať horlivosť a oživiť svoj imán, ktorý je zbraňou proti sprisahaniu káfirov. [...] Je to príležitosť pre ľudí, ktorí sú mäkkí, navyknutí na luxus a dunjá [pozemské radosti], aby sa nad sebou zamysleli, pripravili sa na džihád a na prekonanie ťažkostí a strádania kvôli obrane svojho náboženstva.“

⁹⁰ „Svjato mjesto pusto ne byvajet.“

⁹¹ „Munafiki sbrasyvajut maski.“ Autor nazval Radu ruských muftí „štádom učených baranov,“ ktorí prijímajú Putinovu politiku a sú navyše pokrytami.

⁹² „Šejch Albani: ‘Prazdnovanije dl’a roždenija Proroka (a.s.s.) ne imejet otnošeniya k islamu.’“

⁹³ „Geroi istiny i lži: ‘Drevnij mudžachid’, vojn Allacha Isa Izerchanov. 1 i 2 časť.“

roku 2007 sa v textoch hojne začali vyskytovať arabské frázy súvisiace s náboženstvom (inšá'alláh, mášá'alláh, subhánalláh, ímán, °aqída) a mnohé texty začínajú basmalou. Objavuje sa téma nutnosti zriadenia islamského štátu ako protikladu ku štátu tághúta, ktorý je symbolizovaný Ruskom a Západom. Rozpravy na túto tému však nejdú hlbšie než ku konštatovaniu, že islamský štát je potrebný a túto ideu by mal podporovať každý dobrý moslim, pričom tohto cieľa je povolené dosiahnuť aj bojom, čo je následne doložené citáciami z Koránu, prípadne citáciami od Ibn Tajmíju. Nie je bez zaujímavosti, že verejné vyhlásenia Dokku Umarova ako emíra KE o téme náboženstva pojednávajú veľmi málo a skôr sa zaoberajú vojenskými operáciami a praktickými záležitosťami.⁹⁴ Takéto zistenie podporuje tézu, že Umarov v skutočnosti nebol nijak príliš zbožný a na čelo KE sa dostal hlavne vďaka svojim veliteľským schopnostiam. Taktiež stojí za povšimnutie, že vyhlásenia Umarova mali značnú hodnotu, pokiaľ išlo o informácie o tom, aká bola skutočná situácia v KE a aké KE zaujímal postoje k rozličným otázkam a konfliktom.

Zhruba od roku 2010 je potom znovu cítiť istú zmenu kurzu. Obsah sa začal čím ďalej tým viac zaoberať rôznymi náboženskými výkladmi a kázňami na tému šari'ce, tawhídu, kufru, širku, potrebnosti džihádu, pevnej viery a založenia islamského štátu. Tieto rozpravy sa na rozdiel od predošlých textov sa neobmedzujú iba na viac-menej všeobecné pokyny a tvrdenia. V tomto období je preto možné nadobudnúť dojem, akoby celá saláfistická propaganda išla viac do hĺbky a akoby sa snažila predkladať čo najpresvedčivejšie argumenty na otázky, prečo je saláfizmus najlepší a ako sa možno čo najviac utvrdiť vo viere. Od roku 2013 sa tiež nenápadne začína vytrácať poézia a osobné príbehy. Namiesto toho sú takmer úplne nahradené výlučne náboženskými témami.

Ako bolo spomenuté, medzi ústredné témy patrí otázka tawhídu⁹⁵ (rus. *jedinobožestvo*; ruskí saláfisti preto sami seba nazývajú *jedinobožniki*), čím súvisí zásadné odsúdenie akéhokoľvek polyteizmu.⁹⁶ V kontexte severného Kaukazu sa texty o tawhíde a širku sústreďujú na vysvetľovanie toho, že pohanské sviatky,⁹⁷ stavby hrobov⁹⁸ a ich návštevy, rovnako ako návštevy a uctievanie mŕtvych šejchov sú širk a bid'ca.⁹⁹ Definícia polyteizmu je inak jednoduchá – polyteistom je každý, kto stavia na roveň Boha iné bytosti, každý, kto sa im klania a každý, kto si myslí, že „Boh sa týči na tróne ako kráľ vo svojom kráľovstve.“¹⁰⁰ Postoj, aký ku bid'ce (rus. *novovvedenie*) prezentuje Kavkazcenter je,

⁹⁴ “Obraščenije amira Dokki Abu Usmana k roditel'am murtadov i razoblačenije Kadyrovskoj lži.”

⁹⁵ “Abu Muchammad al'-Makdisi: Poklonenie – jeho značenije, jeho opisaniije i uslovija jeho prihatija.”

⁹⁶ “Navruz i jeho rol' v islame.”

⁹⁷ Ibid.

⁹⁸ “O proverženii lži Kadyrovskich murtadov na imama aš-Šafii.”

⁹⁹ “Zijaraty.”

¹⁰⁰ “Šejch Usejmin o mnogobožii.”

samozrejme, naskrze negatívny a vychádza z postoja Ibn Tajmíju: „Vidíš, že mu‘taziliti, murdžicití a ďalší prívrženci bid‘y vykladajú Korán na základe svojich špekulácií a nesprávneho chápania. [...] Neopierajú sa o sunnu a jednohlasný názor úctyhodných predkov [rus. *sal’af*]. Opierajú sa len o rozum a arabský jazyk.“¹⁰¹

S otázkou tawhídu súvisí i otázka takfíru, ktorá severokaukazským saláfistom prikazuje bojovať nielen proti neveriacim zo Západu a z Ruska, ale aj proti munáfiqom, murtaddom a mušrikom, čo sú označenia, ktorými sú spravidla označovaní kaukazskí moslimovia. Malé významové rozdiely medzi pomenovaniami spočívajú v tom, že napríklad Ramzan Kadyrov a jeho jednotky sú častokrát označovaní za murtaddov či dokonca káfirov, čo je dané tým, že aktívne a otvorene potláčajú šírenie saláfizmu a tawhídu. Bežní veriaci, ktorí lipnú na tradičnom kaukazskom spôsobe vyznávania islamu, sú väčšinou označovaní „iba“ za pokrytco a polyteistov. Taktiež je možné natrafiť na množstvo definícií toho, kto je vlastne považovaný za káfira alebo pokrytca – káfírom môže byť človek, ktorý sa nemodlí päťkrát denne a nedodríava princípy šari‘e,¹⁰² avšak môže ním byť i človek, ktorý všetko toto dodríava, ale slúži tághútu.¹⁰³ Pokrytcom je zasa človek, ktorý robí niečo iné ako hlása¹⁰⁴ a podľa šejcha al-‘Uthajmína je zasa pokrytec každý človek, ktorý ráno nevstáva ku modlitbe s radosťou.¹⁰⁵ Všeobecnejšia definícia môže byť, že pokrytcom je človek, ktorého „telo sa zdá byť bohabojné, no srdce sa Boha nebojí.“¹⁰⁶ Správnym moslimom je, ako inak, človek, ktorý dodríava všetko uvedené a riadi sa podľa princípu „prikazovať dobro a zakazovať zlo“ (rus. *prizyv k odobrzajemomu i zapreščeniye poricajemogo*).¹⁰⁷

Kavkazcenter venuje tiež značnú pozornosť objasneniu a dodríavaniu doktríny *al-walá’ wa al-bará’*.¹⁰⁸ Do tohto spadá aj objasnenie termínov *muwálát* a *at-tawallí* pričom prvý sa vzťahuje na aspekty každodenného života (úsmev, vyjadrenie sympatií ku neveriacim) a druhý je skôr na úrovni správy štátu (spojenectvo so štátmi neveriacich, ich materiálna podpora, obhajovanie ich filozofie).¹⁰⁹ Obe sú však považované za rovnako veľké odpadlícstvo (rus. *verootstupničestvo*). Ku *al-walá’ wa al-bará’* sa viažu taktiež moralistické poučenia o tom, že pravoverní prirodzene tiahnu ku pravoverným a priateľov si treba hľadať

¹⁰¹ „Ščast’je etogo mira.”

¹⁰² „Šejch al-Husejnan: Nastavlenija Ramadana – chorošeje posle plochogo.”

¹⁰³ „Dialog v ťurme meždu šejchom Abu Muchammadom al-Makdisi i policejskim.”

¹⁰⁴ „Predupreždenije islamskim propovednikam.”

¹⁰⁵ „Molitva licemera.”

¹⁰⁶ „Objazateľno dl’a musulmanina bojatsja licemerija v samom sebe.”

¹⁰⁷ „Tolkovanije 83-96 ajatov 56-oj sury ‘al-vakia’ (‘sobytije’).”

¹⁰⁸ „Grjechi načínajut poroždat’ grjechi i vchoďat v privyčku.” a „Soveršenost’ Tauchida.”

¹⁰⁹ „Šejch AbduLlach ibn Chamid ob otrečenií ot nevernych i verootstupničestve.” „Toto sa považuje za odpadlícstvo a ako ukázal Korán, Sunna a idžmá‘ väčšiny, ten kto takéto niečo koná, spúšťa sa na úroveň murtaddov.“

podľa viery.¹¹⁰ Podľa toho, s kým sa človek stretáva, tak možno ľahko usúdiť, či je dobrým alebo zlým človekom.¹¹¹

Najzásadnejšou témou je nepochybne džihád, ktorému sa venuje zďaleka najviac priestoru. Tu možno povedať, že KE popiera snáď všetko, čo o pojme džihádu mečom prezentujú umiernené náboženské autority. V prvom rade ide o to, že celá džihádistská rétorika KE vychádza z pojatia džihádu tak, ako ho vníma ‘Abdulláh ‘Azzám, to jest, ozbrojený džihád je najpodstatnejšia podvinnosť moslima, ktorá udržiava ummu silnou.¹¹² Bojovať by mal každý moslim, i keď by sa ocitol sám – jeho džihád je totiž stále lepší, akoby nerobil nič.¹¹³ V tomto názore ‘Azzámovi sekunduje aj Usáma bin Ládin.¹¹⁴ Podľa šejcha al-Chudajra zasa džihád, ktorý neobsahuje boj proti neveriacim a pokrytcom, ani nemôže byť považovaný za džihád.¹¹⁵ Džihád je považovaný za *fard kifája*, avšak ak umma zlyhá a nebude bojovať proti neveriacim, stáva sa džihád *fard ‘ajn*. Mudžáhid, pre ktorého je džihád *fard ‘ajn*, je potom považovaný za najlepšieho z moslimov.¹¹⁶ Trochu iný postoj ku džihádu má Qajjim ibn al-Džawzija – pojednáva aj o iných druhoch džihádu (srdcom, jazykom, perom), ktoré sú prerekvizitou džihádu mečom,¹¹⁷ avšak jeho výzva zaniká v ohromnom počte textov, ktoré stavajú džihád mečom na takmer roveň ostatných základných doktrín saláfizmu. Všeobecne sa taktiež súdi, že džihád s *munáfiqmi* je zložitejší, ako džihád s *káfirmi*,¹¹⁸ snáď preto, lebo v niektorých prípadoch môže byť o niečo zložitejšie určiť, kedy je moslim pokrytcom. Postoj ku neveriacim počas džihádu je inak jasný – pokiaľ nie sú *dhimmí*, tak je možné ich zabíjať a brať si ich majetok. Ak by neveriaci chceli konvertovať, je nutné dávať pozor na to, za akých podmienok vyslovujú vyznanie viery, aby bola ich konverzia platná.¹¹⁹ Podstatu džihádu taktiež objasňujú mnohé poučné príbehy.¹²⁰

Postoj ku neveriacim je – ako inak – nezmieriteľný každom ohľade. Šejch al-Albání napríklad navrhuje „očistiť“ krajinu od káfirov-okupantov a v žiadnom prípade sa im nepoddať.¹²¹ Zaujímavú rétoriku ponúka Anwar al-Awlakí, keď hovorí, že vodcovia káfirov „spriadajú plány proti islamu dňou i nocou [...] a nebudú spokojní kým moslimovia nebudú ako oni.“¹²² V žiadnom prípade nie je možné s neveriacimi spolupracovať¹²³ a pomôcť im sa

¹¹⁰ “Ponimanie chadisa ‘Duši podobny voinam...’.”

¹¹¹ “‘Luboj prizyv sledovat’ Koranu i Sunne, v ktorom net prizyva k džichadu – eto prizyv fal’sivij’.”

¹¹² “‘Abdulla Azzam: Džichad – eto nepristupnaja krepost’ etoj ummy.”

¹¹³ “‘Každyj musulmanin dolžen sražat’sja, daže jesli on odin.’”

¹¹⁴ “‘Grjech podvešen na šejch vsjeh musulman’.”

¹¹⁵ “‘Luboj prizyv sledovat’ Koranu i Sunne, v ktorom net prizyva k džichadu – eto prizyv fal’sivij’.”

¹¹⁶ “‘A tech, kto delajet džichad radi nas, my neprememno poved’em našimi puťami’.”

¹¹⁷ “‘Ibn al-Kajjim: Nastav’eniye Proroka (alejchi salatu vasalam) v džichade. Časť 1.’”

¹¹⁸ Ibid.

¹¹⁹ “‘Charis an-Nazzari. Uroki po tauchidu i sraženiju. Urok pervyj – značeniye tauchida. Časť 1.’”

¹²⁰ “‘Sgorevšaja lampočka i džichadist.’”

¹²¹ “‘Šejch Al’bani: O podčinenii praviteľam.’”

¹²² “‘Šejch Anvar al-Av’aki: Nakaz Umara ibn al’ Chattaba.’”

rovná veľkému hriechu, čo je ostatne dôvod odsúdenia Saudskej Arábie, ktorá sa združuje s neveriacimi a porušuje tak zásadu al-walá‘ wa al-bará‘.¹²⁴

S neislamskými štátmi súvisí otázka tághútu a postoja k nemu. Všeobecne je za tághút považované „všetko, ku čomu sa ľudia obracajú pomimo Boha a jeho Proroka [...] a je jedno či je to človek, zákon alebo zvyk [adat].“¹²⁵ Tághútom sú národné parlamenty, pretože nemajú iba poradnú funkciu ako madžlis aš-šúra, ale priamo tvoria zákony v rozpore so šarí‘ou, a taktiež aj medzinárodné organizácie (napr. Medzinárodný súdny dvor je označený za „súd tághúta“). Tághútom je taktiež čokoľvek a ktokoľvek, kto vyzýva k velebeniu iných vecí ako je Boh, mení božské zákony, vydáva rozsudky v rozpore so šarí‘ou, teší sa priazni, akou možno oslavovať len Boha a vystatuje sa poznaním toho, čo vie iba Boh.¹²⁶ Za tághút sú tak považované sekulárne štáty a rovnako akékoľvek ideológie, predovšetkým nacionalizmus. „[Je treba aby moslim poznal] rozdiel medzi veľkým náboženstvom a medzi novým pohanstvom zvaným sekularizmus, na to, aby sa mu vyhýbal a dištancoval sa od neho a od jeho nasledovníkov [...], aby nad nimi vyhlásil takfír, škodil im, nenávidel ich a viedol proti nim džihád, nech sú to myslitelia, intelektuáli, politici, panovníci, žurnalisti, speváci, umelci, teórie, vlády i systémy. U sekularistov je mnoho božstiev [...]; sú takí, ktorí sa klaňajú vlasti, takí, ktorí sa klaňajú nacionalizmu a národu, a niet medzi nimi rozdielu v bezbožnosti a odpadlictve.“¹²⁷ Nacionalizmus je odsúdený preto, lebo narúša silu a jednotu moslimskej ummy.¹²⁸ S otázkou jednoty sa viaže I nedávne vyhlásenie o tom, že jednotlivé kaukazské džamaaty by mali ostať jednotné I napriek malým nezhodám v oblasti vierouky. Je možné sa domnievať, že tento text reaguje na súčasné frakcionárstvo a nejednotnosť v rámci KE. „Klerikalizmus, tak ako madhabizmus, sa podieľa na tom, že moslimovia sa navzájom nemajú radi. Zabraňuje rozvoju myslenia a berie do úvahy iba blaho prívržencov vlastnej frakcie.“¹²⁹

Kavkazcentrum na mnohých miestach venuje značnú pozornosť aj ší‘itom (rus. *rafidity*). Kampaň proti nim je značne nenávisťná a ostrej kritiky sa dostáva každému aspektu ší‘itskeho islamu. Odsúdený je celý koncept ší‘itskeho duchovenstva a jeho hierarchie, do ktorej patria ajatolláhovia alebo *mardža‘ at-taqlíd*, pričom ako úplne absurdné je vnímané to, že imám má byť *ma‘sum* – vševediaci a neomylný.¹³⁰ Ší‘u má spochybňovať aj to, že medzi ‘Alího pvých nasledovníkov patrili židia,¹³¹ a predovšetkým to, že ší‘iti uznávajú iné knihy

¹²³ “Amir gornogo sektora i kadij VD Abu Usman – navakidul’ islam (časť 8).”

¹²⁴ “Fetva šejcha at-Tartusi o suščnosti saudovskogo režima.”

¹²⁵ “Charis an-Nazzari. Uroki po tauchidu i sraženíju. Urok pervyj – značeniye tauchida. Časť 2.”

¹²⁶ “Poslanije šejch-ul’ islama Muchammada ibn Abdul’ Vachhaba o smysle taguta.”

¹²⁷ “Četyre pravila, kotorye razdel’ajut meždju religiej musul’man i religiej sekularistov.”

¹²⁸ “Sraženiye za naciú i prizyvny k nacionalizmu.”

¹²⁹ “Opyt šejcha Abdullacha Azzama v islamskom prizyve.”

¹³⁰ “O, šiitiy. Eto vaši učjonyje, za kotorym vy slepo sledujete (video razoblačeniye).”

¹³¹ “Istoki religii šiitov - judaizm.”

hadíthov a Korán si nevykladajú spôsobom, akýmto robili úctyhodní predkovia.¹³² Obzvlášť tento posledný bod robí zo ši'itov v očiach saláfistov „nepriateľov islamu,“¹³³ ktorí sú principiálne zlí všetci do jedného, bez ohľadu na to, či sú umiernení, lebo už samotná podstata ši'ie je absolútne chybná.¹³⁴ Veľké nebezpečenstvo predstavuje ši'itska taqíja, ktorá zo ši'itov robí skrytých nepriateľov.¹³⁵ Negatívne sú vnímaní aj z historickej perspektívy, pretože sú tí, ktorí do ummy zasievajú rozkol a oddeľujú sa od *ahl as-sunna wa al-džamá'a*.¹³⁶ Čo sa týka kresťanstva, ku nemu KE zaujíma prekvapivo zmierlivý postoj, akoby išlo iba o akýchsi „pomýlených“ veriacich, ktorí však majú dobrú nádej na to, že sa napravia, keď poznajú skutočnú pravdu a budú tak jedného dňa kráčať po správnej ceste. Texty a videá týkajúce sa kresťanstva sa sústreďia na vyvetľovanie toho, že Ježiš je síce významný prorok a jeho myšlienky sú podobné tým v islame,¹³⁷ ale nie je to Boží syn a celá koncepcia kresťanskej svätej Trojice je chybná.¹³⁸ Neobvyklé nie sú ani príbehy kresťanských a rôznych iných konvertitov na islam.¹³⁹ Akékoľvek snahy o opačný postup, teda konverziu moslimov na kresťanstvo, sú však vnímané veľmi negatívne.¹⁴⁰ Za najhoršiu a najodsúdeniahodnejšiu zo siekt je na základe výrokov Ibn Tajmíju považovaná cháridža, kvôli zabitíu posledného chalífu eAlího.¹⁴¹

Po roku 2010 sa taktiež rozmohli texty o praktickom živote v súlade s islamom. Tieto texty boli síce prítomné aj predtým, no neskôr nadobudli charakter siahodlhých rozpráv, ktoré podrobne riešia každodenné problémy. Za povšimnutie stojí, že mnohé z týchto pravidiel sú v rozpore so životným štýlom a tradíciami kaukazských národov, takže nie je prekvapivé, že keď sa saláfisti snažili tieto pravidlá presadiť, neraz narážali na odpor. Pozornosť sa venuje manželským vzťahom a postavením ženy a muža, ktorí majú v spoločnosti striktné vyhradené role a nemali by sa snažiť vybočiť z rámca povinností, ktoré sú im týmto určené. Vysvetlenia sa častokrát opierajú o hadíthy, v ktorých figurujú prorokove manželky eÁ'íša a Umm Saláma.¹⁴² V kontexte kaukazských tradícií je nutné povedať, že podriadené postavenie žien nie je až takou novinkou, avšak problém predstavovalo napríklad zahaľovanie do niqábu, polygamia a obmedzovanie relatívne slobodného postavenia kaukazských žien. V rámci rodinného života sa niektoré texty venujú aj výchove detí, pričom najdôležitejším bodom

¹³² “Znaj svoego vraha: Spisok šiitskich ‘učjonych’ otricajuščich Koran.”

¹³³ “Abd Rachim Abu Amina Dagestanij: Šiity – vragi islama (video).”

¹³⁴ “Ostergajsja! Žurnal ‘Musul'manka’? Net – ‘Šiitka’.”

¹³⁵ “Abd Rachim Abu Amina Dagestanij: Šiity – vragi islama (video).” a “Šejch ibn Tajmija o partijach.”

¹³⁶ Ibid.

¹³⁷ “Professor Robert Šedinger: Isus Christos byl musulmaninom.”

¹³⁸ “Istinnaja suť Isy (Isusa) mir jemu!”

¹³⁹ “Ternistij put’.”

¹⁴⁰ “Rossija: Sovjety christian o tom, kak obraščat' musul'man v christianstvo.”

¹⁴¹ “Znaj svoju religiu. Charidžity i ich dela: istorija Mu'adžama, ubijcy chalifa Ali (r.a.).”

¹⁴² “Abu Ishak al-Chuvejni. Supružeskije otnošenija i musul'manskije semi. Časť 1.” a “Abu Ishak al-Chuvejni. Supružeskije otnošenija i musul'manskije semi. Časť 2.”

výchovy a vzdelania je náuka o tawhíde, keďže je to spôsob, akým rodič zabezpečí, aby sa dieťa dostalo do raja.¹⁴³ Je zaujímavé, že výchova detí má zahŕňať taktiež napríklad zákaz smiechu, neplodných debát a počúvania hudby, pretože „hudba rozvíja pokrytectvo v srdci tak, ako voda napomáha rastu trávy“¹⁴⁴ a navyše je aj príznakom cudzoložstva.¹⁴⁵ Je zaujímavé, že zákazu hudby sa venujú dlhé texty, ktoré navyše podrobne určujú, aké rôzne druhy spevu, hudby a hudobných nástrojov sú zakázané.¹⁴⁶ Zákaz hudby a tanca je taktiež v príkrom rozpore s tradičnými kaukazskými zvyklosťami; stačí iba spomenúť, akej veľkej obľube sa odjakživa tešila *lezginka* – čečenský národný tanec.

Ďalším dôležitým okruhom, ktorý súvisí s každodenným životom, je morálka správneho moslima. Medzi týmito textami možno nájsť také, ktoré mierne pripomínajú akúsi „motivačnú literatúru“ – nájdeme tu povzbudivé kázne o sebazdokonaľovaní v súlade s islamom.¹⁴⁷ Príkladom sú tiež napríklad texty o tom, ako neklesať na duchu,¹⁴⁸ ako efektívne využívať čas,¹⁴⁹ ako sa správať k ľuďom a neodsudzovať ich,¹⁵⁰ ako sa vyrovnáť s chudobou,¹⁵¹ či o tom, ako druhým odpúšťať.¹⁵² Pomyselným morálnym vrcholom je mudžáhid-bojovník, ktorý na ceste k Bohu vykonal všetko to, čo má správny moslim konať,¹⁵³ a preto by sa všetci ľudia mali usilovať napodobňovať správanie mudžáhidov.¹⁵⁴ Inak tu možno pozorovať klasický naratív príznačný pre ideológie teroristických organizácií, ktorého hlavná myšlienka je v zásade to, že v súčasnosti moslimovia žijú v zlých časoch, ktoré sú v rozpore s ideálom doby proroka Muhammada, a z toho dôvodu musia moslimovia robiť všetko pre to, aby sa tento ideál opäť priblížil.¹⁵⁵

Analýza islamskej propagandy Kavkazcentra vedie ku niekoľkým záverom. V prvom rade žiadnemu pozorovateľovi nemôže ujsť skutočnosť, že za ostatných 9 rokov prešli texty týkajúce sa islamu zásadným vývojom. Pojednania o džiháde so štipkou čečenského nacionalizmu a kaukazského romantizmu kladúceho dôraz na morálku a osobnú česť postupne prešli ku radikálnej rétorike, ktorá vyzýva ku nepriateľstvu voči všetkým neveriacim bez rozdielu a propaguje názory ľudí, ktorí sú známi ako ideológovia islamského terorizmu.

¹⁴³ “Obučeniye detej tauchidu.”

¹⁴⁴ “Tajm-menedžment i vospitaniye detej. Sovjet Umara bin Abdul-Aziza.”

¹⁴⁵ “Penije – talisman preľubodejaniya.”

¹⁴⁶ “Likbez dľa kadyrovskich murtadov, naglo objavivšich muzyku dozvolennoj v islame Č. 1.” a “Likbez dľa kadyrovskich murtadov, naglo objavivšich muzyku dozvolennoj v islame Č. 3.”

¹⁴⁷ “Pjat’ otličij spodvižnikov Proroka, alejchi salatu vasalam, ot ostal’nych ľudej.”

¹⁴⁸ “Perevratil limon v sladkij napitok.”

¹⁴⁹ “Cennost’ vremeni.”

¹⁵⁰ “Poučitel’naja istorija: Nikogda ne delaj vyborov o čeloveke, poka ne uznaješ pričiny jego postupkov.”

¹⁵¹ “Gotov svoje bogatstvo dľa bednosti, zdorovje dľa bolezni, molodost’ dľa starosti, i svoju žizň dľa smerti.”

¹⁵² “Šejch Muchammad-Muchtar Šankyti: Oblaka proščeniya.”

¹⁵³ “Ich moral’ vozdejstvovala na serca ľudej raňše, čem meči.” a “Pust’ jedinstvennoj tvojej zabotoj budet predstojaščaja vstreča Gospodom.”

¹⁵⁴ “V čem nuždajetsja rab Allacha dľa priňatija poklonenij?!” a “Jesli meždu ľud’mi vznikli raznoglasija...”

¹⁵⁵ “Choču soobščit’ vam, čto vy umrjete...”

Ďalšou skutočnosťou je istá nekonzistentnosť názorov, ktoré sa dokonca miestami navzájom vyvracajú, čo však zaznamená len pozorovateľ, ktorý sa sústreďí na zmeny rétoriky v čase. Toto vyvoláva dojem, akoby KE častokrát reagoval iba ad hoc, prichádzajúc s argumentami, ktoré sa hodia pre aktuálnu (politickú, spoločenskú) situáciu alebo udalosť vyžadujúcu si práve v danom momente nejaké vyjadrenie, bez ohľadu na to, čo bolo ku rovnakej téme uverejnené pred pár rokmi. Najkriekľavejší príklad je uverejňovanie plamenných výziev ku nezávislosti Čechenska pred i pár rokov po roku 2007 a o niekoľko rokov neskôr následné odsudzovanie nacionalizmu ako „západného výmyslu,“ ktorý medzi moslimami nemá miesto. Možno tiež zaznamenať napríklad to, že v niektorých textoch sa KE odvoláva na Moslimské bratstvo a Júsufa al-Qaradáwího, pričom o pár mesiacov neskôr al-Qaradáwího odsúdi ako príliš liberálneho¹⁵⁶ a celkovo uverejňuje texty mnohých ľudí, ktorí al-Qaradáwího spôsob výkladu islamu odsudzujú. Zaujímavé je i to, že pokiaľ saláfizmus vnímame tým spôsobom, ako je tomu v publikácii R. Meijera *Global Salafism*, to jest, samotný saláfizmus pomyselne zjednodušené rozdelíme na apolitický a džihádistský, tak KE čerpá zo všetkých týchto interpretácií zároveň. Neváha uverejňovať a fatwy šejcha al-Albáního alebo Ibn Báza, pričom hneď za týmto článkom nasledujú plamenné kázne šejcha al-Maqdisího, Anwara al-Awlakího alebo Abú Qatádu al-Filastíního, čo sú dobre známi ideológovia al-Qá'ídy, ktorých prístup ku džihádu sa značne líši od predošlých spomenutých autorít. Zaujímavý kontrast je taktiež v tom, že Kavkazcenter uverejňuje texty, ktorých autormi sú klerici saudského režimu, no nie je zároveň ťažké nájsť tiež texty, ktoré saudský režim označujú ako bezbožný a falošný. Zaujímavý príklad názorovej protichodnosti možno taktiež pozorovať na postoji voči IŠ – kým okolo počiatku roku 2013 ho KE bezvýhradne podporoval, chválil jeho úspechy a dokonca uverejňoval jeho propagandistické videá, o rok neskôr, po založení „chalifátu“ akoby sa vrece roztrhlo s fatwami odsudzujúcimi konanie Abú Bakra al-Baghdádího a bojovníkov IŠ, čo je obzvlášť zaujímavé najmä z toho pohľadu, že KE predtým uverejnil niekoľko textov, ktorých sa taktiež kladie dôraz na potrebu založenia islamského štátu. Pozornosti taktiež neujde, že mnohé z uverejnených textov ku rôznym témam čerpajú od širokej škály autorít, to jest, možno napríklad nájsť texty od právnikov všetkých možných madhabov a filozofov rôznych smerov, čo je ironické z toho pohľadu, že práve filozofi sú vinení z vnášania inovácií do islamu.¹⁵⁷ Istý kontrast a značný relativizmus je možné

¹⁵⁶ „Likbez dl'a kadyrovskich murtadov, naglo objavivšich muzyku dozvolennoj v islame Č. 1.” „Šejch al-Albání o tom povedal: ‚On [al-Qaradáwí] vydáva také fatwy, ktoré protirečia šari'cy. Má mnoho filozofických názorov. Ak existuje niečo, čo šari'ca zakazuje, je ku tomu zhovievavý so slovami: Neexistuje konkrétny text, ktorý by to zakazoval. A z toho dôvodu povolil hudbu.’“

¹⁵⁷ „Ty ne môžeš ugodit' vsjem ľuďam.”

pozorovať i v tom, čo prezentujú niektoré z textov v kategórii morálnych ponaučení v porovnaní s tým, čo hlásajú niektorí radikálni ideológovia.

Je zaujímavé, že ani v neskoršom období KE nerozoberá náboženské spory do takej hĺbky ako to robia niekorí wahhábistickí a saláfistickí klerici, zaoberajúci sa náboženstvom a jeho aplikáciou v každodennom živote do najmenších podrobností. Nemožno teda očakávať také pojednania o wahhábizme a jeho doktrínach ako píše napr. šejch al-[‘]Uthajmín v knihe *Muhammad ibn [‘]Abd al-Wahhab*. Vcelku možno povedať, že texty, ktoré uverejňuje KE sú do istej miery repetitívne a po istom čase v nich človek prestane nachádzať mnoho nového, čo by už nebolo vypovedané predtým. To je však možno dané tým, že príliš zložité náboženské témy nepatria do domény islamskej da[‘]wy a pre bežného čitateľa stránok Kavkazcentra by neboli zaujímavé. Čo sa týka náboženskej argumentácie, všetky z textov, ktoré nejakým spôsobom citujú hadíthy, sa odvolávajú na tie, ktoré sú považované za *mutawátir* alebo *sahíh*. Je to, samozrejme, logické, pretože argumentácia hadíthom, ktorý je považovaný za slabý nedáva veľký zmysel. Je však pozoruhodné, že v mnohých prípadoch sú tieto islamské authority schopné vyprodukovať text, ktorý hlása úplne opačné stanovisko než hlásajú umiernenější duchovní, a pritom používajú argumentáciu, ktorá je z náboženského hľadiska rovnako správna. Čo sa týka interpretácie, je viditeľné, že authority väčšinou texty vykladajú jasne a doslovne a v žiadnom prípade sa nezapletajú do filozofických alebo obrazných vysvetlení, čo je, ostatne, úplne v súlade so saláfitským islamom.

2.2 KÝM SA KAUKAZSKÝ EMIRÁT INŠPIRUJE A SKRZ KOHO HLÁSA DA[‘]WU DOMÁCE I ZAHRANIČNÉ NÁBOŽENSKÉ AUTORITY

Na to, aby bolo možné utvoriť si ucelenejšiu predstavu o tom, čo všetko zahŕňa saláfistická rétorika na severnom Kaukaze, je užitočné venovať pozornosť aj autoritám, ktoré sú inšpiráciou pre myšlienky prezentované v predošlej podkapitole. Všeobecne možno povedať, že severokaukazskí saláfisti sa inšpirujú predovšetkým autoritami, ktoré sú v drvivej väčšine arabského pôvodu a mnohé z nich sú známe i na Západe kvôli radikálnym názorom a obhajovaniu činov al-Qá[‘]idy. Možno ich rozlišovať na základe toho, aký je ich postoj ku džihádu – značnú časť totiž tvoria i apolitickí duchovní, či už s väzbami na saudský režim, alebo pôsobiaci nezávisle. Za pozornosť taktiež stojí, že väčšina z týchto arabských autorov je nejakým spôsobom previazaná s islamskými univerzitami v Saudskej Arábii, pričom medzi ich učiteľov, spolupracovníkov či prosto medzi zdroje inšpirácie patria šejchovia al-Albání, al-[‘]Uthajmín alebo Ibn Báz. Renomé tejto trojice tak umocňuje obdivuhodný fakt, že ich

myšlienky sa skrže rôznych iných ideológov v priebehu zhruba 20 rokov zakorenili i v tak vzdialenej oblasti, akou je severný Kaukaz. Čo sa týka historických osobností, nie je veľkým prekvapením, že najobľúbenejším je Ibn Tajmíja – citácie z jeho zbierky *Madžmú'a al-fatáwá* by sa na stránkach Kavkazcentra dali rátať na stovky. Len o niečo menšej obľube sa teší Ibn Tajmíjov žiak Ibn Qajjim al-Džawzija, v súvislosti s ktorým sú najviac citované jeho morálne poučenia *Badá'ic al-fawá'id*.

Mnohé z textov uverejnených na stránkach Kavkazcentra sú prosto preklady názorov a kázní ideológov, ktorí sú spájaní s al-Qá'idou; okrem ʿAbdalláha ʿAzzáma sú tu napríklad Abú Muhammad al-Maqdisí, Abú Qatáda al-Filastíní a Abú Hamza al-Misrí. Často sa vyskytuje aj meno Anwara al-Awlakího, amerického občana, ktorého protizápadné kázne v angličtine sa na webe tešia veľkej obľube, napriek tomu, že postráda formálne islamské vzdelanie.¹⁵⁸ V posledných rokoch Kavkazcenter uverejňuje aj videá Háritha ibn Gházího an-Nazarího, ktorý bol jedným z ideológov al-Qá'idy na Arabskom polostrove.¹⁵⁹ V niekoľkých textoch sa spomína aj Abú Zajd al-Kuwajtí, alias šejch al-Husajnán, jeden z menej dôležitých vodcov al-Qá'idy žijúci v pakistanskom Waziristane.¹⁶⁰ Spomedzi saudských občanov sa Kavkazcenter odvoláva na ultrakonzervatívneho saláfistu Sulajmána al-Alwána z mesta Burajda, ktorý bol jedným z učiteľov ʿAbd al-ʿAzíza al-ʿUmarího, únoscu lietadla z útokov 11. septembra. Tento radikálny odporca saudského režimu sa mimo iné preslávil aj tým, že *hifz* Koránu prehlásil za *bid'ú*¹⁶¹ a v rámci hnutia *aš-Šu'ajbija* spolupracoval s ʿAlím al-Chudajrom, ďalším klerikom, ktorého Kavkazcenter s obľubou cituje. Zoznam ideológov ďalej pokračuje Hámidom ibn ʿAbdalláhom al-ʿÁlím, kuvajtským učencom, ktorý organizuje finančnú pomoc pre al-Qá'idu,¹⁶² a Háním as-Síbá'ím, Egyptanom žijúcim v Londýne, ktorý je spájaný s ideologickou podporou al-Qá'idy a Talibanu.¹⁶³ As-Síbá'í (ktorý sa mimo iné v ostatnej dobe „preslávil“ urážaním libanonskej moderátorky v priamom prenose¹⁶⁴) spolu s ďalším klerikom Táriqom ʿAbd al-Halímom napísali pamflet, ktorým sa dištancujú od ideológie a akcii IŠ a ktorý bol taktiež distribuovaný na stránkach Kavkazcentra.¹⁶⁵ Na niekoľkých miestach sa spomína i meno Abú Basíra at-Tartúsího, hlavného ideológa Sýrskej

¹⁵⁸ “Anwar al-Awlaki: Pro Al-Qaida Ideologue with the Influence in the West.”

¹⁵⁹ “Yemen Al-Qaeda Militant Al-Nadhari Killed by US Drone.”

¹⁶⁰ “U.S. Drone Kills Top Al Qaeda Leader.”

¹⁶¹ “From 9/11 to Iraq: The Long Arm of Saudi Arabia’s Suliman Al-Elwan.”

¹⁶² “Resolution 1267 (1999) Concerning Al-Qaida and the Taliban and Associated Individuals and Entities.”

¹⁶³ “The List of Individuals Belonging to or Associated with the Taliban,” a “My Meeting with Mohammed Emwazi’s Friend as They Sought a Radical Path.”

¹⁶⁴ “Lebanese TV Host Rima Karaki Cuts Short London-Based Islamist’s Interview Following Insolent Remarks.”

¹⁶⁵ “A Declaration of Disownment and Divergence from the Ideology and Actions of ISIS.”

Slobodnej Armády, ktorého postoj k džihádu sú o niečo miernejšie ako u predošlých spomínaných.¹⁶⁶

Autorít, ktoré sa nespájajú s al-Qá'idou a ich názory nespádajú do domény saláfistického džihádizmu, je o niečo viac. Spomedzi nich sa často objavuje meno šejcha °Abd ar-Rahmána ibn Násira as-Sa°dího, učiteľa šejcha al-°Uthajmína, alebo Muhammada ibn Ibráhíma Ál aš-Šajch, veľkého muftího Saudskej Arábie do roku 1969.¹⁶⁷ Pomerne často sa Kavkazcenter odvoláva na Muhammada Sáliha al-Munadždžida, zakladateľa populárnej saudskej stránky „Islam Q&A“ a bývalého študenta mnohých šejchov vrátane al-Albáního, Ibn Bába a °Abd ar-Rahmána al-Barráka, ktorého meno na stránkach Kavkazcentra taktiež figuruje a o ktorom al-Munadždžid uvádza, že sa „od neho naučil najviac.“¹⁶⁸ Pri pojednaniach o kresťanoch bývajú často uverejnené videá Ahmada Deedata, známeho kazateľa-samouka, ktorý viedol verejné polemiky s kresťanstvom.¹⁶⁹ Medzi menej známych učencov patria napríklad Abú Isháq al-Huwajní, žiak al-Albáního;¹⁷⁰ Muhammad Rawwás Qal°adží, študent na al-Azhare a neskôr profesor na univerzite v Kuvajte;¹⁷¹ Ahmad Fárid, vyštudovaný lekár prepojený s egyptským Moslimským bratstvom;¹⁷² Muhammad Husajn Ja°qúb, žiak Ibn Bába a al-Albáního¹⁷³ a °Umar Sulajmán al-Ašqar, ktorý študoval najprv na al-Azhare a potom v Rijáde, taktiež pod vedením Ibn Bába a al-Albáního.¹⁷⁴ Na stránkach sa objavuje i meno °Alího Muhammada as-Sallábiho, líbyjského učenca, ktorý získal islamské vzdelanie na univerzite v Medíne a v Umm Durmán a neskôr sa výrazne angažoval proti Mu°ammarovi al-Qadhdháfimú počas líbyjskej revolúcie.¹⁷⁵ Zoznam najfrekventovanejších ideológov a klerikov, ktorý však ani zďaleka nie je kompletný, uzatvárajú Abú Hamza – nemecký konvertita menom Pierre Vogel – ktorý študoval na univerzite Umm al-Qurá v Mekke,¹⁷⁶ a austrálsky konvertita Musa, alias Robert Cerantonio, kazateľ a podporovateľ IŠ.¹⁷⁷

Samotné texty potom taktiež možno rozdeliť do niekoľkých kategórii. Prvú skupinu tvoria texty, ktoré sú prosto preložené z arabčiny, turečtiny alebo z angličtiny. Ich autormi sú poväčšinou náboženské authority popísané v predošlých odstavcoch. Ide predovšetkým o texty a kázne saláfistických duchovných a ideológov, prípadne o zbierky hadíthov a citácie

¹⁶⁶ “Holier Than Thou: Rival Clerics in the Syrian Jihad.”

¹⁶⁷ Commins, *The Wahhabi Mission*, 210.

¹⁶⁸ “As-sira adh-dhátija li-l-mušrif al-°ám alá al-mawqi.”

¹⁶⁹ “Remembering the life of Sheikh Ahmad Deedat.”

¹⁷⁰ “Aš-šajch Abú Isháq al-Huwajní.”

¹⁷¹ “Hiwár ma°a al-°alláma al-faqíh ad-duktúr Muhammad Rawwás Qal°adží.”

¹⁷² “Biography of Ahmad Farid.”

¹⁷³ “Aš-šajch Muhammad Husajn Ja°qúb.”

¹⁷⁴ “Aš-šajch °Umar Sulajmán al-Ašqar.”

¹⁷⁵ “Interview – Libyan Scholar Urges Help for Rebels Fighting Gaddafi.”

¹⁷⁶ Peter, Frank a Ortega, Rafael. *Islamic Movements of Europe*, 167.

¹⁷⁷ “Radical Preacher Back in Melbourne after Deportation from Philippines.”

z Koránu a náboženských kníh. Druhou skupinou sú texty od neznámych autorov, čo znamená, že vypátrať bližšie detaily o autorstve je veľmi ťažké, ak nie priam nemožné. Anonymovia vystupujú iba pod krstnými menami (Fatima, Chava, Abdulláh, Muslim, Mudžáhid, sestra Dudžána a pod.), alebo v mene celej skupiny (Džamaat Šariat, Džamaat Jarmuk). Neraz je ako autor uvedený prosto „*otdel monitoringa KC*“, teda akési oddelenie výskumu prináležiace ku Kavkazcentru. V tomto prípade je možné sa domnievať, že autorom mohol byť v minulosti Burjatskij a v súčasnosti ním môže byť Udugov, keďže ten sa stále úspešne skrýva, a, ako vraví Vatchagaev, mediálnu propagandu KE majú na starosti Čečenci žijúci v zahraničí.¹⁷⁸ Nech to už je akokoľvek, títo ľudia zjavne nemajú záujem zverejňovať svoju identitu a vystavovať sa tak nežiaducej pozornosti, čo stavia akékoľvek informácie ohľadom autorstva článkov na úroveň dohadov a špekulácii. Rovnako nemožné je vypátrať, kto je autorom článkov ktoré vychádzajú iba z materiálov „*islamskich sredstv massovoj informacii*“, teda z bližšie neurčených islamských médií. Niekoľko textov uvádza, že pochádzajú z konkrétnych webstránok, no po bližšom priskume sa ukázalo, že dosiaľ funguje len malé množstvo z nich; medzi najčastejšie spomínanými boli Musulmanin.com, Salyaf.ru a Islamdin.net.

Zatiaľ čo Islamdin a Salyaf v drvivej väčšine uverejňujú iba preložené texty autorov arabského pôvodu, Musulmanin uverejňuje i články od Kaukazanov samotných. Najznámejšie meno, ktoré na tejto stránke figuruje, je Elmar Kuliev, azerbajdžanský islamský teológ, duchovný a religionista, ktorý preložil do ruštiny Korán, zakázaný ruskými úradmi ako „*extrémistický*.“¹⁷⁹ Kulijev uvádza, že pri preklade a výklade Koránu vychádzal z „*tafsíru* tradičných autorít ako Ibn Džarír at-Tabarí, Abú °Abdulláh al-Qurtubí, Džalál ad-Dín as-Sujútí, °Imád ad-Dín ibn Kathír, Sahl at-Tustarí a Mahmúd al-Alúsi,“¹⁸⁰ a akékoľvek obvinenia z extrémizmu odmietol. Tento pôvodne vyštudovaný zubár sa taktiež preslávil prekladom tafsíru Koránu saudského klerika °Abd Ar-Rahmána ibn Násira as-Sa°dí. Hoci Kulijevovu orientáciu by bolo prehnané označiť ako extrémistickú,¹⁸¹ istá inšpirácia saláfizmom je u neho zjavná. Ďalším skloňovaným menom je istý Aslam Ežajev, ktorý podľa všetkého hojne prekladá diela saláfitských teológov do ruštiny a je autorom niekoľkých rusky písaných detských učebníc pod názvom „*Jedinobožije*.“ Bližšie informácie o ňom nie sú známe. Celkový dojem z tejto webstránky je taký, že i keď sa na nej nachádzajú obvyklé témy, ako sú moslimská morálka, dejiny islamu a pod., značná časť obsahu sa venuje témam

¹⁷⁸ “North Caucasus Militants Announce New Leader to Replace Umarov.”

¹⁷⁹ “Sovjet muftijev Rossii vozmuščen zapretom odnogo iz perevodov Korana.”

¹⁸⁰ “E. Kuliev: Dľa meňa priznanije perevoda Korana ekstremistskym – eto ne šok!”

¹⁸¹ Napísal niekoľko ďalších kníh, ktoré sa venujú mimo iného reliogionistickým a filozofickým témam, a tiež analýzam náboženstva i extrémizmu na Kaukaze a v Strednej Ázii.

a autorom, ktorých saláfistickú, resp. wahhábistickú orientáciu nemožno poprieť (napríklad °Alí Muhammad As-Sallábí, Muhammad Sálíh al-Munadždžid, °Abd Ar-Rahmán ibn Násir as-Sa°dí a °Umar Sulajmán al-Ašqar); na rozdiel od Kavkazcentra však Musulmanin priamo nevyzýva ku násiliu a džihádu mečom.

Pokiaľ hovoríme o kaukazských autoritách, je vhodné mať na pamäti, že tamojší džihádisti označujú za šejcha i človeka, ktorý by ním na Blízkom východe nebol v žiadnom prípade; to jest, ako naznačuje Vatchagaev „[priznávajú človeku] titul šejcha, ak rozumie a je schopný čítať arabsky len v minimálnej miere.”¹⁸² Z toho dôvodu je a zrejme i ostane otáznym, kto z kaukazských autorít si naozaj zasluhuje byť oslovovaný ako šejch. Je každopádne nesporné, že medzi neznámejšie náboženské autority patrili obaja emírovia KE, ktorí túto funkciu vykonávali po Dokku Umarovovi, a taktiež niekoľko ďalších učencov, ktorí sa však ku KE priamo nehlásia, i keď ich vyjadrenia na stránkach Kavkazcentra nájdeme.

Ali Abu Muchammad (Aliaschab Kebekov) sa stal prvým Dagestancom na poste emíra KE. Tento človek bol v deväťdesiatych rokoch podnikateľom,¹⁸³ ktorý bol ruskými úradmi obvinený z nelegálneho predaja alkoholu.¹⁸⁴ Nebojoval ani v jednej z čečenských vojen, čo je však v kontexte ideológov KE skôr výnimka, ktorá potvrdzuje pravidlo. Ku mudžáhidom sa pridal až v roku 2009, no podľa informácii, ktoré o Kebekovovi poskytol Kavkazcenter pri príležitosti jeho úmrtia je jasné, že tomu tak bolo preto, lebo až do toho roku sa prosto nenachádzal v Rusku – od roku 2000 totiž študoval islam na Inštitúte *Abú Núr* v Sýrii. Tento inštitút sa podľa jeho oficiálnych stanovísk nejaví byť radikálny;¹⁸⁵ vysvetlenie pre Kebekovove radikálne názory však možno nájsť v tom, že počas tejto doby paralelne študoval i u iných šejchov, vrátane istého neznámeho šejcha Nabíla al-Ahmara z Alžírska, vďaka ktorému „pochopil °aqídu ahl as-sunny.”¹⁸⁶ Kebekov sa islamským náukám venoval i pod vedením svojho bratranca, Dr. Murtazaliho Magomedova, s ktorým po návrate do Dagestanu naďalej spolupracoval, no Magomedov bol za nevyjasnených okolností zastrelený.¹⁸⁷ Kebekov potom vyučoval islam, obzvlášť sa zaoberal prácami Ibn Tajmíju a šejcha al-Maqdisiho.¹⁸⁸ Kvôli radikálnym názorom a výzvam k džihádu bol hľadaný bezpečnostnými orgánmi RF. Neskôr sa stal hlavným šari°atským sudcom KE a niekoľko mesiacov po smrti Umarova bol menovaný emírom KE. Počas tohto obdobia je možno nájsť iba niekoľko málo náboženských textov, v ktorých sa venuje predovšetkým džihádu a

¹⁸² “North Caucasus Militants Announce New Leader to Replace Umarov.”

¹⁸³ “Kebekov Aliaschab Alibulatovič.”

¹⁸⁴ “Prigovor imenem Rossijskoj federacii.”

¹⁸⁵ “The Website Message.”

¹⁸⁶ “Amir Imarata Kavkaz, šejch Ali Abu Muchammad, šachid inšaallah.”

¹⁸⁷ “V Dagestane rasstreľan musul'manskij religioznyj dejateľ.” Magomedov bol opakovane obviňovaný zo šírenia wahhábizmu a to mohlo byť dôvodom jeho odstránenia.

¹⁸⁸ Ibid.

takfiru¹⁸⁹ – najviac jeho textov a videí sa totiž venuje problematike IŠ a nejednotnosti v radoch severokaukazských mudžáhidov, o čom pojednám v nasledujúcej kapitole.

5. júla 2015 bol za emíra KE menovaný Abu Usman Gimrinskij (Magomed Sulejmanov). Tento človek taktiež študoval islam, a to najprv v Učkente u miestneho šejcha a neskôr odišiel do Sýrie, kde strávil viac ako 6 rokov štúdiom na inštitúte *Fath al-Islámí*. Po návrate domov založil Gimrinský džamaat a stal sa šari'atským sudcom. Popri tom bojoval v druhej čečenskej vojne a účastnil sa iných povstaleckých operácií. Napokon sa stal hlavným *qádím* vilájetu Dagestan a neskôr emírom KE.¹⁹⁰ Podľa najaktuálnejších informácií z 11. augusta bol Sulejmanov zabitý v regióne Unsuktul v Dagestane pri protiteroristickej operácii.¹⁹¹ Otázka vedenia KE tak nateraz ostáva nevyjasnená.

Pri prehliadaní stránok Kavkazcentra tiež možno natrafiť na duchovného Abu Amina ad-Dagestáního, avšak s výnimkou niekoľkých informácií na stránke sociálnej siete VKontakte a niekoľkých videí s jeho kázňami nie je možné o ňom nájsť nič.¹⁹² Podľa týchto zdrojov Abu Amina študoval v Káhire na *Dár al-‘Ulúm*, v Mansúre a v Alexandrii u saláfistického šejcha Ahmada Hutajbu.¹⁹³ Uvádza tiež, že inšpiráciou je pre neho Ibn Tajmíja a „veľký úžitok čerpá z kníh šejcha al-Albáního, Muqbila [ibn Hádí al-Wádi‘í], ibn al-‘Uthajmína a ‘Abd al-Karíma al-Chudajra“ (posledný menovaný pôsobí na Univerzite Muhammada ibn Sa‘úda v Rijáde¹⁹⁴). Pochádza z mesta Kaspijsk, rovnako ako iný duchovný Abu Mustafa ad-Dagestání (Murad Iljasov), ktorý bol jednotkami FSB zatknutý po prilete z Káhiry kvôli podozreniam z radikalizmu.¹⁹⁵ Na saláfistických weboch možno tiež na niekoľkých miestach natrafiť na Abu Umara Sasitlinského (Israil Achmednabijev), pôvodom z dediny Sasitli pri Chasavjurte. Tento človek študoval islam v Sýrii v už spomínanom inštitúte Abú Núr a neskôr i vo Fath al-Islámí, pričom jeho hlavným zameraním v oblasti islamských vied je manželstvo a rozvod.¹⁹⁶ Achmednabiev sa síce kvalifikoval ako šari'atský sudca, no po návrate do rodnej dediny sa začal venovať šíreniu islamského vzdelávania a charitatívnej činnosti v rámci svojej organizácie „*Islamskij centr al-muchadžirun*“, ktorého hlavným cieľom je „boj s nevedomosťou a šírenie tawhídu.“¹⁹⁷ Ruskými úradmi a promoskovskými duchovnými bol Achmednabijev označený za wahnábistu¹⁹⁸ a radikála.

¹⁸⁹ “Kadij Imarata Kavkaz Ali Abu Muchammad: ‘Za čo my vojujem i za čo vynosim takfir?’ (video).”

¹⁹⁰ “Amirom Imarata Kavkaz stal Abu Usman Gimrinskij.”

¹⁹¹ “LifeNews’: Leader of ‘Imarat Kavkaz’ Killed in Dagestan.”

¹⁹² “Abu-Amina Dagestani.”

¹⁹³ “Ahmad Hutajba.”

¹⁹⁴ “Aš-šajch ad-duktúr ‘Abd al-Karím al-Chudajr.”

¹⁹⁵ “Dagestan: Najden ubitym islamskij propovednik Abu Mustafa Murad Il’jasov, pochiščennyj FSB.”

¹⁹⁶ “Islam – eto ne pochorony i našidy.”

¹⁹⁷ “Naša missija.”

¹⁹⁸ “Vachchabitov možno pobedit’ tol’ko siloj, sčitajet izvestnyj islamskij bogoslov.”

Bol obvinený zo šírenia extrémizmu¹⁹⁹ kvôli čomu bol zadržaný tureckou políciou.²⁰⁰ Ďalším populárnym salafitským kazateľom je Nadir Abu Chalid (Nadir Medetov), ktorý sa koncom mája 2015 objavil na území IŠ a zložil prisahu Tarchanovi Batirašvilimu, inak známemu ako ‘Umar aš-Šíšání.²⁰¹ Tento kazateľ z Machačkaly bol údajne v Dagestane populárny rovnako ako Achmadnabijev, no do problémov s ruskými úradmi sa dostal kvôli nelegálnemu držaniu zbraní.²⁰² Viaceré zdroje sa zhodujú v tvrdení, že Medetov študoval islam najprv v Kabardsko-Balkarsku, potom v Egypte a napokon na univerzite v Medíne, kde mal na fakulte šari‘e stráviť štúdiom 5 rokov.²⁰³

Je vysoko pravdepodobné, že na Severnom Kaukaze pôsobí ešte omnoho viac osobností, ktoré sú považované za náboženské authority, avšak akékoľvek obsirnejšie informácie o ich vzdelaní a pôsobení sú ťažko dostupné a taktiež sa nedá povedať, že by boli dostatočne spoľahlivé pre účely academickej práce. Je zjavné, že akonáhle sa niekto stane populárnym, priťahuje nielen pozornosť sympatizantov a nasledovníkov, ale predovšetkým ruských bezpečnostných zložiek a tajných služieb. Po preskúmaní súčasných salafistických autorít tiež možno konštatovať, že veľkú časť spomedzi nich tvoria Dagestanci. To môže byť spôsobené tým, že v porovnaní s ostatnými republikami majú v chaotickom a nepokojnom Dagestane viac voľnosti na šírenie svojho učenia a ľahšie sa im darí unikáť pozornosti úradov. Okrem kázni sa angažujú napríklad vo vzdelávacích aktivitách pre mládež a vystupujú aj ako šari‘atskí sudcovia, čo sú činnosti nie nepodobné tým, aké vykonávali arabskí misionári v na počiatku 90-tych rokov v Čečensku.

¹⁹⁹ ‘‘Achmednabijev Israil Sajgidachmedovič.’’

²⁰⁰ ‘‘Propovednik Sasitlinskij – iz tureckoj ťurmy.’’

²⁰¹ ‘‘Propovednik iz Dagestana Nadir Abu Chalid prisjagnul lideru IG.’’

²⁰² Shihab Bilderling, ‘‘Chronology October – December 2014,’’ 88.

²⁰³ ‘‘Kak dagestanskij propovednik prisjagnul IGIL.’’ a ‘‘Zaderžannyj v Dagestane propovednik Nadir Abu Chalid ostajetsja v statuse podozrevajemogo.’’

3. KONFLIKT AL-QÁĎIDY A ISLAMSKÉHO ŠTÁTU – MOŽNÝ KONIEC KAUKAZSKÉHO EMIRÁTU?

Posledný rok kaukazskými saláfistickými webmi rezonuje otázka vzťahu KE a IŠ, ktorá úzko súvisí s pôsobením severokaukazanov v konflikte v Iraku a Sýrii. Ak by sme chceli spor preniesť do všeobecnejšej roviny, jedná sa o rivalitu IŠ a al-QáĎidy, pričom pod al-QáĎidu spadá KE na severnom Kaukaze a Džabhat an-nusra v Sýrii. IŠ, ktorého korene siahajú zhruba do roku 2000, najprv nebol považovaný za konkurenciu al-QáĎidy (ba čo viac, od roku 2004 bol jej súčasťou), no táto situácia sa začala meniť okolo roku 2013, kedy začal v Sýrii naberať na sile na úkor al-QáĎidy a rozhodnutia začal robiť bez porady s jej vrchným vedením. Na začiatku roku 2014 potom Ajman az-Zawáhirí prehlásil, že IŠ už nepatrí do štruktúr al-QáĎidy, a o pol roka neskôr IŠ vyhlásil chalifát. Rivalitu týchto dvoch organizácií možno sledovať i cez prizmu konfliktu staršej a mladšej generácie džihádistov – al-QáĎida je organizácia s dlhou históriou, ktorá za dobu svojej existencie rozťahla svoje chápadlá snád' v každej moslimskej krajine. Pôsobí (resp. pôsobila) v nej staršia generácia džihádistických ideológov, vrátane samotného ʿAbdulláha ʿAzzáma. Je zaujímavé, že táto generácia pôsobí dojemom, akoby postupne začínala svoje radikálne názory mierniť, čo je zrejmé napríklad z nesúhlasných reakcií jej predstaviteľov na postup IŠ a jeho krutosť. Za pozornosť tiež stojí, že mnohým členom al-QáĎidy poskytovali tiché útočisko niektoré zo štátov Zálivu. IŠ je naproti tomu fenomén posledných niekoľkých rokov, ktorý pôsobí dojemom, akoby sa vrhol do boja proti všetkému neislamskému s obnoveným zápalom a vierou. Dal džihádu novú podobu napríklad i v tom zmysle, že skrze najmodernejšie komunikačné prostriedky a propagandu dokázal do svojich radov nalákať i nevídané množstvo európskych moslimov. V istom zmysle tak IŠ predstavuje organizáciu, v ktorej sa nanovo zhromaždili radikálne živly z celého sveta, priťahované jasným a zrozumiteľným pojatím džihádu ako životného štýlu na území, ktoré bolo prehlásené za chalifát. Toto obnovené nadšenie a silu zaznamenali i mnohé organizácie, ktoré predtým patrili pod krídla al-QáĎidy, no potom zložili prísahu vernosti IŠ, čo je napokon aj prípad KE. Taktiež nie je bez zaujímavosti, že podľa propagandistických videí IŠ tvoria veľkú časť týchto džihádistov mladí muži.²⁰⁴

Už zhruba okolo rokov 2012-2013 sa i v našich médiách začali vyskytovať informácie o tom, že zo severného Kaukazu odchádza mnoho bojovníkov, ktorí sa na Blízkom východe pridávali ku Džabhat an-nusra, v súčinnosti s ktorou potom postupne vytvorili rusofónnu

²⁰⁴ Čo sa týka severného Kaukazu, z neho do IŠ odchádzajú bojovať v drvivej väčšine iba mladí muži, ktorí doma nemajú žiadnu perspektívu a zamestnanie. Pripomeňme, že ide o generáciu, ktorá sa narodila okolo roku 1990 a väčšiu časť života tak prežila v čečenských vojnách, chaose a represáliách ruských orgánov. IŠ im ponúka rešpekt, víziu do budúcnosti, akej sa im doma nedostáva, a okrem toho i pravidelný príjem.

frakciu *Džajš al-muhádžirín wa al-ansár* združujúcu rusky hovoriace národy Kaukazu i strednej Ázie.²⁰⁵ Toto však patrne nemalo žiaden súvis s nacionalizmom alebo spoločným kultúrnym pozadím; išlo skôr iba o praktickú stránku vecí – mudžáhidovia sú jednoducho v boji efektívnejší, pokiaľ sa spolu dokážu dohodnúť. Veliteľom tejto frakcie bol Abú ‘Umar aš-Šišání (Tarchan Batirašvili),²⁰⁶ pôvodom Gruzíнец, no ten koncom roku 2013 prebehol ku IŠ a zložil prísahu vernosti Abú Bakrovi al-Baghdádímu.²⁰⁷ Toto sa odohralo v dobe, kedy IŠ začal proti vôli Ajmana az-Zawáhirího expandovať do Sýrie na úkor Džabhat an-nusra.²⁰⁸ Väčšie množstvo aš-Šišáního bývalých spolubojovníkov z *Džajš al-muhádžirín wa al-ansár* ho nasledovalo po tom, ako bol v júni 2014 oficiálne vyhlásený Islamský štát. Následne sa Džabhat an-nusra a IŠ niekoľkokrát dostali do ozbrojených potýčok, ktoré sa väčšinou skončili prímerím, no vzťah oboch skupín je skôr niekde na pomedzí medzi neutralitou a nepriateľstvom. Každá z nich tiež otvorene deklarovala lojalitu ku svojmu myšlienkovému vodcovi – Džabhat an-Nusra ku Ajmanovi az-Zawáhirímu, IŠ ku Abú Bakrovi al-Baghdádímu.

Medzitým prebiehal spor i na samotnom severnom Kaukaze, keď šesť veliteľov z dagestanského vilájatu prebehlo od KE a zložilo prísahu Abu Bakrovi al-Baghdádímu.²⁰⁹ Po tomto incidente sa v jednom zo svojich videí obrátil emír KE Ali Abú Muchammad na kaukazských bojovníkov IŠ a žiadal, aby neodchádzali,²¹⁰ pretože KE má nedostatok bojovníkov. Jedného z prebehnuvších dagestanských veliteľov obvinil z pokusu o fitnu a neodpustiteľnú zradu „v dobe, kedy ho bratia najviac potrebujú.“²¹¹ Toto sa však nestretlo s pozitívnym ohlasom a kaukazskí bojovníci IŠ mu odkázali, že skutočný džihád sa deje v Šáme, nie v Rusku, a preto by mal aj on sám zložiť prísahu chalífovi al-Baghdádímu.²¹² Následne bol Vilájat Dagestan prehlásený za územie patriace ku IŠ a bol pomenovaný „Wilájat al-Qawqáz.“²¹³ Po smrti Ali Abú Muchammada v apríli 2015 zložili al-Baghdádímu prísahu aj emírovia čečenského a ingušského vilájatu²¹⁴ a pripojili sa tak ku Wilájat al-Qawqáz pod vlajkou IŠ.²¹⁵ Hoci podrobnejšia analýza konfliktu medzi severokaukazanmi v IŠ a v KE by zrejme vydala na ďalšiu bakalársku prácu, stručne sa situácia dá zhrnúť tak, že KE

²⁰⁵ “What are the ‘Chechen jamaats’ in the Islamic State?”

²⁰⁶ “Alforat: V Irake ubit Umar aš-Šišani.” Nie je isté, či je Batirašvili ešte naživu. Z času na čas sa objavujú nepotvrdené správy o jeho smrti.

²⁰⁷ “Chechen Militants Fighting in Middle East Remain Split in Their Loyalties.”

²⁰⁸ Ajman az-Zavachiri: Svidetelstvo dl’a prekraščenija prolitija krovi mudžachidov.”

²⁰⁹ “The Islamic State Is Set to Replace the Caucasus Emirate in the North Caucasus.”

²¹⁰ “Zajavlenije Amira IK svjazi s prisagoj Amira VD Abubakru Bagdadi.”

²¹¹ “Zajavlenije Amira IK svjazi s prisagoj Amira VD Abubakru Bagdadi.”

²¹² “The Clear Banner: ‘Let Him Eat Leaves:’ North Caucasians Aligned to Islamic State Slam Caucasus Emirate Emir.”

²¹³ “Kalimát min al-qalb ilá ichwániná fi al-Qawqáz.” a “Surúr al-mu’minín bi-baj’a Qawqáz al-mudžáhidín wilája Nínivá.”

²¹⁴ “Baj’át amír aš-Šišán wa Inghúšitjá.”

²¹⁵ Aby nedošlo ku nejasnostiam, je užitočné poznamenať, že keď bol vyhlásený KE, územie severného Kaukazu bolo rozdelené na niekoľko vilájatov – po čase existovali už iba vilájaty Dagestan, Čečensko, Inguško a Kabardsko-Balkarsko. IŠ všetky tieto územia spojil do Wilájatu al-Qawqáz.

stratil veľkú časť vplyvu i bojovníkov v prospech IŠ, dokonca až do tej miery, že niektorí analytici považujú projekt KE za fakticky mŕtvy. Je otázne, nakoľko je toto tvrdenie pravdivé, avšak znamená to jednu zásadnú skutočnosť, a síce, že IŠ už je v Rusku oficiálne prítomný a do budúcnosti môže predstavovať hrozbu.²¹⁶ Zároveň sa však taktiež vyskytli informácie, že emír KE Abú Usmán Gimrinskij menoval do funkcií nových veliteľov,²¹⁷ no toto dianie bolo prerušené jeho nedávnou smrťou 11. augusta 2015.

Čo sa týka ideologickej stránky celého konfliktu, tá mala viacero faktorov. V prvom rade išlo o otázku, kde a akým spôsobom bojovať džihád. KE stál za tým, že džihád treba viesť proti Rusku na severnom Kaukaze; tento džihád bol podľa slov Dokku Umarova dokonca „krutejší a horší ako džihád v Sýrii, [pretože] džihádu na Kaukaze nikto neposkytuje podporu a pomoc.“²¹⁸ Pokiaľ opomenieme praktické a materiálne dôvody, kaukazskí bojovníci IŠ zasa mali za to, že treba bojovať v Šáme, pričom argumentovali hadíthami z kategórie *sahih*, ktoré hovoria o tom, že Šám je územím, ktoré patrí veriacim. Pokiaľ ide o spôsob, akým džihád viesť, KE odsúdil útoky na civilistov, zabíjanie iných moslimov²¹⁹ a krutosť IŠ na dobytých územiach. Kritika sa zniešla predovšetkým na to, že IŠ vyhlasuje takfír nad každým, kto neprisahá vernosť al-Baghdádímu, z čoho logicky vyplýva, že aj celá al-Qá'ida a jej pridružené skupiny sú pre IŠ nepriateľské. Tým IŠ vnáša rozkol do radov mudžáhidov zbytočne prelieva ich krv.²²⁰ Ako hovorí šejch al-Maqdisí: „Dawla' zabíja a zatýka všetkých, ktorí nezložili prísahu – bez rozdielu, či sú to nepriateľské ozbrojené skupiny alebo jednotlivec, ktorý sa ocitol v ich moci. [...] Jednej skupine [ktorú al-Maqdisí pozná] dali na výber – prísaha alebo smrť – a niektorí z nich boli naozaj zabití za odmietnutie prísahy 'Dawle'.“²²¹ Nesprávne vzťahovanie takfíru má súvis i s tým, že IŠ bol obvinený z povrchnej znalosti Koránu: „Je známe, že hlúposť a povrchné porozumenie šari'atským textom, slovám učencov a fatiev je vlastné väčšine nasledovníkov 'Dawly', ktorých vidíme na videozáznamoch, kde časti textu vytrhávajú z kontextu a pred kamerami vynášajú súdy o odpadlícťve. [...] A vidíme, že títo ľudia [...] nechápu z podobných fatiev nič okrem vraždenia tých, ktorí neprisahali ich štátu, a prelievania krvi tých, ktorí nesúhlasia s ich 'chalífom.'“²²² IŠ sú zo strany al-Qá'idy vyčítané i krutosti páchané na ženách: „My nevynášame takfír nad ženami-moslimkami, ktoré pomáhajú tághútovi; ospravedľňujeme ich

²¹⁶ „Vozradujtes že sdelke kotoruju vy zakľučili.“ “[...] Poznáme váš manhadž, poznáme vaše mená aj vaše tváre. Ak sa nebojíte Boha, tak sa budete báť mudžáhidov. Pamätajte, ak sú dnes medzi vami a nami hranice, my vieme, ako ich prekročiť, a prideme skoro. Poznate naše tváre, poznate náš manhadž, a viete, ako sa ku vám budeme správať. Pamätajte si to, murtaddovia [narážka na Kadyrovove jednotky], je to výzva pre vás.“

²¹⁷ „Islamic State Threat Forces Caucasus Emirate to Undergo Major Restructuring.“

²¹⁸ „Video: Obraščeniye amira Imarata Kavkaz Dokku Abu Usmana k modžachedam Sirii.“

²¹⁹ „Imarat Kavkaz' Leader Calls on Militants to Abandon Suicide Bombings and Terror Acts against Civilians.“

²²⁰ „Protivostojaniye ideologii črezmernosti v ubijstve i takfíre.“

²²¹ „Šejch Abu Muchammad al'-Makdisi: Otnošeniye pravednyh praviteľej k tem ľud'am, kto ne prisjagnul im...“

²²² „Šejch Abu Muchammad al'-Makdisi: Počemu ja ne nazывal ich do sich por charidžitami...“

kvôli ich nevedomosti a nehovoríme, že sú cudzoložnice – lebo čo potom hovoriť o ženách mudžáhidov, ktorí sa dopustia chyby?”²²³ Al-Maqdisí ďalej označil IŠ za „chárídžitov,“²²⁴ ktorí stratili podporu všetkých rešpektovaných učencov - Ajmana az-Zawáhirího, Háního as-Sibá’iho, Táriqa ‘Abd al-Halíma, Abú Qatádu al-Filastíniho, Anwara al-Awlakího a iných.²²⁵ Na týchto vyjadreniach teda možno badať, že al-Qá’ida nie je proti konceptu islamského štátu ako takého a nie je ani proti jeho vyhláseniu, ale zjavne má problém s tým, že bol vyhlásený bez ich vedomia, čo vnímajú ako značnú aroganciu IŠ. Al-Qá’ida potom taktiež odsudzuje spôsob, akým IŠ operuje a akým sa správa na dobytých územiach, pretože je príliš násilný a z hľadiska náboženstva pomýlený.

Celkový dojem, ktorý je možné nadobudnúť po preštudovaní dosiaľ zverejnených materiálov o tomto konflikte, je taký, akoby IŠ získaval čoraz viac na úkor al-Qá’idy, pričom Fronte an-nusra i KE už pomaly dochádza dych. To dokazujú nielen územné straty Fronty an-nusra v Sýrii a rozklad štruktúry KE, ale i fakt, že tieto organizácie jednoducho svojim mudžáhidom nedokážu poskytnúť to, čo IŠ, a to nielen v praktickej a materiálnej rovine, ale i v rovine ideologickej. Ako zaujímavo poznamenáva Shadi Hamid, IŠ je organizáciou, ktorá na rozdiel od al-Qá’idy dokázala svoje ideové koncepty pretaviť do reality, to jest, dokázala prebrať úplnú kontrolu nad určitým územím a vytvoriť onen vysnívaný fungujúci islamský štát a všetky inštitúcie potrebné pre jeho správu.²²⁶ Čo sa týka samotného KE a jeho pôsobenia v Rusku, to značne utrpelo z viacerých dôvodov. Medzi ne patrí odliv bojovníkov, nedostatok financií, decentralizácia, rozbroje vo vlastných radách a postupná likvidácia členov najvyššieho vedenia (od apríla 2015 KE prišiel už o dvoch emírov). Celý aktuálny vývoj tak ponúka zaujímavé implikácie ohľadom budúcnosti KE i al-Qá’idy samotnej, kvôli čomu by sa touto otázkou bolo možné zaoberať i hlbšie.

²²³ “Otvét na vopros ob utverždenii ‘Dauli’, čto ona ustanavlivajet šariat, i jeho takfíre ostaľnym gruppam.”

²²⁴ “Šejch Abu Muchammad al-Makdisi: Počemu ja ne nazýval ich do sich por charidžitami...” a “Otvét na vopros ob utverždenii ‘Dauli’, čto ona ustanavlivajet šariat, i jeho takfíre ostaľnym gruppam.”

²²⁵ reakcie týchto učencov sa nesú v podobnom duchu ako tie, ktoré hlása al-Maqdisí a je možné ich nájsť na stránkach Kavkazcentra.

²²⁶ “Sisi’s Regime is a Gift to the Islamic State.”

ZÁVER

Predošlé kapitoly pojednali o povahe saláfizmu a jeho rétoriky na severnom Kaukaze od jeho počiatkov v deväťdesiatych rokoch až do súčasnosti. Po preskúmaní zdrojov – či už akademických publikácii, alebo textov publikovaných samotným Kaukazským emirátom – môžeme sledovať, že hlavné rozoberané témy sa týkajú predovšetkým otázky džihádu, istišhádu, tawhídu a takfíru, ale i mnohých ďalších tém, pričom nezabúdajú ani na otázky každodenného života, náboženských menšín, manželstva a morálky. Čo sa týka ideových východísk, zdá sa, akoby približne okolo roku 2010 nastala určitá zmena v rétorike a KE začal intenzívne preberať názory ideológov poväčšine arabského pôvodu, ktorí sú spájaní s al-Qá'idou, terorizmom a džihádistickým saláfizmom. Zároveň však čerpajú i z názorov arabských duchovných, ktorí sa radia medzi prívržencov apolitického saláfizmu, to jest, stoja na opačnom konci názorového spektra ako džihádisti. Táto názorová rôznorodosť vedie ku dojmu, že rétorika KE je miestami nekonzistentná, ba dokonca si protirečí a vyvoláva dojem chaosu, v ktorom sú publikované texty uverejňované iba ad hoc, v reakcii na určitú spoločenskú udalosť alebo situáciu. Okrem arabských náboženských autorít sa značná časť práce venuje aj mapovaniu pôsobenia severokaukazských saláfistických ideológov do roku 2010, ale i po ňom. Príklady všetkých týchto severokaukazanov ukazujú, že ku ich radikalizácii došlo v náboženských inštitútoch na Blízkom východe, kam cestovali preto, lebo na Kaukaze nebolo dostupné kvalitné náboženské vzdelanie. Je zaujímavé, že väčšina z týchto náboženských učencov mala taktiež priamu skúsenosť z ozbrojeným bojom minimálne v jednej z čečenských vojen proti Rusku. Čo do národnosti, v minulosti zohrávali hlavnú úlohu náboženských učencov a ideológov Čečenci, ale v súčasnosti túto úlohu preberajú Dagestanci. Pokiaľ hovoríme o rozšírení saláfizmu, Dagestan za ostatné roky prebral úlohu Čečenska a postupne sa stal republikou, v ktorej sa saláfistický spôsob výkladu islamu stal populárnym. Preto sa tam zhromažďuje množstvo jeho prívržencov – či už radikálnych, alebo umiernených. Títo tam majú viac priestoru na šírenie svojich myšlienok, predovšetkým kvôli chaosu, aký tam panuje, a pravdepodobne aj preto, lebo saláfizmus tu má hlbšie historické korene ako kdekoli'vek inde na severnom Kaukaze. Nie je preto až takým veľkým prekvapením, že práve emír dagestanského vilájetu ako prvý prebehol od KE ku IŠ a zložil prísahu vernosti Abú Bakrovi al-Baghdádímu. Od roku 2013-14 tak možno opäť zaznamenať v rétorike KE závan zmeny, keďže jeho náboženská propaganda začala reagovať na pôsobenie IŠ, či už na severnom Kaukaze, alebo na Blízkom východe. KE v tomto kontexte deklaroval, že jeho spojencom naďalej ostáva al-Qá'ida a jeho reakcie na postupy

i fungovanie IŠ sú naskrze odmietavé. KE však značne utrpel odchodom mnohých schopných bojovníkov a veliteľov do radov IŠ, čo vyvoláva zatiaľ nie úplne zodpovedanú otázku ohľadom toho, či bude KE ešte vôbec schopný fungovať, alebo táto organizácia už definitívne patrí do minulosti.

BIBLIOGRAFIA**MONOGRAFIE**

- Al-Uthaymin, Abd-allah Salih. *Muhammad ibn 'Abd al-Wahhab: The Man and His Works*. London: I. B. Tauris, 2009.
- Babchenko, Arkady. *One Soldier's War*. New York: GrovePress, 2009.
- Babich I. L. a Lubov Timofejevna Solovjeva. *Islam i pravo v Rossii: Materialy naučno-praktičeskogo seminara*. Moskva: RUDN, 2004.
- Baiev, Khassan. *The Oath: A Surgeon Under Fire*. Sydney: Simon & Schuster, 2003.
- Blank, Stephen J., ed. *Russia's Homegrown Insurgency: Jihad in the North Caucasus*. Carlisle: Strategic Studies Institute, 2012.
- Bunt, Gary R. *Islam in the Digital Age: E-Jihad, Online Fatwas, and Cyber Islamic environments*. London: Pluto Press, 2003.
- Commins, David Dean. *The Wahhabi Mission and Saudi Arabia*. London: I. B. Tauris & Co Ltd, 2009.
- de la Corte Ibáñez, Luis. *Logika terorizmu*. Praha: Academia 2009.
- Hahn, Gordon M. *The Caucasus Emirate Mujahedin: Global Jihadism in Russia's North Caucasus and Beyond*. Jefferson: McFarland & Company, Inc., Publishers, 2014. Elektronická verzia.
- Chenciner, Robert. *Daghestan: Tradition and Survival*. London: Routledge, 1997.
- Ibn Tajmíja. *Wásit'ské vyznání*. Preložil Pavel Ťupek. Praha: Academia 2013.
- Karny, Yo'av. *Highlanders: A Journey to the Caucasus in Quest of Memory*. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2001.
- Kisriev, Enver a Robert Bruce Ware. *Dagestan: Russian Hegemony and Islamic Resistance in the North Caucasus*. New York: M. E. Sharpe, 2010.
- Malašenko, Alexej. *Islam dlja Rossii*. Moskva: Moskovskij Centr Karnegi, 2007.
- Markedonov, Sergey. *Radical Islam in the North Caucasus: Evolving Threats, Challenges and Prospects. A Report of the CSIS Russia and Eurasia Program*. Washington: Center for International and Strategic Studies, 2010.
- Meijer, Roel, ed. *Global Salafism: Islam's New Religious Movement*. Oxford: Oxford University Press, 2009.
- Mendel, Miloš. *Džihád*. Brno: Atlantis, 2010.

- Peter, Frank a Ortega, Rafael. *Islamic Movements of Europe*. London: I. B. Tauris & Co Ltd, 2014.
- Souleimanov, Emil. *Konflikt v Čečensku: Minulost, současnost, perspektivy*. Praha: SLON, 2012.
- Subhani, Ja'far. *Wahhabism*. Charleston: CreateSpace, 2014.
- Tishkov, Valerii Alexandrovich. *Chechnya: Life in a war-torn society*. Berkeley & Los Angeles: University of California Press, 2004.
- Ťupek, Pavel. *Salafitský islám*. Praha: Academia, 2015.
- Wright, Lawrence. *The Looming Tower: Al-Qaeda and the Road to 9/11*. New York: Alfred A. Knopf, 2006.

ODBORNÉ ČLÁNKY

- Akayev, Vakhit Ch. "The Conflict between Traditional Islam and Wahhabism in the North Caucasus: Origins, Dynamics and the Means for its Resolution." In *Chechen Scholars on Chechnya*, ed. Erika Fatland a Julie Wilhelmsen, 63-88. Oslo: Norwegian Institute of International Affairs, 2010.
- Ditrych, Ondřej a Emil Souleimanov. "The Internationalisation of the Russian-Chechen conflict: Myths and Reality." *Europe-Asia Studies* 60 (2008): 1199-1222.
- Fagan, Geraldine. "A Word of Justice: Islam and State Repression in the North-West Caucasus." *Central Asian Survey* 33 (2014): 29-46.
- Johnston Hank. "Resistant Cultures: Strategic Islam and the Transformational Grammar of Chechen Nationalism." In *Culture, Social Movements, and Protest*, ed. Frank Johnston, 229-254. Farnham: Ashgate Publishing, 2009.
- Leahy, Kevin Daniel. "From Racketeer to Emir: A Political Portrait of Doku Umarov, Russia's Most Wanted Man." *Caucasian Review of International Affairs* 4/3 (2010): 248-270.
- King, Charles a Rajan Menon. "Prisoners of the Caucasus." *Foreign Affairs* 89 (2010): 20-34.
- Knysh, Alexander. "A Clear and Present Danger: 'Wahhabism' as a Rhetorical Foil." *Die Welt des Islams* 44 (2004): 3-26.
- Knysh, Alexander. "Islam and Arabic as the Rhetoric of Insurgency: The Case of the Caucasus Emirate." *Studies in Conflict & Terrorism* 35 (2012): 315-337.

- Kurbanov, Ruslan. "The information jihad of 'Shariat' *jamaat*: Objectives, methods and achievements." In *Islam and Russia: State, Society and Radicalism*, ed. Roland Dannreuther a Luke March, 155-174. New York: Routledge, 2010.
- Moore, Cerwyn a Paul Tumelty. "Foreign Fighters and the Case of Chechnya: A Critical Assessment." *Studies in Conflict & Terrorism* 31 (2008): 412–433.
- Ratelle, Jean-Francois a Emil Aslan Souleimanov. "Retaliation in Rebellion: The Missing Link to Explaining Insurgent Violence in Dagestan." *Terrorism and Political Violence* 0 (2015): 1-20.
- Sagramoso, Domitilla. "The Radicalisation of Islamic Salafi Jamaats in the North Caucasus: Moving Closer to the Global *Jihadist* Movement?" *Europe-Asia Studies* 64/3 (2012): 561-595.
- Sagramoso, Domitilla a Galina Yemelianova. "Islam and Ethno-Nationalism in the North-western Caucasus." In *Radical Islam in the Former Soviet Union*, ed. Galina Yemelianova, 112-145. London: Routledge, 2010
- Shihab Bilderling, Sophie. "Chronology October – December 2014." *Caucasus Survey* 3 (2015): 87-97.
- Shterin, Marat a Akhmet Yarlykapov. "Reconsidering Radicalisation and Terrorism: the New Muslims Movement in Kabardino-Balkaria and its Path to Violence." *Religion, State and Society* 39 (2011): 303-325.
- Souleimanov, Emil. "The Upsurge of Islamist Violence in the North Caucasus: Exploring the Case Studies of Dagestan and Kabardino-Balkaria." *Connections* 10 (2011): 117-126.
- Souleimanov, Emil. "The Caucasus Emirate: Genealogy of an Islamist Insurgency." *Middle East Policy* 18/4 (2011): 155-168.
- Souleimanov, Emil, a Šmíd, Tomáš. "Islám a islamismus na Severním Kavkaze. Problémy, kontroverze, trendy." *Rexter – časopis pro výzkum radikalismu, extremismu a terorismu* 1 (2010): 19-40.
- Šmíd, Tomáš. "Emirát Kavkaz: Základní analýza islamistické vzbouřenecké struktury na Severním Kavkaze." *Obrana a strategie* 2 (2013): 53-63.
- Vergani, Matteo a Dennis Zuev. "Neojihadist Visual Politics: Comparing YouTube Videos of North Caucasus and Uyghur Militants." *Asian Studies Review* 39 (2015): 1-22.
- Wiktor-Mach, Dobrosława. "Competing Islamic Traditions in the Caucasus." *Caucasian Review of International Affairs* 3 (2009): 63-69.
- Wilhelmsen, Julie. "Between a Rock and a Hard Place: The Islamisation of the Chechen Separatist Movement." *Europe-Asia Studies* 57 (2005): 35-59.

INTERNETOVÉ ZDROJE

“Prigovor imenem Rossijskoj federaciji.“ Dostupné 14. augusta 2015.

<http://f-picture.net/fp/4b79251df98048b3a767627da643412c>.

“Razmyšlenija modžacheda.“ Dostupné 14. augusta 2015.

<https://cbe97e315b4e51053f559dcc1124fa5e835e9db9.googledrive.com/host/0B8Vgd9yR1hnBWU1XMzdvb2Nxb00/pages/analitika/razmmodjaheda.htm>.

‘Abd al-Halím, Táriq a Hání as-Sibá‘í. “A Declaration of Disownment and Divergence from the Ideology and Actions of ISIS.“ Naposlady upravené 19. apríla 2014. Dostupné 14. augusta 2015.

https://ia902707.us.archive.org/24/items/MufasalaTRANS/Declaration_Disownment_Divergence%20.pdf.

Akhbar Sham. “Ajman az-Zavachiri: Svidetel’stvo dl’a prekraščenija prolitija kroví mudžachidov.” Naposlady upravené 5. mája 2014. Dostupné 15. augusta 2015.

https://akhbarsham.wordpress.com/2014/05/05/material_50/.

Al Jazeera. “Remembering the life of Sheikh Ahmad Deedat.“ Naposlady upravené 8. augusta 2015. Dostupné 14. augusta 2015.

<http://www.aljazeera.com/indepth/features/2015/08/remembering-life-sheikh-ahmed-deedat-150803064519593.html>.

Al-maktaba aš-šámila. “Ahmad Hutajba.“ Dostupné 14. augusta 2015.

<http://shamela.ws/index.php/author/2333>.

Ar-ri’ása al-‘ámma li-l-buhúth al-‘ilmíja wa al-iftá’. “Aš-šajch ad-duktúr ‘Abd al-Karím al-Chudajr.“ Dostupné 14. augusta 2015.

http://www.alifta.net/Fatawa/MofityDetails.aspx?ID=16&language&language_name=.

Assabile. “Biography of Ahmad Farid.“ Dostupné 14. augusta 2015.

<http://www.assabile.com/ahmad-farid-272/ahmad-farid.htm>.

BBC News. “Profile: Chechen Rebel Saydullayev.” Naposlady upravené 17. júna 2006.

Dostupné 14. augusta 2015. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4336445.stm>.

BBC News. “Yemen Al-Qaeda Militant Al-Nadhari Killed by US Drone.” Naposlady upravené 5. februára 2015. Dostupné 14. augusta 2015.

<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-31147424>.

Caucasian knot. “‘Imarat Kavkaz’ Leader Calls on Militants to Abandon Suicide Bombings and Terror Acts against Civilians.” Naposlady upravené 1. júla 2014. Dostupné 15.

- augusta 2015. <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/28582/>.
- Caucasian Knot. “‘LifeNews’: Leader of ‘Imarat Kavkaz’ Killed in Dagestan.” Naposlady upravené 11. augusta 2015. Dostupné 14. augusta 2015. <http://eng.kavkaz-uzel.ru/articles/32632/>.
- Černovik. “Islam – eto ne pochorony i našidy.” Naposlady upravené 13. novembra 2009. Dostupné 14. augusta 2015. <http://chernovik.net/content/monotheos/islam-eto-ne-pochorony-i-nashidy>.
- Foreign Policy. “Sisi’s Regime is a Gift to the Islamic State.” Naposlady upravené 6. augusta 2015. Dostupné 15. augusta 2015. <http://foreignpolicy.com/2015/08/06/sisi-is-the-best-gift-the-islamic-state-ever-got/>.
- From Chechnya to Syria. “What Are The ‘Chechen Jamaats’ In The Islamic State?.” Naposlady upravené 11. októbra 2014. Dostupné 15. augusta 2015. <http://www.chechensinsyria.com/?p=22687>.
- The Guardian. “My Meeting with Mohammed Emwazi’s Friend as They Sought a Radical Path.” Naposlady upravené 28. februára 2015. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.theguardian.com/world/2015/feb/28/encounter-mohammed-ezzouek-friend-mohammed-emwazi-isis>.
- The Guardian. “Radical Preacher Back in Melbourne after Deportation from Philippines.” Naposlady upravené 23. júla 2014. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.theguardian.com/world/2014/jul/23/radical-preacher-in-melbourne-after-deportation-philippines>.
- The Huffington Post. “U.S. Drone Kills Top Al Qaeda Leader.” Naposlady upravené 2. augusta 2013. Dostupné 14. augusta 2015. http://www.huffingtonpost.com/2012/12/09/sheik-khalid-bin-abdel-rehman-al-hussainan-dead_n_2267076.html.
- Interfax. “Sovjet muftijev Rossii vozmuščen zapretom odnogo iz perevodov Korana.” Naposlady upravené 23. septembra 2013. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.interfax-religion.ru/?act=news&div=52739>.
- IslamNews. „Kak dagestanskij propovednik prisjagnul IGIL.“ Naposlady upravené 25. mája 2015. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.islamnews.ru/news-462515.html>.
- IslamNews. “Propovednik Sasitlinskij – iz tureckoj ťurmy.” Naposlady upravené 4. decembra 2014. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.islamnews.ru/news-442888.html>.
- Islamskij centr aľ-muchadžirun. “Naša missija.” Dostupné 14. augusta 2015. <http://iscdm.com/mission>.

- IslamQA. "As-sira adh-dhátija li-l-mušrif al-‘ámm ‘alá al-mawqi‘." Dostupné 14. augusta 2015. <http://islamqa.info/ar/shaikh>.
- Islamway. "Aš-šajch Abú Isháq al-Huwajní." Dostupné 14. augusta 2015. <http://ar.islamway.net/scholar/32/%D8%A3%D8%A8%D9%88-%D8%A5%D8%B3%D8%AD%D8%A7%D9%82-%D8%A7%D9%84%D8%AD%D9%88%D9%8A%D9%86%D9%8A>.
- Islamway. "Aš-šajch ‘Umar Sulajmán al-Ašqar." Dostupné 14. augusta 2015. <http://ar.islamway.net/scholar/161/%D8%B9%D9%85%D8%B1-%D8%B3%D9%84%D9%8A%D9%85%D8%A7%D9%86-%D8%A7%D9%84%D8%A3%D8%B4%D9%82%D8%B1>.
- Islamway. "Aš-šajch Muhammad Husajn Ja‘qúb." Dostupné 14. augusta 2015. <http://ar.islamway.net/scholar/76/%D9%85%D8%AD%D9%85%D8%AF-%D8%AD%D8%B3%D9%8A%D9%86-%D9%8A%D8%B9%D9%82%D9%88%D8%A8>.
- The Jamestown Foundation. "Exclusive Interview with Anzor Astemirov, March 2009." Naposledy upravené 20. marca 2009. Dostupné 14. augusta 2015. http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=34744.
- The Jamestown Foundation. "From 9/11 to Iraq: The Long Arm of Saudi Arabia's Suliman Al-Elwan." Naposledy upravené 28. februára 2011. Dostupné 14. augusta 2015. http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=country&category=&publisher=THE_JF&type=&coi=IRQ&rid=&docid=4d6e1c982&skip=0.
- The Jamestown Foundation. "Holier Than Thou: Rival Clerics in the Syrian Jihad." Naposledy upravené 16. júla 2012. Dostupné 14. augusta 2015. http://www.jamestown.org/programs/tm/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=39615&cHash=ae5805038349487757e5e256bcc7566d.
- The Jamestown Foundation. "Chechen Militants Fighting in Middle East Remain Split in Their Loyalties." Naposledy upravené 2. apríla 2015. Dostupné 15. augusta 2015. http://www.jamestown.org/regions/thecaucasus/single/?tx_ttnews%5Bpointer%5D=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=43733&tx_ttnews%5BbackPid%5D=639&cHash=2c2beb314942be656ced03940eb2ceae.
- The Jamestown Foundation. "The Islamic State Is Set to Replace the Caucasus Emirate in the North Caucasus." Naposledy upravené 8. januára 2015. Dostupné 15. augusta 2015. http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews%5Bsword%5D=8fd5893941d69d0be3f

[378576261ae3e&tx_ttnews%5Bany_of_the_words%5D=NIAZI%2C%20Tarique&tx_ttnews%5Bpointer%5D=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=43246&tx_ttnews%5BbackPid%5D=381&cHash=a9c1c84bbdbd24d8543e4aab3649a3f3](http://www.jamestown.org/regions/thecaucasus/single/?tx_ttnews%5Bpointer%5D=1&tx_ttnews%5BbackPid%5D=381&cHash=a9c1c84bbdbd24d8543e4aab3649a3f3).

The Jamestown Foundation. "Islamic State Threat Forces Caucasus Emirate to Undergo Major Restructuring." Naposlady upravené 6. augusta 2015. Dostupné 15. augusta 2015.

http://www.jamestown.org/regions/thecaucasus/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=44257&tx_ttnews%5BbackPid%5D=639&cHash=c4f6509ecf51b2d0a52504db3d6d5f93.

The Jamestown Foundation. "North Caucasus Militants Announce New Leader to Replace Umarov." Naposlady upravené 21. marca 2014. Dostupné 14. augusta 2015.

http://www.jamestown.org/programs/edm/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=42133&cHash=0c5970595ee6af91ad67250f3eac84a0.

The Jamestown Foundation. "Zakaev's Attempts to Persuade Dokka Umarov Are in Vain." Naposlady upravené 19. júna 2008. Dostupné 14. augusta 2015.

http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=5007&no_cache=1.

Jihadology. "The Clear Banner: 'Let Him Eat Leaves:' North Caucasians Aligned to Islamic State Slam Caucasus Emirate Emir." Naposlady upravené 4. júla 2014. Dostupné 15. augusta 2015. <http://jihadology.net/2014/07/04/the-clear-banner-let-him-eat-leaves-north-caucasians-aligned-to-islamic-state-slam-caucasus-emirate-emir/>.

Kavkazcenter. "A tech, kto delajet džichad radi nas, my nepremenno poved'em našimi put'ami?" Naposlady upravené 22. novembra 2013. Dostupné 14. augusta 2015.

<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/11/22/101844/a-tekh-kto-delaet-dzhikhad-radi-nas-my-nepremenno-povedem-nashimi-putyami.shtml>.

Kavkazcenter. "Abd Rachim Abu Amina Dagestanij: Šiity – vragi islama (video)." Naposlady upravené 31. decembra 2013. Dostupné 14. augusta 2015.

[http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/12/31/102561/abd-rakhim-abu-amina-dagestanij-shiity---vragi-islama-\(video\).shtml](http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/12/31/102561/abd-rakhim-abu-amina-dagestanij-shiity---vragi-islama-(video).shtml).

Kavkazcenter. "Abdulla Azzam: Džichad – eto nepristupnaja krepost' etoj ummy." Naposlady upravené 4. januára 2014. Dostupné 14. augusta 2015.

<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2014/01/04/102623/abdulla-azzam-dzhikhad---eto-nepristupnaya-krepost-etoy-ummy.shtml>.

Kavkazcenter. "Abu Ishak al'-Chuvejni. Supružeskije otnošenija i musul'manskije semi. Čast' 1." Naposlady upravené 14. októbra 2013. Dostupné 14. augusta 2015.

<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/10/14/101170/-abu-iskhak-al-khuvejni--supruzheskie-otnosheniya-i-musulmanskie-semi--chast-1-.shtml>.

Kavkazcenter. “Abu Ishak alʼ-Chuvejni. Supružeskije otnošenija i musulʼmanskije semi. Čast 2.” Naposlady upravené 8. novembra 2013. Dostupné 14. augusta 2015.

<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/11/08/101613/abu-iskhak-al-khuvejni--supruzheskie-otnosheniya-i-musulmanskie-semi--chast-2.shtml>.

Kavkazcenter. “Abu Muchammad alʼ-Makdisi: Poklonenie – jeho značenije, jeho opisanije i uslovija jeho priňatija.” Naposlady upravené 1. marca 2013. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/03/01/96509/abu-mukhammad-al-makdisi-poklonenie---ego-znachenie-ego-opisanie-i-usloviya-ego-prinyatiya.shtml>.

Kavkazcenter. “Amir Imarata Kavkaz Dokku Abu Usman: otvety na voprosy.” Naposlady upravené 15. apríla 2012. Dostupné 14. augusta 2015.

<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2012/04/15/90012/amir-imarata-kavkaz-dokku-abu-usman-otvety-na-voprosy.shtml>.

Kavkazcenter. “Amir Imarata Kavkaz, šejch Ali Abu Muchammad, šachid inšaallah.” Naposlady upravené 21. apríla 2015. Dostupné 14. augusta 2015.

<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2015/04/21/108778/amir-imarata-kavkaz-shejkh-ali-abu-mukhammad-shakhid-inshaallah.shtml>.

Kavkazcenter. “Amir Sajfullach: barakat šachidov.” Naposlady upravené 10. júna 2009. Dostupné 14. augusta 2015.

<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2009/06/10/66127/amir-sajfullakh-barakat-shakhidov.shtml>.

Kavkazcenter. “Amir Seifulla o pocsesse podgotovki k provozglaščeniju Kavkazskogo emirata.” Naposlady upravené 20. novembra 2007. Dostupné 14. augusta 2015.

<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2007/11/20/54479/amir-sejfulla-o-protssesse-podgotovki-k-provozglasheniyu-kavkazskogo-emirata.shtml>.

Kavkazcenter. “Amirom Imarata Kavkaz stal Abu Usman Gimrinskij.” Naposlady upravené 5. júla 2015. Dostupné 14. augusta 2015.

<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2015/07/05/109562/amirom-imarata-kavkaz-stal-abu-usman-gimrinskij.shtml>.

Kavkazcenter. “Cennostʼ vremeni.” Naposlady upravené 13. marca 2012. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2012/03/13/89417/tsennost-vremeni.shtml>.

- Kavkazcenter. "Četyre pravila, kotorye razdel'ajut meždu religiej musul'man i religiej sekularistov." Naposledy upravené 4. marca 2013. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/03/04/96563/chetyre-pravila-kotorye-razdelyayut-mezhdu-religiej-musulman-i-religiej-sekulyaristov-.shtml>.
- Kavkazcenter. "Dagestan: Najden ubitym islamskij propovednik Abu Mustafa Murad Il'jasov, pochiščennyj FSB." Naposledy upravené 25. augusta 2012. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2012/08/25/92690/dagestan-najden-ubitym-islamskij-propovednik-abu-mustafa-murad-ilyasov-pokhischennyj-fsb.shtml>.
- Kavkazcenter. "Dialog v ťurme meždu šejchom Abu Muchammadom al'-Makdisi i policejskim." Naposledy upravené 1. novembra 2013. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/11/01/101501/dialog-v-tyurme-mezhdu-shejkhom-abu-mukhammadom-al-makdisi-i-politsejskim.shtml>.
- Kavkazcenter. "Duch Šami'a." Naposledy upravené 15. septembra 2006. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2006/09/15/47031/dukh-shamilya.shtml>.
- Kavkazcenter. "Džichad daže kamňami..." Naposledy upravené 18. júna 2009. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2009/06/18/66277/dzhikhad-dazhe-kamnyami....shtml>.
- Kavkazcenter. "Fetva šejcha at-Tartusi o suščnosti saudovskogo režima." Naposledy upravené 9. augusta 2009. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2009/08/09/67270/fetva-shejkha-at-tartusi-o-suschnosti-saudovskogo-rezhima.shtml>.
- Kavkazcenter. "Fetvy šejcha Sulejmana al'-Ul'vana o šachidskich operacijach v Čečne i Palestine." Naposledy upravené 20. júna 2009. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2009/06/30/66508/fetvy-shejkha-sulejmana-al-ulvana-o-shakhidskikh-operatsiyakh-v-chechne-i-palestine.shtml>.
- Kavkazcenter. "Geroi istiny i lži: 'Drevnij mudžachid', vojn Allacha Isa Izerchanov. 1 i 2 časť." Naposledy upravené 4. decembra 2009. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2009/12/04/69507/geroi-istiny-i-lzhi-drevnij-mudzhakhid-vojn-allakha-isa-izerkhanov--1-i-2-chast.shtml>.
- Kavkazcenter. "Gotov svoje bogatstvo dl'a bednosti, zdorovje dl'a bolezni, molodost' dl'a starosti, i svoju žizň dl'a smerti." Naposledy upravené 16. oktobra 2012. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2012/10/16/93739/gotov->

[svoe-bogatstvo-dlya-bednosti-zdorove-dlya-bolezni-molodost-dlya-starosti-i-svoyu-zhizn-dlya-smerti.shtml](#).

Kavkazcenter. “Grjech podvešen na šejach vsjeh musulman’.” Naposledy upravené 23. januára 2013. Dostupné 14. augusta 2015.

<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/01/23/95752/grekh-podveshen-na-sheyakh-vsekh-musulman....shtml>.

Kavkazcenter. “Grjechi načinajut poroždat’ grjechi i vchoďat v privyčku.” Naposledy upravené 3. júna 2013. Dostupné 14. augusta 2015.

<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/06/03/98298/grekhi-nachinayut-porozhdat-grekhi-i-vkhodyat-v-privychku.shtml>.

Kavkazcenter. “Charis an-Nazzari. Uroki po tauchidu i sraženiju. Urok pervyj – značenije tauchida. Čast’ 1.” Naposledy upravené 18. mája 2014. Dostupné 14. augusta 2015.

<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2014/05/18/104685/kharis-an-nazzari--uroki-po-taukhidu-i-srazheniyu--urok-pervyj---znachenie-taukhida--chast-1-.shtml>.

Kavkazcenter. “Charis an-Nazzari. Uroki po tauchidu i sraženiju. Urok pervyj – značenije tauchida. Čast’ 2.” Naposledy upravené 18. mája 2014. Dostupné 14. augusta 2015.

<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2014/05/18/104686/kharis-an-nazzari--uroki-po-taukhidu-i-srazheniyu--urok-pervyj---znachenie-taukhida--chast-2.shtml>.

Kavkazcenter. “Choču soobščit’ vam, čto vy umrjete...” Naposledy upravené 8. marca 2012. Dostupné 14. augusta 2015.

<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2012/03/08/89306/khochu-soobschit-vam-čto-vy-umrete...-shtml>.

Kavkazcenter. “Ibn al-Kajjim: Nastav’enije Proroka (alejchi salatu vasalam) v džichade. Čast’ 1.” Naposledy upravené 18. mája 2014. Dostupné 14. augusta 2015.

[http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2014/05/18/104684/ibn-al-kajjim-nastavlenie-proroka-\(alejkhi-salatu-vasalam\)-v-dzhikhade--chast-1.shtml](http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2014/05/18/104684/ibn-al-kajjim-nastavlenie-proroka-(alejkhi-salatu-vasalam)-v-dzhikhade--chast-1.shtml).

Kavkazcenter. “Ibn Tajmija: glava o džichade.” Naposledy upravené 5. augusta 2009. Dostupné 14. augusta 2015.

<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2009/08/05/67191/ibn-tajmijya-glava-o-dzhikhade.shtml>.

Kavkazcenter. “Ich moral’ vozdejstvovala na serdca ľudej raňše, čem meči.” Naposledy upravené 18. októbra 2013. Dostupné 14. augusta 2015.

<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/10/18/101250/ikh-moral-vozdejstvovala-na-serdtsa-lyudej-ranshe-chem-mechi.shtml>.

- Kavkazcenter. "Istinnaja sut' Isy (Isusa) mir jemu!" Naposlady upravené 26. februára 2010. Dostupné 14. augusta 2015.
[http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2010/02/26/70909/istinnaya-sut-isy-\(iisusa\)-mir-emu!.shtml](http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2010/02/26/70909/istinnaya-sut-isy-(iisusa)-mir-emu!.shtml).
- Kavkazcenter. "Istishhad: meždu pravdoj i ložju." Naposlady upravené 11. decembra 2009. Dostupné 14. augusta 2015.
<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2009/12/11/69600/istishkhad-mezhdu-pravdoj-i-lozhyu.shtml>.
- Kavkazcenter. "Istoki religii šiitov - iudaizm." Naposlady upravené 23. novembra 2013. Dostupné 14. augusta 2015.
<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/11/23/101856/istoki-religii-shiitov---iudaizm.shtml>.
- Kavkazcenter. "Jesli meždu ľud'mi vznikli raznoglasija..." Naposlady upravené 1. júla 2013. Dostupné 14. augusta 2015.
<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/07/01/98935/esli-mezhdu-lyudmi-voznikli-raznoglasiya....shtml>.
- Kavkazcenter. "Kadij Imarata Kavkaz Ali Abu Muchammad: 'Za čto my vojujem i za čto vynosim takfir?' (video)." Naposlady upravené 29. decembra 2013. Dostupné 14. augusta 2015. [http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/12/29/102515/kadij-imarata-kavkaz-ali-abu-mukhammad-za-chto-my-voyuem-i-za-chto-vynosim-takfir-\(video\).shtml](http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/12/29/102515/kadij-imarata-kavkaz-ali-abu-mukhammad-za-chto-my-voyuem-i-za-chto-vynosim-takfir-(video).shtml).
- Kavkazcenter. "Kak ulybajetsja šachid?" Naposlady upravené 5. novembra 2008. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2008/11/05/61985/kak-ulybaetsya-shakhid.shtml>.
- Kavkazcenter. "Kazhdyj musulmanin dolžen sražat'sja, daže jesli on odin." Naposlady upravené 21. septembra 2013. Dostupné 14. augusta 2015.
<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/09/21/100716/kazhdyj-musulmanin-dolzhen-srazhatsya-dazhe-esli-on-odin.shtml>.
- Kavkazcenter. "Likbez dl'a kadyrovskich murtadov, naglo objavivšich muzyku dozvolennoj v islame Č. 1." Naposlady upravené 2. decembra 2013. Dostupné 14. augusta 2015.
<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/12/02/102017/likbez-dlya-kadyrovskikh-murtadov-naglo-obyavivshikh-muzyku-dozvolennoj-v-islame-ch--1.shtml>.

- Kavkazcenter. "Likbez dl'a kadyrovskikh murtadov, naglo objavivšich muzyku dovolennoj v islame Č. 3." Naposlady upravené 3. decembra 2013. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/12/03/102031/likbez-dlya-kadyrovskikh-murtadov-naglo-obyavivshikh-muzyku-dovolennoj-v-islame-ch--3.shtml>.
- Kavkazcenter. "Liš v džichade dl'a Čečni spaseňje..." Naposlady upravené 16. septembra 2006. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2006/09/16/47044/lish-v-dzhikhade-dlya-chechni-spasene...shtml>.
- Kavkazcenter. "Luboj prizyv sledovat' Koranu i Sunne, v ktorom net prizyva k džichadu – eto prizyv falšivij'." Naposlady upravené 7. apríla 2013. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/04/07/97263/lyuboj-prizyv-sledovat-koranu-i-sunne-v-ktorom-net-prizyva-k-dzhikhadu---eto-prizyv-falshivij.shtml>
- Kavkazcenter. "Modžached umirajet, čtoby žit'!" Naposlady upravené 15. apríla 2008. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2008/04/15/57708/modzhakhed-umiraet-čtoby-zhit!.shtml>.
- Kavkazcenter. "Molitva licemera." Naposlady upravené 24. decembra 2013. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/12/24/102440/molitva-litsemera.shtml>.
- Kavkazcenter. "Munafiki sbrasyvajut maski." Naposlady upravené 30. augusta 2009. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2009/08/30/67714/munafiki-sbrasyvajut-maski.shtml>.
- Kavkazcenter. "Navruz i jeho rol' v islame." Naposlady upravené 24. marca 2014. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2014/03/24/103719/navruz-i-ego-rol-v-islame.shtml>.
- Kavkazcenter. "O proverženii lži Kadyrovskikh murtadov na imama aš-Šafii." Naposlady upravené 5. januára 2014. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2014/01/05/102637/oproverzhenii-lzhi-kadyrovskikh-murtadov-na-imama-ash-shafii.shtml>.
- Kavkazcenter. "O russkom charaktere. Putešestvije v Moskoviju." Naposlady upravené 31. decembra 2007. Dostupné 14. augusta 2015.

<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2007/12/31/55399/o-russkom-kharaktere--puteshestvie-v-moskoviyu.shtml>.

Kavkazcenter. “O, šiity. Eto vaši učjonyje, za kotorym vy slepo sledujete (video razoblačeniye).” Naposledy upravené 18. oktobra 2013. Dostupné 14. augusta 2015.

[http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/10/18/101266/o-shiity--eto-vashi-uchenye-za-kotorym-vy-slepo-sledujete-\(video-razoblachenie\).shtml](http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/10/18/101266/o-shiity--eto-vashi-uchenye-za-kotorym-vy-slepo-sledujete-(video-razoblachenie).shtml).

Kavkazcenter. “Objazatel’no dl’a musulmanina bojatsja licemerija v samom sebe.” Naposledy upravené 2. júna 2013. Dostupné 14. augusta 2015.

<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/06/03/98313/obyazatelno-dlya-musulmanina-boyatsya-litsemeriya-v-samom-sebe.shtml>.

Kavkazcenter. “Obraščeniye amira Dokki Abu Usmana k roditel’am murtadov i razoblačeniye Kadyrovskoj lzhi.” Naposledy upravené 11. júla 2009. Dostupné 14. augusta 2015.

<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2009/07/11/66710/obraschenie-amira-dokki-abu-usmana-k-roditelyam-murtadov-i-razoblachenie-kadyrovskoj-lzhi.shtml>.

Kavkazcenter. “Obraščeniye prezidenta ČRI A-CH Sadulajeva k čečenskomu narodu.” Naposledy upravené 19. augusta 2005. Dostupné 14. augusta 2015.

<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2005/08/19/36843/obraschenie-prezidenta-chri-a-kh-sadulaeva-k-chechenskomu-narodu.shtml>.

Kavkazcenter. “Obučeniye detej tauchidu.” Naposledy upravené 5. decembra 2013. Dostupné 14. augusta 2015.

<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/12/05/102063/obuchenie-detej-taukhidu.shtml>.

Kavkazcenter. “Oficial’nyj reliz zajavlenija amira Dokki Umarova o provozglašenii Kavkazskogo emirata.” Naposledy upravené 21. novembra 2007. Dostupné 14. augusta 2015.

<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2007/11/21/54480/ofitsialnyj-reliz-zayavleniya-amira-dokki-umarova-o-provozglashenii-kavkazskogo-emirata.shtml>.

Kavkazcenter. “Opyt šejcha Abdullacha Azzama v islamskom prizyve.” Naposledy upravené 30. júna 2015. Dostupné 14. augusta 2015.

<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2015/06/30/109512/opyt-shejkha-abdullakha-azzama-v-islamskom-prizyve.shtml>.

Kavkazcenter. “Ostergajsja! Žurnal ‘Musul’manka’? Net – ‘Šiitka’.” Naposledy upravené 9. februára 2014. Dostupné 14. augusta 2015.

<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2014/02/09/103111/osteregajsy!-zhurnal-musulmanka-net---shiiika-.shtml>.

Kavkazcenter. "Otvét na vopros ob utverždenii 'Dauli', čto ona ustanavlivajet šariat, i jejo takfire ostal'nym gruppam." Naposlédy upravené 28. júla 2015. Dostupné 15. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2015/07/28/109762/otvet-na-vopros-ob-utverzhdenii-dauli-čto-ona-ustanavlivaet-shariat-i-eyo-takfire-ostalnym-gruppam.shtml>.

Kavkazcenter. "Otvety na voprosy kadija Imarata Kavkaz, amira Objedinennogo vilajata KBK Sajfullach." Naposlédy upravené 13. decembra 2009. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2009/12/13/69618/otvety-na-voprosy-kadiya-imarata-kavkaz-amira-obedinennogo-vilajyata-kbk-sajfullakh.shtml>.

Kavkazcenter. "Penije – talisman preľubodejaniya." Naposlédy upravené 2. februára 2014. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2014/02/02/103022/penie---talisman-prelyubodeyaniya.shtml>.

Kavkazcenter. "Perevрати limon v sladkij napitok." Naposlédy upravené 1. marca 2012. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2012/03/01/89154/prevрати-limon-v-sladkij-napitok.shtml>.

Kavkazcenter. "Pjat' otlichij spodvižnikov Proroka, alejchi salatu vasalam, ot ostal'nykh ľudej." Naposlédy upravené 1. januára 2014. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2014/01/01/102567/pyat-otlichij-spodvizhnikov-proroka-alejkh-salatu-vasalam-ot-ostalnykh-lyudej.shtml>.

Kavkazcenter. "Poemy o 'Nord-Oste'." Naposlédy upravené 23. októbra 2006. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2006/10/23/47807/poemy-o-nord-oste.shtml>.

Kavkazcenter. "Ponimanie khadisa 'Duši podobny voenam...?'" Naposlédy upravené 16. marca 2013. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/03/16/96812/ponimanie-khadisa-dushi-podobny-voenam---.shtml>.

Kavkazcenter. "Poslanije šejch-ul' islama Muchammada ibn Abdul' Vachhaba o smysle taguta." Naposlédy upravené 26. februára 2013. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/02/26/96461/poslanie-shejkh-ul-islama-mukhammada-ibn-abdul-vakhkhaba-o-smysle-taguta.shtml>.

- Kavkazcenter. "Poučiteľná istorija: Nikogda ne delaj vyborov o čeloveke, poka ne uznaješ pričiny jeho postupkov." Naposledy upravené 30. oktobra 2012. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2012/10/30/94035/pouchitelnaya-istoriya-nikogda-ne-delaj-vyvodov-o-cheloveke-poka-ne-uznaesh-prichiny-ego-postupkov.shtml>.
- Kavkazcenter. "Predupreždenije islamskim propovednikam." Naposledy upravené 11. decembra 2012. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2012/12/11/94862/preduprezhdenie-islamskim-propovednikam.shtml>.
- Kavkazcenter. "Prezident ČRI šejch Abdul-Chalim stal šachidom (inša Allach)!" Naposledy upravené 17. júna 2006. Dostupné 14. augusta 2015. [http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2006/06/17/45317/prezident-chri-shejkh-abdul-khalim-stal-shakhidom-\(insha-allakh\)!.shtml](http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2006/06/17/45317/prezident-chri-shejkh-abdul-khalim-stal-shakhidom-(insha-allakh)!.shtml).
- Kavkazcenter. "Professor Robert Šedinger: Isus Christos byl musulmaninom." Naposledy upravené 4. januára 2013. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/01/04/95343/professor-robert-shedinger-i-isus-khristos-byl-musulmaninom.shtml>.
- Kavkazcenter. "'Protivostojaniye ideologii črezmernosti v ubijstve i takfire'." Naposledy upravené 30. mája 2015. Dostupné 15. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2015/05/30/109184/protivostoyanie-ideologii-chrezmernosti-v-ubijstve-i-takfire.shtml>.
- Kavkazcenter. "Pust' jedinstvennoj tvojej zabotoj budet predstojasčaja vstreča Gospodom." Naposledy upravené 3. novembra 2012. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2012/11/03/94130/pust-edinstvennoj-tvoej-zabotoj-budet-predstoyaschaya-vstrecha-gospodom.shtml>.
- Kavkazcenter. "Razruš idolov v sebe." Naposledy upravené 15. marca 2012. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2012/03/15/89441/razrush-idolov-v-sebe.shtml>.
- Kavkazcenter. "Rossija: Sovjety christian o tom, kak obraščat' musulman v christianstvo." Naposledy upravené 12. júna 2011. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2011/06/12/82463/rossiya--sovety-khristian-o-tom-kak-obraschat-musulman-v-khristianstvo-.shtml>.
- Kavkazcenter. "Said Abu Saad. 'Vzgl'ad na džichad iznutri: Geroi istiny i lži'. Časť 2." Naposledy upravené 29. júna 2009. Dostupné 14. augusta 2015.

<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2009/06/24/66403/said-abu-saad--vzglyad-na-dzhikhad-iznutri-geroi-istiny-i-lzhi--chast-2.shtml>.

Kavkazcenter. "Said Abu Saad. 'Vzgl'ad na džichad iznutri: Geroi istiny i lži'. Časť 3."

Naposledy upravené 24. júla 2009. Dostupné 14. augusta 2015.

<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2009/07/24/66972/said-abu-saad--vzglyad-na-dzhikhad-iznutri-geroi-istiny-i-lzhi--chast-3-.shtml>.

Kavkazcenter. "Sajfullach Anzor, otnositel'no poňatija 'aslju-l-iman'." Naposledy upravené 16. októbra 2013. Dostupné 14. augusta 2015.

<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/10/16/101208/sajfullakh-anzor-otnositelno-ponyatiya-aslyu-l-iman.shtml>.

Kavkazcenter. "Sčast'je etogo mira." Naposledy upravené 29. marca 2013. Dostupné 14.

augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/03/29/97072/schaste-etogo-mira.shtml>.

Kavkazcenter. "Sgorevšaja lampočka i džichadist." Naposledy upravené 12. mája 2013.

Dostupné 14. augusta 2015.

<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/05/12/97885/sgorevshaya-lampochka-i-dzhikhadist.shtml>.

Kavkazcenter. "Smert' jevrazijskomu kaganu!" Naposledy upravené 22. augusta 2009.

Dostupné 14. augusta 2015.

<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2009/08/22/67537/smert-evrazijskomu-kaganu!.shtml>.

Kavkazcenter. "Sovershenost' Tauchida." Naposledy upravené 18. októbra 2013. Dostupné 14. augusta 2015.

<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/10/18/101249/sovershennost-taukhida.shtml>.

Kavkazcenter. "Sraženie za naciju i prizivy k nacionalizmu." Naposledy upravené 11. apríla 2013. Dostupné 14. augusta 2015.

<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/04/11/97336/srazhenie-za-natsiyu-i-prizivy-k-natsionalizmu.shtml>.

Kavkazcenter. "'Svjato mjesto pusto ne byvajet'." Naposledy upravené 12 septembra 2007.

Dostupné 14. augusta 2015.

<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2007/09/12/52923/svyato-mesto-pusto-ne-byvaet.shtml>.

- Kavkazcenter. “Šejch AbduLlach ibn Chamid ob otrečenii ot nevernykh i verootstupničestve.”
Naposledy upravené 6. novembra 2012. Dostupné 14. augusta 2015.
<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2012/11/06/94175/shejkh-abdullakh-ibn-khamid-ob-otrehenii-ot-nevernykh-i-verootstupnichestve.shtml>.
- Kavkazcenter. “Šejch Abu Muchammad al'-Makdisi: Otnošenije pravednykh pravitelej k tem l'ud'am, kto ne prisjagnul im...” Naposledy upravené 15. júna 2015. Dostupné 15. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2015/06/15/109367/shejkh-abu-mukhammad-al-makdisi-otnoshenie-pravednykh-pravitelej-k-tem-lyudyam-kto-ne-prisyagnul-im....shtml>.
- Kavkazcenter. “Šejch Abu Muchammad al'-Makdisi: Počemu ja ne nazyval ich do sich por charidžitami...” Naposledy upravené 25. júna 2015. Dostupné 15. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2015/06/25/109473/shejkh-abu-mukhammad-al-makdisi-pochemu-ya-ne-nazyval-ikh-do-sikh-por-kharidzhitami....shtml>.
- Kavkazcenter. “Šejch Abu Muchammad al'-Makdisi: Ramadan – mesjac pobed i peremen.”
Naposledy upravené 22. júna 2015. Dostupné 14. augusta 2015.
<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2015/06/22/109440/shejkh-abu-mukhammad-al-makdisi-ramadan---mesyats-pobed-i-peremen.shtml>.
- Kavkazcenter. “Šejch Albani: ‘Prazdnovanije dl'a roždenija Proroka (a.s.s.) ne imejet otnošenija k islamu’.” Naposledy upravené 28. septembra 2008. Dostupné 14. augusta 2015. [http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2008/09/28/61305/shejkh-albani-prazdnovanie-dnya-rozhdeniya-proroka-\(a-s-s\)-ne-imeet-otnosheniya-k-islam.shtml](http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2008/09/28/61305/shejkh-albani-prazdnovanie-dnya-rozhdeniya-proroka-(a-s-s)-ne-imeet-otnosheniya-k-islam.shtml).
- Kavkazcenter. “Šejch Al'bani: O podčinenii praviteľam.” Naposledy upravené 10. februára 2013. Dostupné 14. augusta 2015.
<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/02/10/96119/shejkh-albani-o-podchinenii-pravitelyam.shtml>.
- Kavkazcenter. “Šejch al'-Husejnan: Nastavlenija Ramadana – chorošeje posle plokhogo.”
Naposledy upravené 29. júla 2013. Dostupné 14. augusta 2015.
[http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/07/29/99564/shejkh-al-khusejnan-nastavleniya-ramadana---khoroshee-posle-plokhogo-\(video\).shtml](http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/07/29/99564/shejkh-al-khusejnan-nastavleniya-ramadana---khoroshee-posle-plokhogo-(video).shtml).
- Kavkazcenter. “Šejch Anvar al'-Avl'aki: Nakaz Umara ibn al' Chattaba.” Naposledy upravené 9. marca 2013. Dostupné 14. augusta 2015.
<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/03/09/96682/shejkh-anvar-al-avlyaki-nakaz-umara-ibn-al-khattaba.shtml>.

- Kavkazcenter. "Šejch ibn Tajmija o partijach." Naposledy upravené 3. decembra 2012. Dostupné 14. augusta 2015.
<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2012/12/03/94683/shejkh-ibn-tajmiya-o-partiyakh.shtml>.
- Kavkazcenter. "Šejch Muchammad-Muchtar Šankyti: Oblaka proščeniya." Naposledy upravené 13. decembra 2012. Dostupné 14. augusta 2015.
<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2012/12/13/94893/shejkh-mukhammad-mukhtar-shankyti-oblaka-proscheniya.shtml>.
- Kavkazcenter. "Šejch Said Burjatskij: Geroi istiny i lzhi. Časť 1." Naposledy upravené 30. mája 2009. Dostupné 14. augusta 2015.
<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2009/05/30/65940/shejkh-said-buryatskij-geroi-istiny-i-lzhi--chast-1.shtml>.
- Kavkazcenter. "Šejch Usejmin o mnogobozhii." Naposledy upravené 19. októbra 2012. Dostupné 14. augusta 2015.
<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2012/10/19/93814/shejkh-usejmin-o-mnogobozhii.shtml>.
- Kavkazcenter. "Tajm-menedžment i vospitanije detej. Sovjet Umara bin Abdul-Aziza." Naposledy upravené 21. júna 2015. Dostupné 14. augusta 2015.
<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2015/06/21/109429/tajm-menedzhment-i-vospitanie-detej--sovet-umara-bin-abdul-aziza.shtml>.
- Kavkazcenter. "Ternistyj put'." Naposledy upravené 18. februára 2012. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2012/02/18/88948/ternistyj-put.shtml>.
- Kavkazcenter. "Tolkovanije 83-96 ajatov 56-oj sury 'al'-vakia' ('sobytiye')." Naposledy upravené 7. decembra 2012. Dostupné 14. augusta 2015.
[http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2012/12/07/94778/tolkovanie-83-96-ajatov-56-j-sury-al-vakia-\(sobytie\)-.shtml](http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2012/12/07/94778/tolkovanie-83-96-ajatov-56-j-sury-al-vakia-(sobytie)-.shtml).
- Kavkazcenter. "Ty ne možeš ugodit' vsjem ľud'am." Naposledy upravené 17. novembra 2013. Dostupné 14. augusta 2015.
<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/11/17/101746/ty-ne-mozhesh-ugodit-vsem-lyudyam.shtml>.
- Kavkazcenter. "V čem nuždajetsja rab Allacha dl'a priňatija poklonenij?!" Naposledy upravené 18. novembra 2012. Dostupné 14. augusta 2015.
<http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2012/11/18/94404/v-chem-nuzhdaetsya>

[rab-allakha-dlya-prinyatiya-poklonenij!.shtml](#).

- Kavkazcenter. "Video: Obrašćenije amira Imarata Kavkaz Dokku Abu Usmana k modžachedam Sirii." Naposlady upravené 13. novembra 2012. Dostupné 15. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2012/11/13/94315/video--obraschenie-amira-imarata-kavkaz-dokku-abu-usmana-k-modzhakedam-sirii-.shtml>.
- Kavkazcenter. "Voinom stat' Imarata Kavkaz!" Naposlady upravené 29. júna 2008. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2008/06/29/59163/voinom-stat-imarata-kavkaz!.shtml>.
- Kavkazcenter. "Zijaraty." Naposlady upravené 23. marca 2012. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2012/03/23/89585/ziyaraty.shtml>.
- Kavkazcenter. "Znaj svoego vraha: Spisok šiitskich 'učjonych' otricajuščich Koran." Naposlady upravené 20. novembra 2013. Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/11/20/101795/znaj-svoego-vraga-spisok-shiitskikh-uchenykh-otritsayuschikh-koran.shtml>.
- Kavkazcenter. "Znaj svoju religiu. Charidžity i ich dela: istorija Muľdžama, ubijcy chalifa Ali (r.a.)." Naposlady upravené 16. júna 2014. Dostupné 14. augusta 2015. [http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2014/06/16/105160/znaj-svoyu-religiyu--kharidzhity-i-ikh-dela-istoriya-muldzhama-ubijtsy-khalifa-ali-\(r-a-\).shtml](http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2014/06/16/105160/znaj-svoyu-religiyu--kharidzhity-i-ikh-dela-istoriya-muldzhama-ubijtsy-khalifa-ali-(r-a-).shtml).
- Kavkazskij uzel. "Alforat: V Irake ubit Umar aš-Šišani." Naposlady upravené 2. mája 2015. Dostupné 15. augusta 2015. <http://kavkaz-uzel.ru/articles/261650/>.
- Kavkazskij uzel. "Propovednik iz Dagestana Nadir Abu Chalid prisjagnul lideru IG." Naposlady upravené 25. mája 2015. Dostupné 14. augusta 2015. <http://kavkaz-uzel.ru/articles/262856/>.
- Kavkazskij uzel. "V Dagestane rasstrel'an musul'manskij religioznyj dejatel'." Naposlady upravené 4. októbra 2009. Dostupné 14. augusta 2015. <http://kavkaz-uzel.ru/articles/160226/>.
- Kavkazskij uzel. "Zaderžannyj v Dagestane propovednik Nadir Abu Chalid ostajetsja v statuse podozrevajemogo." Naposlady upravené 11. októbra 2014. Dostupné 14. augusta 2015. <http://kavkaz-uzel.ru/articles/250605/>.
- Kontragent. "Kebekov Aliaschab Alibulatovič." Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.k-agent.ru/?mod=egp&id=5974269>.
- MEMRITV – The Middle East Media Research Institute. "Lebanese TV Host Rima Karaki Cuts Short London-Based Islamist's Interview Following Insolent Remarks."

- Naposledy upravené 2. marca 2015. Dostupné 14. augusta 2015.
<http://www.memritv.org/clip/en/4813.htm>.
- Moskovskij komsomolec. “Zrja umorili Umarova.” Naposledy upravené 29. marca 2011.
 Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.mk.ru/politics/2011/03/29/576741-zrya-umorili-umarova.html>.
- The NEFA Foundation. “Anwar al-Awlaki: Pro Al-Qaida Ideologue with the Influence in the West.” Naposledy upravené 5. februára 2009. Dostupné 14. augusta 2015.
http://web.archive.org/web/20090306174440/http://www.nefafoundation.org/miscellaneous/FeaturedDocs/nefabackgrounder_alawlaki.pdf.
- NewsRU. “Vachchabitov možno pobediť toľko siloj, sčítajet izvestnyj islamskij bogoslov.”
 Naposledy upravené 4. februára 2013. Dostupné 14. augusta 2015.
<http://newsru.com/religy/04feb2013/salman.html>
- Reuters Africa. “Interview – Libyan Scholar Urges Help for Rebels Fighting Gaddafi.”
 Naposledy upravené 11. marca 2011. Dostupné 14. augusta 2015.
<http://af.reuters.com/article/libyaNews/idAFLDE72A1VU20110311?sp=true>.
- Rossija dľa vsjeh. “E. Kuliev: Dľa meňa priznanije perevoda Korana extremistskym – eto ne šok!” Naposledy upravené 23. septembra 2013. Dostupné 14. augusta 2015.
http://azj.rus4all.ru/exclusive/20130923/724444280.html?fb_action_ids=10200623808343175&fb_action_types=og.recommends.
- The Sheikh Ahmad Kuftaro Foundation. “The Website Message.” Dostupné 14. augusta 2015. <http://www.abunour.net/?lan=4>.
- Sledstvennoje upravlenije Sledstvennogo komiteta Rossijskoj federacii po respublike Dagestan. “Achmednabijev Israil Sajgidachmedovič.” Dostupné 14. augusta 2015.
http://dagestan.sledcom.ru/attention/suspected_persons/item/870550/.
- UN Security Council Committee. “Resolution 1267 (1999) Concerning Al-Qaida and the Taliban and Associated Individuals and Entities.” Naposledy upravené 6. apríla 2009.
 Dostupné 14. augusta 2015.
<http://www.un.org/sc/committees/1267/NSQDi236E.shtml>.
- UN Security Council Committee. “The List of Individuals Belonging to or Associated with the Taliban,” Naposledy upravené 30. apríla 2007. Dostupné 14. augusta 2015.
<https://web.archive.org/web/20070430200415/http://www.un.org/sc/committees/1267/consoltablelist.shtml>.
- Utro. “Maschadov ogolodal, odičal i odrjachlel.” Naposledy upravené 16. marca 2004.
 Dostupné 14. marca 2015. <http://www.utro.ru/articles/2004/03/16/288569.shtml>.

- Vilajat Dagestan. "Amir gornogo sektora i kadij VD Abu Usman – navakidul' islam (časť 8)." Naposlady upravené 3. mája 2014. Dostupné 14. augusta 2015. <http://vd.ag/amir-gornogo-sektora-i-kadij-vd-abu-usman-navakidul-islam-chast-8.djihad>.
- VKontakte. "Abu-Amina Dagestani." Naposlady upravené 3. augusta 2015. Dostupné 15. augusta 2015. <https://vk.com/id177277401>.
- Webarchives. "Baj'át amír aš-Šišán wa Inghúšítijá." Naposlady upravené 21. júna 2015. Dostupné 15. augusta 2015. http://archive.org/details/Bi3at_Ameer.
- Webarchives. "Hiwár ma'ca al-ʿalláma al-faqíh ad-duktúr Muhammad Rawwás Qalʿadží." Dostupné 14. augusta 2015. <http://web.archive.org/web/20090301053826/http://www.badlah.com/print-612.html>.
- Webarchives. "Kalimát min al-qalb ilá ichwániná fí al-Qawqáz." Naposlady upravené 8. augusta 2015. Dostupné 15. augusta 2015. http://archive.org/details/kokaz_rasa21.
- Webarchives. "Surúr al-mu'minín bi-baj'ca Qawqáz al-mudžáhidín wilája Nínivá." Naposlady upravené. Dostupné 15. augusta 2015. http://archive.org/details/Sror_Almoamneen.
- Webarchives. "Vozradujtes že sdelke kotoruju vy zak'učili." Naposlady upravené 5. augusta 2015. Dostupné 15. augusta 2015. <http://archive.org/details/FuratVideo05.08.2015.1>.
- Webarchives. "Zajavlenije Amira IK svjazi s prisagoj Amira VD Abubakru Bagdadi." Naposlady upravené 28. decembra 2014. Dostupné 15. augusta 2015. <https://archive.org/details/ZajavlenieAmiraIkVSvjaziSPrisjagojAmiraVdAbubakruBagdadi>.